

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชม
มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2552

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชม
มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ปริญญาานิพนธ์
ของ
สุพจน์ โล่ห์คุณสมบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชม
มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

บทคัดย่อ
ของ
สุพจน์ โล่ห์คุณสมบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2552

สุพจน์ โสฬ์คุณสมบัติ. (2552). การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้. ปรินต์งานพิมพ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.ลำสัน เลิศกุลประหยัด, อาจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า ทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดการท่องเที่ยว พบว่า ทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ที่มีเพศ ความถี่ในการเยี่ยมชม และวัตถุประสงค์ในการเข้าเยี่ยมชม ต่างกัน มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการเข้าชม และช่วงเวลาในการเข้าชมต่างกัน มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE STUDY OF ATTITUDE AND BEHAVIOR OF THAI TOURISTS
ON VISITING MUSEUM SIAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science Degree in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University

May 2009

Supoj Lokunsombat. (2009). *The study of attitude and behavior of Thai tourists on visiting Museum Siam for learning*. Thesis, M.Science (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School of Srinakharinwirot University. .
Advisor Committee: Dr.Lamson Lertkunprayad , Dr. Pannee Boonprakob.

The purposes of this research were to the study of attitude and behavior of Thai tourists on visiting Museum Siam for learning. The sample was Thai tourists in Museum Siam. Tool used for data collection were attitude and behavior of Thai tourists on visiting Siam museum questionnaire with statistic constant of 0.89. The questionnaire consisted open form and close form. The obtain data were then analyzed in terms of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation with T-test and F- test.

The research findings are as follow:

1. Attitude and behavior of Thai tourists in Museum Siam found that overall of tourists have opinion in high level. The summary as follows

1.1 Academic found that attitude on visiting Museum Siam of Thai tourists has overall opinion in high level.

1.2 Management of tourism found that attitude on visiting Museum Siam of Thai tourists has overall opinion in high level.

2. Thai tourists in Museum Siam who have sex, frequency of visiting and purpose in visiting different, have attitude and behavior on visiting museum indifferent.

3. Thai tourists in Museum Siam who have age, education, occupation, period of visiting and time of visiting different, have and behavior on visiting museum different which the statistical significance in level 0.05 of statistical significance.

ปริญญาบัตร
เรื่อง

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชม
มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ของ
สุพจน์ โล่ห์คุณสมบัติ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.ลำสัน เลิศกุลประหยัด)

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ สุภาพร สุขสีเหลือง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ลำสัน เลิศกุลประหยัด)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพรรณ ทิพย์คง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูง จาก อาจารย์ ดร.ลำสัน เลิศกุลประหยัด ประธานควบคุมปริญญาโท อาจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ กรรมการควบคุมปริญญาโท พร้อมทั้ง รองศาสตราจารย์ สุภาพร สุขสีเหลืองที่ได้มาเป็นประธานสอบปากเปล่า และให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่างๆ เป็นอย่างดี รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพรรณ ทิพย์คง จากมหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยดำเนินการทำปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ข้าพเจ้าได้มีความรู้มากขึ้น สามารถเพิ่มศักยภาพเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่การงาน และการดำรงชีวิตของข้าพเจ้าได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และพนักงานมิวเซียม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณจิระนนท์ พิตรปรีชา ที่ปรึกษาพิเศษ มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือทุกด้านในการศึกษาและทำวิจัยในครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณงามความดีทั้งหมดนี้ ให้แก่ คุณแม่ที่สั่งสอนอบรมเลี้ยงดูจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในทุกวันนี้ได้

และขอขอบคุณทุกท่านที่มีได้เอื้อนาม ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณ

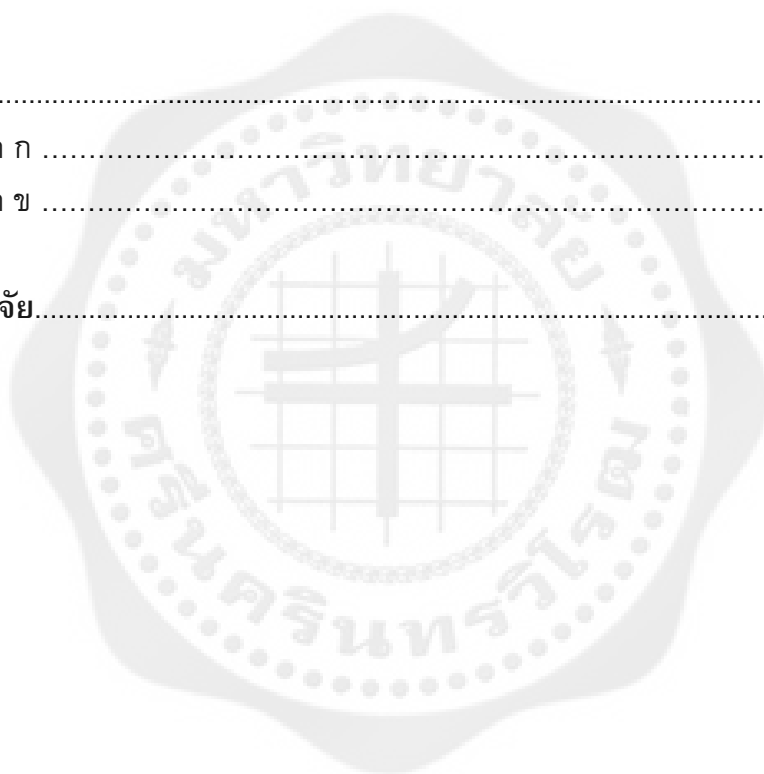
สุพจน์ โล่ห์คุณสมบัติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	2
สมมุติฐานการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ความสำคัญในการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ.....	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	13
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางท่องเที่ยว.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับพิพธิภคณท์.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับพิพธิภคณท์เชิงอนุรักษ์.....	39
ความเป็นมาของมิวเซียมสยาม พิพธิภคณท์เพื่อการเรียนรู้.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	59
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	59
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	60
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	113
สรุปผลการวิจัย.....	115
อภิปรายผล.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก	130
ภาคผนวก ข	137
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	140

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลพื้นฐานลักษณะชีวสังคมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม.....	89
2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว.....	94
3 ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในภาพรวมรายด้าน.....	101
4 ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านวิชาการ.....	102
5 ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการจัดการท่องเที่ยว.....	104
6 เปรียบเทียบทศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม เพศ.....	105
7 เปรียบเทียบทศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอายุ.....	106
8 เปรียบเทียบรายคู่ของทศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามช่วงอายุ ด้านวิชาการ.....	106
9 เปรียบเทียบรายคู่ของทศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามช่วงอายุ ด้านการจัดการท่องเที่ยว.....	107
10 เปรียบเทียบทศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	107
11 เปรียบเทียบรายคู่ของทศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดการท่องเที่ยว.....	108
12 เปรียบเทียบทศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอาชีพ.....	109
13 เปรียบเทียบรายคู่ของทศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ด้านการจัดการท่องเที่ยว.....	110

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 ตราสัญลักษณ์มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้.....	46
3 อาคารมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้.....	49
4 แผนกประชาสัมพันธ์ของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้.....	49
5 บริเวณห้องโถงด้านหน้า.....	50
6 ห้องเปิดตำนานสุวรรณภูมิ ลำดับความเป็นมาของบรรพบุรุษชาวสุวรรณภูมิ.....	50
7 แหล่งกำเนิดสุวรรณภูมิ.....	51
8 แหล่งขุดพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในดินแดนสุวรรณภูมิ.....	51
9 ห้องสุวรรณภูมิ ดินแดนแห่งความมั่งคั่งผ่านการค้า การเกษตรและความเชื่อ.....	52
10 ห้องแปลงโฉมประเทศไทย.....	52
11 ห้องแปลงโฉมประเทศไทย.....	53
12 ห้องชีวิตนอกกรุงเทพฯ ภูมิปัญญาและความหลากหลายของชาวสยาม.....	53
13 ห้องไทยแท้ ภาพบรรยากาศความเป็นไทยแท้คืออะไร.....	54
14 ความเจริญก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ในอดีต.....	54
15 ห้องสุวรรณภูมิ เยาวชนนานาชาติ.....	55
16 การเข้ามามีบทบาทต่างๆของสื่อและการโฆษณา.....	55
17 ห้องกรุงเทพฯ ภายใต้อาณัติอยุธยา.....	56
18 ห้องสยามยุทธ์ (War Room).....	56
19 ภาพจำลองห้องถ่ายทอดข่าวช่อง 4 บางขุนพรหม.....	57
20 การรับอารยธรรมตะวันตกในระยะแรกเริ่ม.....	57
21 ป้ายบอกทางเข้าถึง.....	67
22 สิ่งซึ่งบอกว่มาถึงมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	67
23 ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	68

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
24 ป้ายบอกทางไปห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	68
25 ป้ายและภายในห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	69
26 ร้านกาแฟ BLACK CANYON ให้บริการนักท่องเที่ยวภายใน มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	69
27 ร้านขายสินค้าที่ระลึกภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	70
28 ตัวอย่างสินค้าที่ระลึกที่มีจำหน่ายภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	70
29 บริเวณห้องเบิกโรง.....	72
30 บริเวณห้องไทยแท้.....	73
31 บริเวณห้องเปิดตำนานสุวรรณภูมิ.....	73
32 บริเวณห้องสุวรรณภูมิ.....	74
33 บริเวณห้องพุทธปัญญา.....	74
34 บริเวณห้องกำเนิดสยามประเทศ.....	75
35 บริเวณห้องสยามประเทศ.....	75
36 บริเวณห้องสยามยุทธ์.....	76
37 บริเวณห้องแผนที่-ความยกย่องบนแผ่นกระดาษ.....	76
38 บริเวณห้องกรุงเทพฯภายใต้ฉากอยุธยา.....	77
39 บริเวณห้องชีวิตนอกกรุงเทพฯ.....	77
40 บริเวณห้องแปลงโฉมสยามประเทศ.....	78
41 บริเวณห้องกำเนิดประเทศไทย.....	78
42 บริเวณห้องสี่สันทะวันตก.....	79
43 บริเวณห้องเมืองไทยวันนี้.....	79
44 บริเวณห้องมองไปข้างหน้า.....	80
45 การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว.....	80
46 การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง.....	81
47 ป้ายข้อมูลที่เป็นแหล่งข้อมูลให้นักท่องเที่ยว.....	82
48 ผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว.....	82

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
49 ลานจอดรถมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	83
50 สถานที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยวภายใน.....	83
51 การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น.....	84
52 การอำนวยความสะดวกโดยบริการฝากกระเป๋าของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	84
53 ตัวอย่างการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต.....	85
54 นักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	86
55 แผนภูมิแสดงเพศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	91
56 แผนภูมิแสดงอายุของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	91
57 แผนภูมิแสดงระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	92
58 แผนภูมิแสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	92
59 แผนภูมิแสดงอาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	93
60 แผนภูมิแสดงความถี่ในการเข้าเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	97
61 แผนภูมิแสดงระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	97
62 แผนภูมิแสดงวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการเยี่ยมชมมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	98
63 แผนภูมิแสดงช่วงเวลาในการเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	98
64 แผนภูมิแสดงเนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งใหม่มาชมในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	99

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
65 แผนภูมิแสดงจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	99
66 แผนภูมิแสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	100
67 แผนภูมิแสดงการรับทราบข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้.....	100
68 แผนภูมิแสดงทัศนคติการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในภาพรวมรายด้าน.....	101

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับประเทศไทย ด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ศิลปวัฒนธรรมที่ยาวนานสืบทอดความงามและสร้างชื่อเสียงไปทั่วโลก ในแต่ละปี มีผู้คนจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่งผลให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในภาพรวมอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสนใจที่จะผลักดันและพัฒนาให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน(Sustainable Tourism) ซึ่งหมายถึงการไม่ทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด และยังคงเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

แหล่งท่องเที่ยวนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วยลักษณะของแต่ละสถานที่ที่แตกต่างกันออกไป เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ฯลฯ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัดวังอนุสรณ์สถาน ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี เช่น วัฒนธรรม ชุมชนหมู่บ้าน งานประเพณีต่างๆ และวิถีชีวิต เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญยิ่งอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งให้ความรู้ ความบันเทิง และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว พิพิธภัณฑ์ยังเป็นคลังแห่งภูมิปัญญาของบรรพชน บอกเล่าเรื่องราวความเป็นชาติไทย ด้วยเป็นแหล่งเก็บรวบรวมศิลปะ ความเป็นมา บอกเล่าถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน หากเปรียบเทียบกับพิพิธภัณฑ์ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมักให้ความสำคัญอย่างมาก โดยสังเกตได้จากพิพิธภัณฑ์ในแถบทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา มักจะได้รับการจัดตั้งมาจากพระราชวังที่งดงาม หรืออาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่แล้ว พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยถือว่ายังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้ทันกับการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง ทำให้พิพิธภัณฑ์ยังไม่เป็นที่น่าสนใจเท่าที่ควรและนักท่องเที่ยวยังให้ความสนใจน้อย

สาเหตุดังกล่าวเกิดจากปัญหาปลายประการ ทั้งที่เกิดจาก “ขาดการสนับสนุนจากสังคม โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ของกรมศิลปากรที่มีอยู่ทั่วประเทศ แต่จัดพิพิธภัณฑ์เพียงรูปแบบเดียว ทำให้คนส่วนใหญ่เบื่อ จนทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นเรื่องล้าสมัย ประชาชนและรัฐบาลจึงไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร” (สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2527) และ การจัดการของพิพิธภัณฑ์เอง “ที่มีรูปแบบน่าเบื่อหน่าย ภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ที่หยุดนิ่ง (Dead museum) เนื่องจากขาดความเคลื่อนไหวในกิจกรรมที่จะสร้างความแปลกใหม่ และความเข้าใจในงานพิพิธภัณฑ์ให้กับผู้ชม” (นายมนัส แก้วบุชา; และคณะ. 2542)

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ของสถาบันการเรียนรู้แห่งชาตินับเป็นพิพิธภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ ทั้งในด้านสถาปัตยกรรมของตัวอาคารเก่าแก่ที่มีความสง่างาม เนื้อหาประวัติศาสตร์ของบรรพชนคนไทย การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับพิพิธภัณฑ์ที่มักเป็นเรื่องความล้าหลังในสายตาของคนจำนวนมาก รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของประเทศไทยในอดีตจวบจนปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ นับเป็นสถานที่ที่บูรณาการความรู้หลากหลายทั้ง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ธรรมชาติวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่แสดงให้เห็นถึงชาติที่มีอารยธรรมอันเก่าแก่ที่น่าศึกษาและน่าภาคภูมิใจในความเป็นไทย ที่ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศไทย ดำเนินวัฒนธรรมที่หล่อหลอมจนกลายเป็นชนบประเพณีอันมีเอกลักษณ์ที่งดงาม ที่มาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านสังคม เศรษฐกิจการรับวัฒนธรรมจากประเทศเพื่อนบ้านและต่างชาติเข้ามาโดยรวมรวมความเป็นปึกแผ่นแคว้นแคว้นจนกลายเป็นผืนแผ่นดินเดียวกันที่รวมเรียกว่า แผ่นดินสุวรรณภูมิ นับเป็นการบอกเล่าย้อนกลับไปถึง 2,500 ปี ถึงเรื่องราวของแผ่นดินที่เรามักเรียกว่า สุวรรณภูมิ อย่างน่าติดตาม

ดังนั้นเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะ มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาตามกระแสการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบัน และให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าชมหรือนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล

ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ที่มีได้เน้นการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิงใจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากยังนำเสนอความรู้ ความเข้าใจและข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนมีผลต่อการดำรงชีวิตและเป็นคุณูปการแก่มนุษยชาติ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรข้อมูลของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน
3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน
4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในเขตมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
2. ขอบเขตด้านประชากร คือนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ระหว่างเดือนมีนาคม 2552
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเข้าชมมิวเซียมพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนางจรินทร์ พิศปรริชา ผู้บริหารมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ คือสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมด้านวิทยาศาสตร์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนและก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ
2. นักท่องเที่ยวชาวไทย คือประชาชนชาวไทยทั่วไปที่เข้ามาเที่ยวมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
3. ปัจจัย หมายถึงองค์ประกอบต่างๆที่ก่อให้เกิดผลตามมา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้
4. ทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ หมายถึง การเห็นคุณค่า ประโยชน์ ความรู้สึกซาบซึ้ง ประทับใจที่มีต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ รวมถึงความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับการมาเที่ยวชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ช่วงเวลาที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์

การเรียนรู้ ความถี่ในการมาเที่ยวชม ระยะเวลาที่เข้ามาเที่ยวชม วัตถุประสงค์ในการมาเที่ยวชม จุดเด่นของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ในความคิดของนักท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวพอใจจะเข้าเที่ยวชม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

6. ทักษะคิด หมายถึง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ซึ่งมีผลทำให้เกี่ยวความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการเข้าเที่ยวชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

7. มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ หมายถึง พิพิธภัณฑ์รูปแบบใหม่ของพิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างสรรค์นิทรรศการถาวรที่จะกระตุ้นต่อมความคิดและจุดประกายความอยากรู้ เกิดการตั้งคำถาม และเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชม เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เข้าชม ด้วยเทคนิคการจัดแสดงที่หลากหลาย

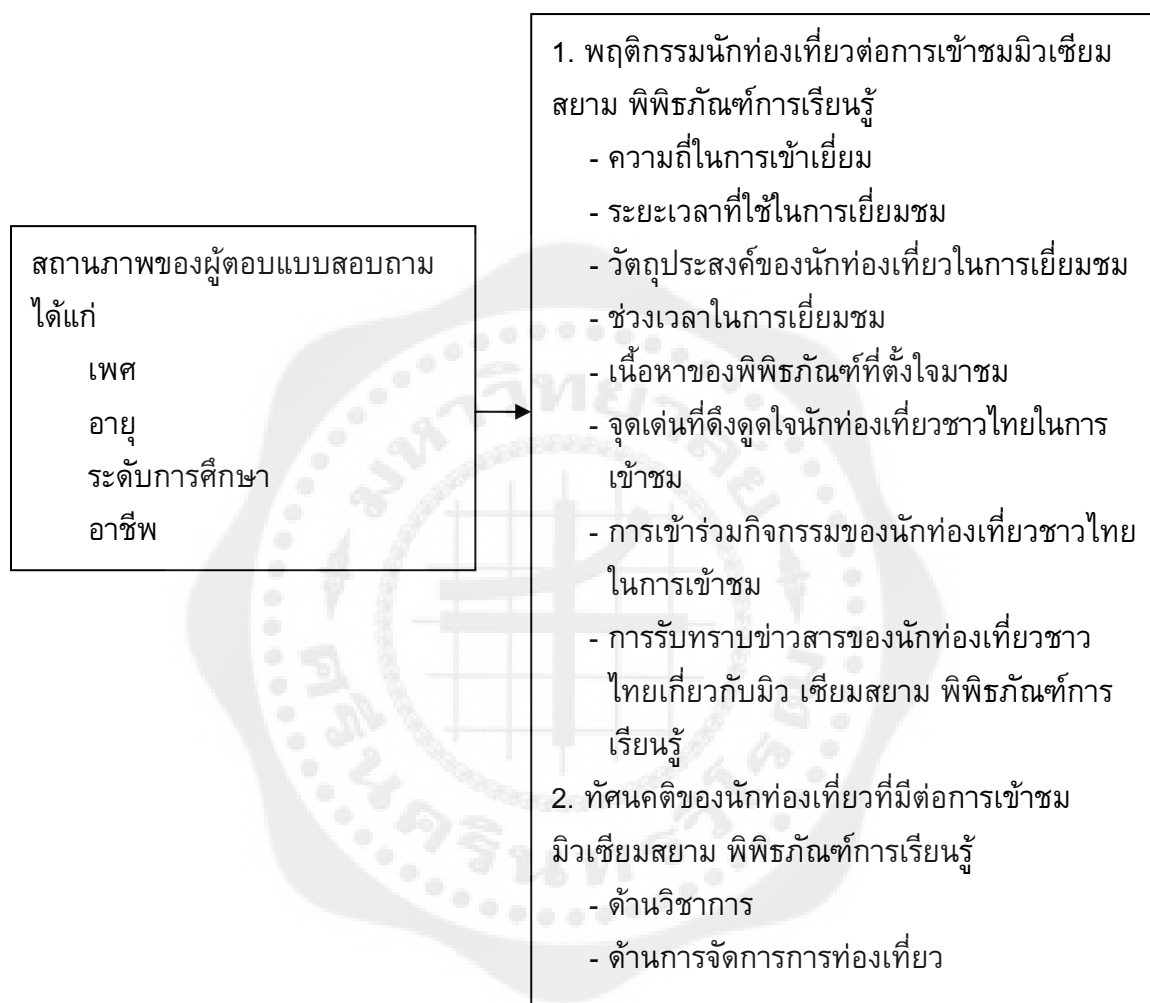
ความสำคัญของการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้เราทราบถึงทัศนคติและพฤติกรรม รวมถึงข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดดำเนินการของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเป็น การตอบสนองนโยบายของรัฐทางด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เชิงอนุรักษ์
6. ความเป็นมาและบทบาทของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ซึ่งจัดเป็นสิ่งสำคัญที่พิพิธภัณฑ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ผู้เข้าชม โดยแนวคิดเกี่ยวกับความรู้นี้จะนำเสนอในหัวข้อ ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้และระดับความรู้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของความรู้

พจนานุกรมของ The lexcom Webster (1977: 631) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นของการศึกษา หรือ การค้นคว้า หรือ เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จ ซึ่งต้องมีความชัดเจนและถูกต้อง

กู๊ด (Good. 1973: 325) ได้ให้ความหมายในพจนานุกรมทางการศึกษาว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากมวลประสบการณ์ต่างๆ

ซวาล แพร์ตกุล (2526: 201) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ คือ การแสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำโดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

จิตรา วสุวานิช (2528: 6) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า เป็นการจำข้อเท็จจริงเรื่องราวรายละเอียดที่ปรากฏในตำราหรือสิ่งที่ได้รับการบอกกล่าวได้

สมเกียรติ วรรณวัฒน์ (2539: 6) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า เป็นการจำข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์ ข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคลซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้า การสังเกต และประสบการณ์ โดยที่มนุษย์สามารถจำและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เรียกเอาสิ่งที่จำได้ออกมาปรากฏให้สังเกตได้ วัดได้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นรับทราบได้ ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการเก็บรวบรวม สะสมไว้

ศักดิ์ศรี แก้วเอี่ยม (2543: 13) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่าเป็นข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคลซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์ การค้นคว้า หรือการรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านั้นต้องชัดเจน และต้องอาศัยเวลา ซึ่งมนุษย์มีการเก็บรวบรวมสะสมไว้

ประเภทของความรู้

บลูม; และคณะ (อุมาพร ทองอุไทย .2523: 191 – 194; อ้างอิงจาก Bloom; et al. n.d.) ได้จำแนกความรู้ออกมาเป็น 3 ขั้นตอน โดยเรียงจากที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหาที่ซับซ้อนมากที่สุด

1. ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specifics) คือ การระลึกถึงสิ่งเฉพาะและชิ้นส่วนของสารที่อยู่โดยเดียว การเน้นอยู่ที่สัญลักษณ์ที่มี ความหมายเชิงรูปธรรมเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำสุดของความเป็นนามธรรมซึ่งอาจได้รับการคิดว่าเป็นหน่วยงานของสิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมของความรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่

1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำเฉพาะ (Knowledge of Terminology) เป็นความรู้ในเรื่องสัญลักษณ์จำเพาะบางอย่าง (ทั้งทางภาษาและมีใช้ภาษา) รวมทั้งความรู้สัญลักษณ์ที่ยอมรับกันแล้ว ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ประเภทต่างๆ ซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียว หรือความรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้นๆ

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงเฉพาะ (Knowledge of Specific Facts) เป็นความรู้ในเรื่องวันที่ เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ ฯลฯ ซึ่งอาจรวมสาระที่ถูกต้องเฉพาะเจาะจง เช่น วันที่แน่นอน หรือปรากฏที่มากหรือน้อยอย่างชัดเจน อาจรวมสาระเชิงประมาณ เช่น ช่วงเวลาโดยประมาณ หรือลำดับความมากน้อยโดยทั่วไปของปรากฏการณ์

2. ความรู้เรื่องวิถีและวิธีการจัดการทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of and Means of Dealing with Specifics) คือ ความรู้ในเรื่องวิถีทางในการจัดระเบียบในการศึกษา ในการตัดสินใจ และในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งวิธีการค้นคว้าลำดับผลที่ได้ตามเวลาในปฏิทินและมาตรฐานของการตัดสินใจในแต่ละสาขาและรูปแบบการจัดระเบียบตามสาขากำหนดและดำเนินการ ความรู้นี้จัดอยู่ในระดับกลางของความเป็นนามธรรมอยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ทั่วไป ไม่ต้องการให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยเนื้อหาแต่ต้องการให้นักเรียนเกิดความสำนึกอย่างเจียมๆ ตามธรรมชาติ ได้แก่

2.1 ความรู้แบบแผนนิยม (Knowledge of Conventions) เป็นความรู้ในเรื่องลักษณะของวิธีทางในการจัดกระทำ และการนำเสนอความคิดและปรากฏการณ์เพื่อการสื่อความหมายและความสอดคล้อง ผู้ทำงานในสาขาใช้ประโยชน์แบบฉบับการปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดกับวัตถุประสงค์และ / หรือ ซึ่งมองดูแล้วเหมาะสมที่สุดกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องควรสังเกตว่าแม้รูปแบบและประเพณีนิยมจะเป็นสิ่งที่สมมุติขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจหรือมีฐานมาจากอำนาจทั้งหลายก็ตามและประเพณีนิยมจะเป็นสิ่งที่สมมุติขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจหรือมีฐานมาจากอำนาจทั้งหลายก็ตามรูปแบบและประเพณีนิยมก็ยังคงมีอยู่เพราะเป็นผลงานของการตกลงกันของกลุ่มใหญ่หรือเกิดจากการที่แต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวปรากฏการณ์หรือปัญหา

2.2 ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of Trends and Sequence) เป็นความรู้เรื่องกระบวนการทิศทางและการเคลื่อนที่ของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา

2.3 ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท (Knowledge of Classification and Categories) เป็นความรู้เรื่องชั้นต่างๆ ชุด ส่วนและการจัดการเรียงเรียงซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของสาขาวิชาที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการโต้แย้ง หรือของปัญหาที่ให้มา

2.4 ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of Criteria) เป็นความรู้เรื่องเกณฑ์ตามข้อเท็จจริงหลักการ ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่ได้รับ การทดสอบหรือได้รับการตัดสิน

2.5 ความรู้เรื่องระเบียบวิธี (Knowledge of methodology) เป็นความรู้เรื่องวิธีการสอบสวน เทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในบางสาขา และที่ซึ่งใช้สอบสวนปัญหาและปรากฏการณ์

3. ความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมสาขาต่างๆ (Knowledge the Universals and Abstractions in a Field) คือความรู้เรื่องแผนและรูปแบบที่สำคัญๆที่ปรากฏการณ์ และความคิดได้รับการจัด รวบรวมไว้ โครงสร้าง ทฤษฎี และข้อสรุปจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อสาขาวิชา ซึ่งนำมาใช้ศึกษาปรากฏการณ์หรือแก้ปัญหาในระดับนี้จัดเป็นระดับที่สูงสุดของความเป็นนามธรรมและความซับซ้อน ได้แก่

3.1 ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และข้อสรุปทั่วไป (Knowledge of the Principle and Generalizations) เป็นความรู้เรื่องความเป็นนามธรรม บางอย่างซึ่งสรุปข้อสังเกต ปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม ซึ่งมีคุณค่าในการอธิบาย บรรยาย ทำนาย หรือกำหนดการกระทำ หรือทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

3.2 ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of Theories and Structures) เป็นความรู้เรื่องตัวหลักการและข้อสรุปทั่วไป รวมทั้งความสัมพันธ์ของมัน ซึ่งแสดงให้เห็นภาพพจน์ของเหตุการณ์ปัญหา หรือสาขาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจนครอบคลุม และเป็นระบบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมมากที่สุด และได้รับการนำมาใช้แสดงความสัมพันธ์ และการจัดระเบียบของสิ่งจำเพาะต่างๆ จำนวนมาก

สุดา จิตพิทักษ์(2526: 2) ได้แบ่ง ความรู้ ออกเป็น 3 ประเภท ใหญ่ๆ คือ

1. ความรู้ทางมนุษยศาสตร์
2. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคม
3. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ

สุโท เจริญสุข (2520: 126) กล่าวว่า การที่คนเราจะรู้ได้นั้นมี 2 ลักษณะ คือ

1. รู้ได้ตามแนวคิดหรือปรัชญาฝ่ายสารนิยม คือ เป็นระบบวิทยาศาสตร์ เพราะถือว่าการที่คนเราจะรู้อะไรได้นั้น เกิดจากการทำงานของร่างกายและสมองซึ่งเป็นสสาร
2. รู้ได้ตามแนวคิดหรือปรัชญาฝ่ายจิตนิยม เชื่อว่าการที่คนเราเกิดความรู้เพราะว่าคนเรามีชีวิตเป็นตัวรู้ สสารร่างกายทั้งหมดไม่สามารถแปรความความหมายรู้อะไรได้เลย

ระดับความรู้

บลูม; และคนอื่นๆ (Bloom; & others. 2521: 13 – 15) ได้แบ่งพฤติกรรมด้านความรู้ หรือ ความสามารถทางสติปัญญา (Cognitive Domain) เป็น 6 ระดับ โดยเรียงจากพฤติกรรมชั้นง่ายไปสู่ พฤติกรรมชั้นยาก ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การจำ และการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุและปรากฏการณ์ต่างๆ
2. ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับ สื่อ ความหมาย และสามารถแปล สรุปล หรือขยายสื่อความหมายนั้น
3. การนำไปใช้ (Application) หมายถึง การนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ๆ
4. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การพิจารณาแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อยเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์
6. การประเมิน (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับค่านิยม ผลงานคำตอบ วิธีการ และเนื้อหาสาระ คือ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสิน

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ โดยนำเสนอในหัวข้อความหมายของทัศนคติ องค์ประกอบของทัศนคติ และการเกิดทัศนคติ ดังนี้

ความหมายของทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ มีความสำคัญมากในทางจิตวิทยาสังคมและการสื่อสาร และมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger , 1978: 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสภนะเสถียร , 2533: 122) ได้กล่าวถึงทัศนคติว่า เป็นดัชนีชี้ว่าคุณคนนั้น คิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป

โรเซนเบิร์ก; & ฮอฟแลนด์ (Rosenberg; & Hovland, 1960: 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้ว่า ทัศนคติสามารถนิยามว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้มในการตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคลเลอร์ (Kendler. 1963: 572) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึงสภาวะความพร้อมของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางสนับสนุนหรือต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์หรือแนวความคิด กูด (Good. 1959: 48) ให้คำจำกัดไว้ว่าทัศนคติ คือ ความพร้อม ที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่เป็นการสนับสนุน หรือ ต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb. 1854: 128) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้น ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมอาจแสดงออกในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิด ความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้นๆ หรืออีกลักษณะหนึ่ง แสดงออก ในรูป ความไม่พอใจ เกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

มูน (Munn. 1971: 71) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก และความคิดเห็นที่บุคคล มีต่อสิ่งของบุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอใดๆ ในทางที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรม อย่างเดียวกันตลอด

เมอร์ฟี, เมอร์ฟี; และนิวคอมบ์ (Murphy, Murphy; & and Newcomb. 1973: 887) ให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติ หมายถึง ความชอบหรือไม่ชอบ พึงใจ หรือไม่พึงใจที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่างๆ

เดโซ สวานานนท์ (2512: 28) กล่าวถึง ทัศนคติ ว่าเป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้เปลี่ยนแปลงได้และเป็น แรงจูงใจ ที่กำหนด พฤติกรรม ของบุคคล ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ

ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531: 2) กล่าวถึง ทัศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคล ว่า ทัศนคติ หมายถึง

1. ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะสร้างความพร้อม ที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา

2. ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้าน สิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

3. ในด้าน พฤติกรรม หมายถึงการเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง จากคำจำกัดความต่างๆเหล่านี้ จะเห็นได้ว่ามีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้คือ

1. ความรู้สึกภายใน

2. ความพร้อม หรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทศนคติเป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของ ทศนคติ นั้น

โดยสรุป ทศนคติ ในงานที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ท่าที ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับ รายการกรองสถานการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทศนคติมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่า ทศนคติประกอบด้วยความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกนั้น ออกมาโดยทางพฤติกรรม

องค์ประกอบของทศนคติ

จากความหมายของทศนคติดังกล่าว ซิมบาโต; และเอบบีเซน (พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2531: 49; อ้างอิงจาก Zimbardo; & Ebbesen. 1970) สามารถแยกองค์ประกอบของ ทศนคติ ได้ 3 ประการคือ

องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทัวไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมี ทศนคติ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมี แนวความคิด แตกต่างกันนั่นเอง

ดังนั้น ส่วนประกอบทางด้านความคิด หรือ ความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของ ทศนคติ และส่วนประกอบนี้ จะเกี่ยวข้องกับ สัมพันธ์ กับ ความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์และการเรียนรู้

การเกิดทัศนคติ (Attitude Formation)

อัลพอร์ต (Allport. 1975) ได้ให้ความเห็นเรื่อง ทัศนคติ ว่าอาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่างๆ ดังนี้
เกิดจากการเรียนรู้ เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประเพณี จากบิดามารดา ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้ว รับประทานปฏิบัติตามต่อไป

เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดีไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่กับเด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน

เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมี ทัศนคติ ไม่ดีต่อครู เพราะเคยตำหนิตน แต่บางคนมีทัศนคติที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้น เพราะเคยชมเชยตนเสมอ

เกิดจากการเลียนแบบหรือรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับทัศนคติของบิดามารดาหรือครูที่ตนนิยมชมชอบมาเป็นทัศนคติของตนได้ เกรซ; และครัทซ์ฟิลด์ (Krech; & Crutchfield. 1948) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจากการตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้บุคคลนั้นก็จะมี ทัศนคติ ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

การได้เรียนรู้ความจริงต่างๆ อาจโดยการอ่าน หรือ จากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้นบางคนจึงอาจเกิด ทัศนคติ ไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติฉินที่ใครๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้

การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอา ทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หาก ทัศนคติ นั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป

ทัศนคติ ส่วนสำคัญกับบุคลิกภาพของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ปรับตัวยากจะมีทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มักมองว่ามีคนคอยอิจฉาริษยาหรือคิดร้ายต่างๆ ต่อตน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 64 – 65) กล่าวถึงการเกิด ทัศนคติ ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่างๆ ที่อยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญคือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from others) จะทำให้เกิด ทัศนคติ จากการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้อื่น ได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิด ทัศนคติ ต่อการกระทำต่างๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิด ทัศนคติ ขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งตามไปด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทศนคติ หลายอย่างของบุคคล เกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

2.1 ความหมายของพฤติกรรม

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจและภายนอก อาจทำไปโดยรู้ตัว ไม่รู้ตัว อาจเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ ผู้อื่นอาจสังเกตการกระทำนั้นได้และสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525: 573)

พฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติการและกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์แสดงออกทางรูปธรรม นามธรรม ตลอดเวลา สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัส วาจา และการกระทำสามารถแบ่งพฤติกรรมออกได้เป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรืออาจใช้เครื่องมือช่วยและพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตได้ (สิทธิโชค วรานุสันติกุล 2529: 9 – 11; เฉลิมพล ตันสกุล 2541: 2)

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่สังเกตได้ เช่น การพูด การเดิน การเต้นของหัวใจ การรับรู้ การคิด การจำ และการรู้สึก การกระทำที่สังเกตไม่ได้ เช่น ผู้กระทำรู้ตัว ไม่รู้ตัว หรือเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นภายในและภายนอก (โยธิน ศันสนยุท 2533: 3; สุชาติ มะโนทัย: 2539; อัครฤทธิ์ หอมประเสริฐ 2543: 10)

โกลเดนสัน (Goldenson. 1984: 90) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า เป็นการกระทำหรือตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆที่เป็นไปอย่างมีจุดหมายสังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

จากความหมายของพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมหมายถึงการกระทำหรืออาการที่แสดงออกของจิตใจทั้งภายในและภายนอกเป็นการกระทำเพื่อสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นสังเกต และใช้เครื่องมือทดสอบได้

2.2 องค์ประกอบของพฤติกรรม

พฤติกรรมมนุษย์มีองค์ประกอบ 7 ประการ (สุชาติ มะโนทัย. 2539: 9 – 10 อ้างอิงจาก Cronbach. 1972)

1. ความมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการที่ทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการที่เกิดขึ้น ความต้องการบางอย่างสามารถตอบสนองได้ทันที แต่บางอย่างต้องใช้เวลาอันจึงบรรลุความต้องการได้

2. ความพร้อม (Readiness) คือ ระดับวุฒิภาวะหรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

3. สถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

4. การแปลความหมาย (Interpretation) ก่อนที่จะทำกิจกรรมหนึ่งลงไป มนุษย์จะพิจารณาสถานการณ์ก่อนแล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีการที่เกิดความพึงพอใจมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการ

5. การตอบสนอง (Response) เป็นการกระทำกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการ โดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นแปลความหมาย

6. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้น ผลที่ได้รับอาจเป็นไปตามที่คาดคิดหรืออาจตรงข้ามก็ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting) ในกรณีที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มนุษย์ก็อาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานการณ์และเลือกวิธีการใหม่

บลูม (Bloom , 1975: 65 – 197) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain)
2. พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective domain)
3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain)

1. พฤติกรรมด้านความรู้

พฤติกรรมด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เป็นกระบวนการทางด้านสมองเป็นความสามารถทางด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับ การรับรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆรวมทั้งการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางสติปัญญา การใช้ความคิด วิจัยอนุมานเพื่อประกอบการตัดสินใจ จัดจำแนกได้ตามลำดับชั้นจากง่ายไปยาก ดังนี้

1.1 ความรู้ ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำได้ หรือระลึกได้

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ คือ จะต้องมีควมรู้มาก่อนถึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน

1.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิชาการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์และแนวคิดต่างๆไปใช้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะในการจำแนกร่องราวที่สมบูรณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อยและมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัย ติราคาของสิ่งของต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ใช้ช่วยประเมินค่านี้ อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมา หรือมีอยู่แล้วก็ตาม

2. พฤติกรรมด้านเจตคติ

เจตคติเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ การให้คุณค่า การปรับปรุงค่านิยม การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ รวมไปถึงความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ กันจะบอกแนวโน้มของบุคคลในการกระทำพฤติกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติ ได้ดังนี้

2.1 การรับหรือการให้ความสนใจ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่าเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดี หรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับ หรือให้ความพอใจต่อสิ่งเร้า นั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ ความยินดีที่ควรรับ และการเลือกรับ

2.2 การตอบสนอง(Responding) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้า เป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ ประกอบด้วย ความยินยอม ความเต็มใจ และความพอใจที่จะตอบสนอง

2.3 การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นยอมรับว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นของตนเองอย่างแท้จริง พฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม” ซึ่งการเกิดค่านิยมนี้ประกอบด้วย การยอมรับ ความชอบและการผูกมัดค่านิยมเข้ากับตนเอง

2.4 การจัดกลุ่มค่า (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่างๆให้เข้ากลุ่มโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมนั้น ในการจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม และการจัดระบบของค่านิยม

2.5 การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a Value or Complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่า บุคคลมีค่านิยมหลายชนิด และจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากที่ดีที่สุดไปถึงน้อยที่สุด พฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในขั้น

นี้ประกอบด้วย การวางแนวทางของการปฏิบัติ และการแสดงลักษณะที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่เขา กำหนด

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

พฤติกรรมด้านการปฏิบัตินี้ เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่บุคคลปฏิบัติออกมาโดยมี ด้านความรู้ และด้านเจตคติ เป็นตัวช่วยให้เกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติที่ถูกต้อง แต่กระบวนการ ในการจะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน แต่นักวิชาการก็ เชื่อว่ากระบวนการทางการศึกษาจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้(Knowledge) เจตคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice)

ชาร์ท (Schwartz. 1975: 28 – 31) ได้ศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเกิด จากการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สามารถสรุป รูปแบบของความสัมพันธ์ได้ เป็น 4 ลักษณะคือ

1) ความรู้ ↔ เจตคติ ↔ การปฏิบัติ

เจตคติเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดความรู้และการปฏิบัติ ดังนั้นความรู้มีความสัมพันธ์กับเจต คติ และเจตคติมีผลต่อการปฏิบัติ

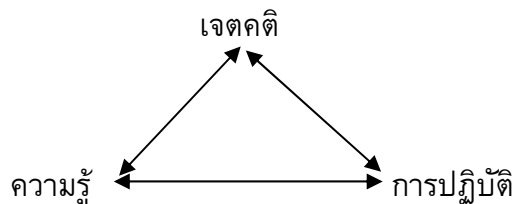
2) ความรู้
เจตคติ → การปฏิบัติ

ความรู้และเจตคติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

3) ความรู้
เจตคติ → การปฏิบัติ

ความรู้และเจตคติต่างกัน ทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และเจตคติไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน

4)

ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับทางอ้อมนั้นมีเจตคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามมาได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่ข้อเสียหลักของอุตสาหกรรมนี้คือความหวุ่นไหวต่อสถานการณ์โลก ในช่วงที่ผ่านมาวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นบทบาทและความสำคัญของนักท่องเที่ยวไทยต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อเพิ่มรายได้หมุนเวียนในประเทศและเพื่อค้ำจุนธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ให้อยู่รอด โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวดังนี้

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (ทฤษฎีลดแรงขับ) ของ Dollard Miller; & Hull

ทฤษฎีนี้จะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต(Past Experience) ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยมีแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดจากสิ่งเร้าและทิศทางของพฤติกรรมถูกกำหนดโดยการเสริมแรงและการลงโทษนั้นก็หมายความว่าถ้าบุคคลได้รับการเสริมแรงจากพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งบุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกดังนั้นนักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนี้จึงสรุปว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) มากกว่าแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ดังนี้

1. พฤติกรรมเกิดจากแรงจูงใจหรือความต้องการ เช่นความต้องการอยากรู้ อยากเห็นก็จะแสดงพฤติกรรมการรื้อค้น, ชักถาม
2. แรงจูงใจที่เหมือนกันอาจแสดงออกในพฤติกรรมที่แตกต่างกันเช่นความต้องการพักผ่อนพักผ่อนอาจแสดงออกโดยการเล่นดนตรี เล่นกีฬาหรือการเดินทางท่องเที่ยว

3. พฤติกรรมที่เหมือนกันอาจเกิดจากแรงจูงใจที่ต่างกันเช่นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อหาความรู้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

4. พฤติกรรมที่แสดงออกไม่ตรงกับแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเช่น แรงจูงใจต้องการแสดงความก้าวร้าวแต่พฤติกรรมแสดงทำเป็นดีด้วย

5. พฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลอาจเกิดจากแรงจูงใจหลายๆอย่างเช่น การเรียนหนังสือเกิดจากการที่ต้องการความรู้หรืออาจต้องการมีหน้าตาในสังคม ต้องการการยอมรับ เป็นต้น

6. พฤติกรรมที่แสดงออกย่อมแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและสังคมเช่น การทักทายแสดงออกโดยการไหว้ จับมือ เป็นต้น

จากทฤษฎีดังกล่าวสามารถอธิบายพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของบุคคลได้ว่าเกิดจากการมีสิ่งเร้าและการเรียนรู้, ประสบการณ์มากระตุ้นให้เกิดความต้องการเดินทางและแรงขับในการท่องเที่ยว และสิ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นก็คือการได้รับการตอบสนองในทางเสริมแรง เช่นการได้รับความประทับใจในการท่องเที่ยวโดยการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ส่งผลบุคคลนั้นมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวอีก เป็นต้น

อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว

Mathieson; & Wall (พิสิษฐ์ สุขสวัสดิ์ 2539; อ้างอิงจาก Mathieson; & Wall. 1982) ได้ให้คำจำกัดความของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (Tourist Demand) คือ

จำนวนทั้งหมดของบุคคลผู้ซึ่งเดินทางท่องเที่ยวจริง หรือ บุคคลที่ปรารถนาที่จะเดินทางท่องเที่ยว โดยบุคคลที่เดินทางท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ใช้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้สำหรับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ห่างไกลจากถิ่นที่อยู่และที่ทำงานของตนเอง

คำถามทางการท่องเที่ยวอยู่ที่ว่าจะอะไรคือความปรารถนาหรือศักยภาพของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ คำตอบก็คือนักท่องเที่ยวเหล่านี้อาจไม่พึงพอใจกับสภาพแวดล้อมที่บ้านของตนเอง และเขาอาจสามารถกระทำได้ ณ สถานที่ท่องเที่ยวโดยที่เขาไม่สามารถกระทำได้ที่บ้านของตน (พิสิษฐ์ สุขสวัสดิ์ 2539; อ้างอิงจาก Gray. 1970) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน (Pleasure Travel) ว่าเกิดจากเหตุผลพื้นฐาน 2 ประการ คือ

1. Wanderlust เกิดจากธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องการหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เขาคุ้นเคยไปยังสถานที่หรือดินแดนอื่นที่มีวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างไปจากประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง

2. Sunlust เกิดจากความปรารถนาในแสงแดดและอากาศที่ดีกว่า ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะอาศัยอยู่ในแถบภูมิภาคของโลกที่มีอากาศหนาวเย็นเกือบตลอดปี ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงไฝ่ฝันถึงดินแดนที่มีแสงแดดและอากาศที่อบอุ่นกว่าบ้านของตนบางคนก็กล่าวว่าการได้หยุดพักจากงานประจำที่ทำอยู่ ทำให้เหมือนกับการหลีกเลี่ยงจากบางสิ่งบางอย่างเป็นเวลาชั่วคราว หรือเป็นการถอนตัวออกจากสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัน

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว

Ryan (พิสิษฐ์ สุขสวัสดิ์ 2539; อ้างอิงจาก Ryan. 1991) ได้แสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่สามารถกำหนดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวของบุคคล ปัจจัยดังกล่าวได้แก่

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว เช่น รายได้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าโรงแรมที่พัก เป็นต้น
2. ปัจจัยด้านสังคม เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว เช่น ความต้องการในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
3. ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว เช่น การพักผ่อน ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เพิ่มส่วนที่ขาดให้กับตนเอง การได้บรรลุในสิ่งที่ตนเองปรารถนา การได้จับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

การประเมินอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว

การประเมินอุปสงค์ หรือ ความต้องการทางการท่องเที่ยวสามารถทำได้หลายวิธี แต่ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นการประเมิน อุปสงค์ที่แท้จริง (Effective or Actual demand) ซึ่งหมายถึง จำนวนบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหรือ ไปเที่ยว ณ สถานที่ต่างๆ ส่วน อุปสงค์อำพราง (Suppress demand) หมายถึง บุคคลที่มีความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถที่จะเดินทางท่องเที่ยวในขณะนี้ได้ด้วยเหตุผลหลายประการซึ่งสามารถแบ่งอุปสงค์อำพราง ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. อุปสงค์ที่มีศักยภาพ (Potential demand) หมายถึง บุคคลที่ปรารถนาจะเดินทางท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ในปัจจุบัน เนื่องจากความไม่พร้อมทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้น บุคคลกลุ่มนี้จึงต้องการเวลาในการปรับปรุงสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. อุปสงค์ที่ล่าช้า (Deferred demand) หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถที่จะเดินทางท่องเที่ยวแต่ไม่ได้เดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้และประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวหรือขาดสิ่งทีมากกระตุ้นให้ต้องการเดินทางท่องเที่ยว หรืออาจจะด้วยเหตุผลทั้งสองประการอุปสงค์ที่แท้จริง (Effective demand) เป็นเกณฑ์การวัดในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถวัดได้เป็นจำนวนที่แท้จริง เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำนวนผู้โดยสารที่ใช้ยานพาหนะต่างๆ จำนวนคืนที่นักท่องเที่ยวพักค้างแรมในที่พักทางการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ จำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ต่างๆที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เป็นต้น

ในทางเศรษฐกิจแล้ว อุปสงค์เชิงเศรษฐกิจ (Economically demand) อาจแสดงได้จากจำนวนเงินที่ใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ของการท่องเที่ยว นั้น หรือในตลาดการท่องเที่ยว นั้น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourist Industry) เป็นอุตสาหกรรมบริการประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ธุรกิจร้านค้า การขนส่ง ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ภัตตาคาร และธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรกรรมและหัตถกรรมต่างๆ ฯลฯ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะมีอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัทการบิน โรงแรม การขนส่งภาคพื้นดิน บริษัทนำเที่ยว ภัตตาคารและร้านอาหาร

2. ธุรกิจที่สนับสนุนหรือเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่างๆ เช่น บริษัทนำเที่ยว วารสารและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการนำเที่ยว ฝ่ายบริหารในธุรกิจโรงแรม และบริษัทที่ทำการศึกษาวิจัย

3. หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ฯลฯ ที่มีหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว สถาบันการเงิน บริษัทก่อสร้าง สถาบันการศึกษาที่ให้การศึกษาด้านการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับธุรกิจอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม สิ่งที่น่าสนใจด้านการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งคือปัจจัยพื้นฐานของการผลิตได้แก่ ถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ไฟฟ้า ประปา โทรคมนาคม การให้บริการ การให้ความสะดวกสบาย ฯลฯ การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอาจเดินทางมาเองโดยอิสระหรือซื้อรายการนำเที่ยว หากซื้อ Tour ก็จะได้รับบริการในด้านพาหนะในการเดินทาง ที่พัก อาหาร ซึ่งเป็นแบบจ่ายเหมาเรียกว่า Package Tour หรืออาจเดินทางเป็น Group Tour ก็ได้ มัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวเปรียบเหมือนทูตทางวัฒนธรรม ต้องมีความรู้ทางภาษาอังกฤษและภาษาไทยเป็นอย่างดี และต้องมีความรู้ด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นนั้นๆ และความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรวมทั้งต้องมีความรู้รอบตัวแม้กระทั่งข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองสิ่งสำคัญที่สุดคือการให้บริการที่ดี ประทับใจ มีคุณธรรม และซื่อสัตย์ต่อนักท่องเที่ยวจึงอาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้นต้องสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญในขณะนี้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ จะหมายถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการมาเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพอใจในการให้บริการ การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง ที่พักโรงแรม มัคคุเทศก์ การจัดทัวร์ การสาธารณูปโภค อาหารเครื่องดื่ม ความเป็นมิตรไมตรี แหล่งบันเทิง กิจกรรมสันทนาการ แหล่งขายของที่ระลึกพื้นเมือง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สื่อแนะนำการท่องเที่ยว ความถูกต้องของข้อมูลของสถานที่บริการ การอนุรักษ์และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว

Robert W. McIntosh (พิสิษฐ์ สุขสวัสดิ์ 2539; อ้างอิงจาก Robert. n.d.) ได้ทำการศึกษาและระบุว่ามูลเหตุจูงใจเพื่อการท่องเที่ยวขึ้นพื้นฐานมี 4 ประการคือ

1. มูลเหตุจูงใจเพื่อกายภาพหรือเพื่อร่างกาย ซึ่งรวมไปถึงการพักผ่อนร่างกาย การแข่งขันกีฬา การไปตากอากาศชายทะเลหรือไปตามคำแนะนำของแพทย์ เพื่อให้พ้นภาวะการดำรงชีวิตที่เคร่งเครียด

2. มวลเหตุการณ์จูงใจเพื่อวัฒนธรรม มวลเหตุการณ์จูงใจในลักษณะนี้หมายถึง มวลเหตุการณ์จูงใจเพื่อการอยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับประเทศต่างๆ เช่นในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ การวาดภาพ ฯลฯ

3. มวลเหตุการณ์จูงใจเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การไปพบปะกับบุคคลอื่นๆ เยี่ยมเพื่อน เยี่ยมญาติ หลีกหนีจากสภาพที่จำเจประจำวัน โดยเฉพาะครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และเพื่อไปแสวงหาเพื่อนใหม่

4. มวลเหตุการณ์จูงใจเพื่อสถานภาพและเกียรติภูมิ หมายถึง ความต้องการที่จะยกฐานะของตนเองให้สูงขึ้นและมีเกียรติภูมิสูงขึ้น เช่น การไปทำธุรกิจ在不同ประเทศ การไปร่วมประชุมการศึกษา ฯลฯ การได้โอกาสเดินทางไปทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป็นคนมีเกียรติมีสังคมดีขึ้น

ปัจจัยดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทใดก็ตามจะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถดึงดูดใจ ความสามารถในการดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ในการที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปยังสถานที่นั้นๆ สิ่งดึงดูดใจอาจเป็นศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุสถานหาดทราย ภูเขา สวนสนุก งานแสดงสินค้า การแข่งขันกีฬา

2. สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญหรือปัจจัยที่จะบันดาลให้สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้คือ โรงแรมและที่พัก ราคาห้องพัก การกระจายตัวของที่พัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำนวนร้านค้า สถานบริการ ร้านอาหาร คอฟฟี่ช็อป รมณีสถาน สถานที่แลกเปลี่ยนเงินตรา ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ

3. การเข้าถึงจุดท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวหรือศูนย์กลางของการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายการคมนาคม ซึ่งจะต้องมีอย่างพร้อมเพียงในแหล่งท่องเที่ยวศูนย์กลางการท่องเที่ยวและจุดท่องเที่ยวต่างๆ ฯลฯ ตลอดทั้งจะต้องสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียงหรือเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ รถไฟ เรือ เครื่องบิน ฯลฯ แล้วแต่ความจำเป็น จุดท่องเที่ยวหรือศูนย์กลางการท่องเที่ยวใดๆ ก็ตามถ้าขาดเสียซึ่งเส้นทางคมนาคมที่จะเข้าถึงได้แล้ว สถานที่ท่องเที่ยวนั้นไม่ว่าจะสวยงามแปลกตา ประทับใจ เพียงใดย่อมไร้คุณค่าอย่างสิ้นเชิง

4. แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

ความหมายของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ แปลมาจากคำว่า Museum ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษากรีกว่า Mouseion หมายถึง วิหารของมิวเซส (Muses) คือ เทพธิดาทิ้งเก้าของเทพเจ้าเซอุส (Zeus) กับ

เทพีนิโมซีน (Mnemosyne) เทพธิดาทั้งเก้าองค์ประทับรวมกันในเทวาลัยที่เรียกว่ามูเซออน Mouseion (Temple of Muses) โดยแต่ละองค์จะทรงคุณวุฒิในสรรพวิทยาการต่างๆ ที่ศึกษาเล่าเรียนกันอยู่ในสมัยกรีก หลวงบริบาลบุรุษภัณฑ์, 2531: 181-182 ; อารีย์ อัสวณูภาพ, 2532: 7-8) ประกอบด้วย

คลีโอ (Clio) เทพธิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์

ยูเทอเป (Euterpe) เทพธิดาแห่งกวีนิพนธ์และทำนองเสนาะ

ธาลียา (Thalia) เทพธิดาแห่งกวีนิพนธ์ร้อยกรองและสุขนาฏกรรม

เมลโพมีเน (Melpomene) เทพธิดาแห่งโศกนาฏกรรม

เทรพซิคอร์ (Terpsichore) เทพธิดาแห่งการเต้นรำขับร้อง

อีราโต (Eros) เทพธิดาแห่งกวีนิพนธ์เรื่องรักใคร่และการล้อเลียนทำทาง

โพลีไฮม์เนีย (Polyhymnia) เทพธิดาแห่งเพลงศักดิ์สิทธิ์

ยูราเนีย (Urania) เทพธิดาแห่งวิชาดาราศาสตร์

คอลลิโอเป (Collaipe) เทพธิดาแห่งวิชาสุนทรพจน์ กวีนิพนธ์

ความหมายของเทวาลัยอันเป็นที่มาของคำว่าพิพิธภัณฑสถานประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 2 ประการ ที่เป็นประเด็นพื้นฐานในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน คือ (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ อ่างถึงใน อารีย์ อัสวณูภาพ, 2532: 8)

1. เทวาลัยของเทพธิดาเป็นสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของและรวบรวมศิลปะวิทยาการต่างๆ และเป็นสถานที่ซึ่งผู้สนใจใฝ่รู้วิชาได้มาเล่าเรียนศึกษาหาความรู้กัน

2. การที่ผู้สนใจศึกษาเล่าเรียนมาสู่เทวาลัยนั้น ย่อมได้รับแรงบันดาลใจจากวิชาความรู้ใหม่สัมผัสกับความบันเทิงใจจากกิจกรรมทั้งทางศิลปะ (Art) กวีนิพนธ์ (Poetry) และวิทยาศาสตร์ (Science) ที่มีสอนกันอยู่ในสถานที่นั้น

คำว่า “พิพิธภัณฑ” ของไทย บัญญัติขึ้นโดยรัชกาลที่ 4 ปรากฏคำนี้ครั้งแรกเป็นส่วนที่เป็นชื่อของ “พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ” ซึ่งเป็นพระที่นั่งองค์หนึ่งในหมู่พระอภิเนาว์นิเวศน์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2400 ให้เป็นสถานที่เก็บและจัดแสดงสิ่งของ โดยที่คำว่า “พิพิธภัณฑ” สามารถแยกตามรูปคำและความหมายของคำได้ดังนี้ (อารีย์ อัสวณูภาพ, 2532: 5)

พิพิธ เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่า ต่างๆ กัน

ภัณฑ แปลว่า สิ่งของ เครื่องใช้

พิพิธภัณฑ จึงแปลรวมความได้ว่าสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ นานา ที่เก็บรวบรวมไว้เพื่อการรักษาชื่นชมและศึกษาหาความรู้ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น

สถาน หมายถึง แหล่งที่ตั้งรกราก เป็นคำเติมท้ายสถานที่สำคัญเป็นการเฉพาะแห่ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แยกคำและให้ความหมายไว้ดังนี้

พิพิธภัณฑ หมายถึง สิ่งของต่างๆ ที่รวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์สถาน หมายถึง สถาบันถาวรที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนและก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ

นอกจากความหมายตามที่กล่าวมาแล้วนั้นยังมีผู้ให้ความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานอีกหลายความหมายที่มีความแปลกแตกต่างกันบ้างตามความคาดหวังและความใกล้ชิดกับพิพิธภัณฑ์สถานแต่ละประเภท ดังนี้

พจนานุกรมคำเหมือนของเว็บสเตอร์และพจนานุกรมศึกษาของ กู๊ด (วิชชชัย ผลเพิ่ม. 2523: 21; อ้างอิงจาก Good. n.d.) ให้ความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานคล้ายๆ กันว่า คือ สถานที่เก็บสะสมหรือรวบรวมวัตถุทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ สิ่งแปลกประหลาดและศิลปวัตถุไว้ด้วยกัน

คณะกรรมการพิเศษแห่งสมาคมพิพิธภัณฑ์สถานอเมริกัน (วิชชชัย ผลเพิ่ม, 2523: 21-22) ให้ความหมายว่า เป็นสถานที่มุ่งให้บริการด้านความรู้และสนองตอบความพอใจและความสนุกสนานของผู้เข้าชมด้วยในขณะเดียวกัน

นิเชต สุนทรพิทักษ์ (วิชชชัย ผลเพิ่ม. 2523: 22; อ้างอิงจาก นิเชต สุนทรพิทักษ์) กล่าวว่าพิพิธภัณฑ์ชนิดต่างๆ นั้นเป็นเสมือนสถานศึกษาเปิดเฉพาะสาขาวิชาที่จัดกิจกรรมและเรื่องราวที่น่าสนใจ นำรู้ นำศึกษา ไว้ให้ผู้สนใจทั้งหลายได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ตามใจปรารถนา ธรรมชาติของพิพิธภัณฑ์นั้น ต้องจัดเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดโอกาสอันเท่าเทียมกันอย่างยิ่งให้แก่คนทุกเพศทุกวัย ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิตโดยอิสระ

นิคม มุสิกคามะ; และคนอื่นๆ (2521: 3) สรุปความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานตามคำจำกัดความของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ หรือ ไอคอม (ICOM: International Council of Museums) ว่าพิพิธภัณฑ์สถาน คือ สถาบันที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวม สงวนรักษาและจัดแสดงวัตถุอันมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าและความเพลิดเพลิน

Flanagan ประธานกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยสภาพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติประเทศออสเตรเลีย (อารีย์ อัครานุภาพ. 2532: 6; อ้างอิงจาก Flanagan. n.d.) กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์เป็นสถาบันถาวรที่รวบรวม รักษา ค้นคว้าวิจัย และจัดแสดงหลักฐานวัตถุสิ่งของที่แสดงถึงประชาชนและสิ่งแวดล้อมนั้น พิพิธภัณฑ์มีจุดประสงค์ที่จะศึกษา พัฒนา และบริการความรู้ความบันเทิงให้แก่สังคม

Assogba (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533: 513; อ้างอิงจาก Assogba. n.d.) ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์และสถานที่ประวัติศาสตร์แห่งอโบเม ประเทศเบนิน กล่าวว่าพิพิธภัณฑ์มีความหมายมากกว่าโรงเรียนในการเป็นผู้นำความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ในสังคม ในอนาคตพิพิธภัณฑ์จะมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษารูปแบบเยาวชนของชาติ

Encyclopaedia Americana (สะอาด ปายะนันท์. 2507: 1; อ้างอิงจาก Encyclopaedia Americana. n.d.) ให้คำจำกัดความไว้ว่า(Museums) หมายถึงสถาบันที่มีหน้าที่ 3 ประการคือ เก็บ

รวบรวม สงวนรักษาและแสดงถึงสิ่งต่างๆบรรดาสิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นวัตถุธรรมชาติที่เกี่ยวกับภูมิวิทยา ดาราศาสตร์หรือชีววิทยาหรือแสดงเกี่ยวกับกำเนิดของมนุษย์ในประวัติศาสตร์ศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ วัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑ์อาจจะมุ่งเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการดังกล่าวแล้วข้างต้น หรือแสดงออกซึ่งปรัชญาและวิถีทางดำเนินชีวิต นอกจากนั้นเช่นเดียวกับสถาบันอื่นๆซึ่งย่อมจะแสดงออกซึ่งความนิยมชมชอบ ความมุ่งหวัง ตลอดจนหน้าที่ทำของชุมชนนั้นๆ ก็ได้

Encyclopaedia Britannica (สะอาด ปายะนันท์ 2507: 1; อ้างอิงจาก Encyclopaedia Britannica. n.d.) ให้คำจำกัดความไว้ว่า (Museums) หรือ Galleries หมายถึงสถานที่เก็บรวบรวมบรรดาวัตถุต่างๆ เพื่อตั้งแสดง โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ พิพิธภัณฑ์ บางแห่งอาจจะมีวัตถุประสงค์หลายประการก็ได้ เช่น เกี่ยวกับศิลปะ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์สถานเป็นสถาบันเปิดที่มุ่งให้บริการการศึกษาและความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่สาธารณชนทั่วไปในเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งสามารถที่จะเลือกให้ความรู้และบริการเพียงด้านหนึ่งด้านใดก็ได้ และไม่จำเป็นจะต้องให้บริการครบทุกด้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นความสนใจวัตถุประสงค์และความพร้อมของพิพิธภัณฑ์สถานนั้นๆ ว่าพร้อมจะให้บริการในแง่มุมใด รูปแบบบริการของพิพิธภัณฑ์สถานนับเป็นบริการการศึกษาแบบเปิดที่จัดให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากการจัดแสดงทั้งที่เป็นนิทรรศการประจำและนิทรรศการชั่วคราว โดยมีการจัดเตรียมสิ่งของจัดแสดงให้อยู่ในรูปที่เอื้ออำนวยให้ผู้ชมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ พร้อมทั้งจัดให้มีการบริการเพิ่มเติมแก่ผู้ชมที่สนใจเป็นพิเศษ อาทิ การจัดพิมพ์เอกสารความรู้มีการจัดเตรียมผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในการให้ความรู้รายละเอียดการจัดวิทยากรนำชม ฯลฯ

หลักการและความคิดพื้นฐานของการสร้างพิพิธภัณฑ์

แนวความคิดในการสร้างพิพิธภัณฑ์มีจุดกำเนิดมาจากการเก็บรวบรวมสะสมทรัพย์สมบัติ วัตถุ ศิลปะโบราณ หรือสิ่งแปลกประหลาดไว้เป็นสมบัติส่วนตัวมาก่อน ต่อมาภายหลังจึงนำมาจัดแสดงเปิดให้สาธารณชนได้ชมและศึกษา และพัฒนาจนกระทั่งพิพิธภัณฑ์กลายเป็นสถาบันถาวรเพื่อให้บริการทางการศึกษาและให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทั่วไป

พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันมีแนวคิดและหลักการพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างจากการจัดพิพิธภัณฑ์ในยุคต้นๆ อยู่หลายประการขณะเดียวกันหลักการเดิมบางประการก็ยังคงอยู่ ซึ่งสามารถแบ่งหลักการและแนวคิดพื้นฐานของการจัดพิพิธภัณฑ์ ดังนี้ (นิคม มุสิกคามะและคนอื่นๆ , 2521)

1. เพื่อรวบรวม เก็บรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมทุกประเภทของชาติไว้มิให้เสื่อมคลาย และจัดแสดงให้ประชาชนได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้

2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทุกสาขาของศิลปวิทยา เช่น โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติชาติพันธุ์วิทยา เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ เป็นต้น แหล่งข้อมูลเหล่านี้สามารถให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางด้วย

3. เพื่อเป็นแหล่งการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน และเพื่อเป็นแหล่งที่สามารถจัดสื่อการเรียนที่มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อสนองความต้องการของสถานศึกษา นักเรียนและนักศึกษา ให้เข้ามาใช้สื่อเหล่านั้นได้อย่างเสมอภาคกัน ทั้งยังสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์นอกระบบโรงเรียน กิจกรรมทางวิชาการเพื่อฝึกฝนความมีระเบียบวินัย ความรักสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล

4. เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยจัดสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และเกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ตลอดจนจัดสวนและสภาพแวดล้อมให้สวยงามร่มรื่น และให้บริการเพื่อการพักผ่อนเช่นเดียวกับสวนสาธารณะทั่วไป

5. เพื่อจัดให้เป็นแหล่งส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ ให้เข้ามาศึกษาชื่นชมกับมรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

6. เพื่อมุ่งส่งเสริมให้เป็นสถาบันการศึกษาเปิดอย่างแท้จริง ที่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย สามารถเข้ามาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ตลอดเวลาอย่างเท่าเทียมกัน

ยูเนสโกได้ตีพิมพ์บทความ The museum and its functions ของ Dr. Douglas A Allan ในหนังสือ The Organization of Museum: Practical Advice ตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2503 ซึ่งมีการจำแนกหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ไว้ 8 ประการ ประกอบด้วย (นิคม มุสิกคามะ; และคนอื่นๆ. 2521: 4)

1. การรวบรวมวัตถุ (Collecting) พิพิธภัณฑ์มีการพัฒนาการมาจากการเก็บรวบรวมวัตถุ จึงมีที่มาของวัตถุจากหลายทาง ได้แก่

1.1 การรับบริจาค บางแห่งจะเลือกสิ่งของที่รับบริจาคตามประเภทของพิพิธภัณฑ์ของตน ในขณะที่พิพิธภัณฑ์ประเภททั่วไป (General Museum) มักจะรับบริจาคของทุกประเภท

1.2 ผลจากการขุดค้นทางโบราณคดี การปฏิบัติงานสนามของนักมานุษยวิทยา หรือผลงานประดิษฐ์ของนักวิทยาศาสตร์

1.3 การรวบรวมวัตถุโดยการจัดซื้อพิพิธภัณฑ์ใหญ่ๆ มักจะตั้งงบประมาณไว้ค่อนข้างสูงสำหรับจัดซื้อสิ่งของที่มีคุณค่าสำคัญ

2. ตรวจสอบ จำแนกแยกประเภทและศึกษาวิจัย (Identifying, Research) เมื่อพิพิธภัณฑ์ได้รับวัตถุไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด จะต้องมีการตรวจสอบ แยกประเภท กำหนดอายุแบบสมัยที่มา ฯลฯ หน้าที่นี้นอกจากจะตรวจสอบสิ่งของที่จะนำเข้าแล้ว ยังต้องทำหน้าที่บริการแก่ประชาชนที่นำวัตถุมาขอรับการตรวจสอบ การให้บริการตรวจสอบนี้สำคัญมากมีผลให้พิพิธภัณฑ์กลายเป็น

สถาบันทางวิชาการงานการศึกษาวิจัยเป็นอีกหน้าที่ของภัณฑารักษ์ซึ่งสามารถเผยแพร่ให้ความรู้ และสนับสนุนการเป็นสถาบันทางวิชาการของพิพิธภัณฑ์

3. การทำบันทึกหลักฐาน (Recording) การจัดทำทะเบียนวัตถุทุกชิ้นที่เก็บรวบรวมในพิพิธภัณฑ์เป็นงานสำคัญยิ่ง เนื่องจากจะต้องให้เป็นหลักฐานไม่ให้เกิดการสูญหายหรือทุจริตของเจ้าหน้าที่แล้ว ยังเป็นทะเบียนประวัติเพื่อความสะดวกในการค้นคว้ารายละเอียดและการอ้างอิง

4. ซ่อมสงวนรักษาวัตถุ (Conservation and Preservation) วัตถุทุกชิ้นที่จะนำเข้ามาเก็บรักษาในคลังหรือจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์จะต้องมีการตรวจสอบ การทำความสะอาด ปฏิบัติการป้องกันการเสื่อมสภาพโดยนักวิทยาศาสตร์เฉพาะทาง

5. รักษาความปลอดภัย (Museum Security) พิพิธภัณฑ์มีหน้าที่ปกป้องสงวนรักษาวัตถุให้ปลอดภัย ทั้งจากการเสื่อมชำรุดตามกาลเวลา สภาพแวดล้อม โจรภัย อัคคีภัยและภัยอื่นๆ

6. การจัดแสดง (Exhibition) ประชาชนไปพิพิธภัณฑ์ก็เพื่อชมการจัดแสดง พิพิธภัณฑ์แห่งใดจัดแสดงได้ดีตรงกับความสนใจของประชาชน สามารถให้ได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินก็จะสามารถดึงดูดให้มีผู้เข้าชมเป็นจำนวนมาก การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วยการจัดแสดงนิทรรศการประจำ (Permanent Exhibition) และนิทรรศการชั่วคราว (Temporary Exhibition) ซึ่งนิทรรศการประจำนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าจัดแสดงอย่างถาวร หากแต่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นประจำ เพื่อเรียกความสนใจของผู้ชมนั่นเอง นอกจากนิทรรศการทั้งสองประเภทที่จัดภายในอาคารพิพิธภัณฑ์แล้วยังสามารถจัดนิทรรศการแบบเคลื่อนที่ (Travelling Exhibition) โดยการจัดนิทรรศการในยานพาหนะเคลื่อนย้ายไปจัดแสดงและบริการในชุมชนต่างๆ

7. หน้าที่ให้การศึกษา (Museum Education) หน้าที่ให้การศึกษาเป็นหน้าที่ที่พิพิธภัณฑ์เพิ่งจะตื่นตัวหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พิพิธภัณฑ์ในสมัยก่อนหน้านั้นจะมีลักษณะเป็นสถาบันค้นคว้าวิจัย (Research Institution) ที่มีวัตถุเป็นหลักฐาน พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันจะต้องจัดให้มีกิจกรรมและบริการด้านการศึกษาแก่คนทุกเพศทุกวัยทุกระดับความรู้ ซึ่งรวมถึงบุคคลกลุ่มพิเศษ เช่น คนพิการ หูหนวก ตาบอด และนอกจากการบริการในพิพิธภัณฑ์แล้ว ยังจัดกิจกรรมนำวัตถุออกไปจัดแสดงให้ความรู้ความเพลิดเพลินแก่ชุมชนในชนบทห่างไกลอีกด้วย พิพิธภัณฑ์สามารถจัดบริการการศึกษาได้หลายรูปแบบ เช่น

7.1 การจัดนิทรรศการ ซึ่งเป็นวิธีหลักของพิพิธภัณฑ์โดยทั่วไป

7.2 การบริการนำชมพิพิธภัณฑ์

7.3 การบริการนำเที่ยวโบราณสถาน หรือสถานที่ที่น่าสนใจ

7.4 การจัดบรรยาย อภิปราย สัมมนา

7.5 จัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา ควบคุมดูแล ดำเนินการและรับผิดชอบห้องบรรยาย การควบคุมบริการอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ การผลิตสื่อเผยแพร่ความรู้

7.6 ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร บริการความรู้สู่ประชาชน เก็บรวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อเป็นสมบัติของชาติและใช้จัดแสดงกิจกรรมเพื่อการศึกษาแก่ประชาชน

- 7.7 จัดพิมพ์เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ
- 7.8 จัดรายการเผยแพร่ความรู้สู่สื่อมวลชนแขนงต่างๆ
- 7.9 จัดสอนพิเศษ อบรมวิชาเฉพาะ
- 7.10 ให้ยืมศิลปวัตถุ

7.11 บริการสอนในระบบโรงเรียน โดยการจัดเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษร่วมร่างหลักสูตรการเรียน จัดทำบทเรียนเฉพาะเรื่อง เป็นการเน้นเนื้อหา รายละเอียดตามหลักสูตรการเรียนการสอน

8. หน้าที่ทางสังคม (Social Function) หน้าที่นี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงานด้านการศึกษา เมื่อกล่าวว่าพิพิธภัณฑ์มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมนั้นหมายความว่าพิพิธภัณฑ์ต้องเป็นสถาบันที่เปลี่ยนแปลงปรับตัวไปตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมดำเนินกิจการตามความต้องการของสังคม จัดบริการแก่ชุมชนและสามารถเป็นศูนย์ข้อมูลชุมชน (Community Center)

พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันได้พยายามพัฒนาบริการความสะดวกสบายแก่ผู้เข้าชมสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าชมรู้สึกว่าได้รับการต้อนรับ มีความสบายใจเพลิดเพลินอยู่ตลอดเวลา มีห้องจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่มร้านจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึกจัดบริการสาธารณะ เช่น โทรศัพท์ ไปรษณีย์ มีห้องสุขาสะอาดและเพียงพอ ห้องนั่งพักผ่อน ห้องสมุดสำหรับการค้นคว้า

การจัดกิจกรรมเสริมอื่นๆ ก็นับว่ามีความสำคัญในการบริการ เช่น การจัดบรรเลงดนตรี จัดแสดงละคร จัดเป็นศูนย์วัฒนธรรมชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง (Open Air Museum) ที่มักจัดการละเล่นตามเทศกาล จัดงานมหกรรมพื้นเมืองเพื่อดึงดูดผู้ชมให้เข้าชมได้เป็นจำนวนมาก

การประชาสัมพันธ์ข่าวคราวของพิพิธภัณฑ์ เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จะเป็นการประสานความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์กับประชาชน โดยพิพิธภัณฑ์จัดให้มีแผนกประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ที่คอยทำหน้าที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือให้ประชาชนเกิดความ เป็นกันเองใกล้ชิด และรู้สึกว่าเป็นของประชาชนที่จะมาใช้บริการได้ทุกโอกาส

การจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์สามารถจัดให้สอดคล้องกับปัญหาของสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การจัดนิทรรศการดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนปรัชญาของการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์นั้นว่าไม่ใช่สถานที่โฆษณา หากแต่เป็นสถานที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่ประชาชนและสังคมอย่างถูกต้อง

ธวัชชัย ผลเพิ่ม (2523: 110-111) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์จากรากศัพท์คำ "Museum" ว่าหมายถึง "Temple of the Muses" เป็นสถานที่รวมของสรรพวิทยาการต่างๆ ที่ศึกษากันในสมัยกรีก โดยพิพิธภัณฑ์เป็นสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลางของการเก็บรวบรวมวัตถุและสิ่งของตัวอย่าง เป็นศูนย์กลางของการวิจัยค้นคว้า และเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนให้แก่ชุมชน ในยุคต่อมา เมื่อมีแหล่งวิทยาการมากขึ้น สภาพและสถานะของพิพิธภัณฑ์ได้กลายเป็นสถาบันวิชาการเพื่อการศึกษาวิจัยระดับสูง เป็นสถานที่สำหรับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ครั้นถึง

ปัจจุบันที่การศึกษาขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับอัตราการเพิ่มของประชากรที่มากขึ้นทำให้การจัดบริการการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง ต้องมีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน พิพิธภัณฑ์จึงเปลี่ยนบทบาทให้สนองบริการการศึกษาแก่สังคมและประชาชนทั่วไปในรูปของการศึกษานอกโรงเรียน โดยไม่มีการจำกัดเวลาการศึกษา ไม่จำกัดพื้นความรู้ ไม่จำกัดเพศและวัย กล่าวคือ เป็นสถาบันการศึกษาเปิดสำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัยเพื่อการแสวงหาความรู้ได้ตามความสนใจตามเอกัตภาพของแต่ละบุคคล สิ่งพิพิธภัณฑ์นำมาเป็นตัวกลางก่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อการศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ ตัวอย่าง หุ่นจำลอง วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการต่างๆ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้ศึกษาด้านตนเอง

Paul Chang (อารีย์ อัครนภาพ. 2532: 25; อ้างอิงจาก Chang. n.d.) กล่าวว่าพิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์สื่อการศึกษา การสอน ซึ่งไม่ควรเป็นแต่ผู้รักษาการสืบทอดทางวัฒนธรรม แต่ควรอยู่ในฐานะเป็นสถาบันที่เชื่อมระหว่างอดีตและอนาคตให้เข้ากับปัจจุบัน

การดำเนินกิจการพิพิธภัณฑ์ต้องคำนึงถึงหน้าที่ (Museum Functions) ที่ต้องเป็นสถาบันของประชาชน เป็นศูนย์ชุมชนและบริการชุมชนซึ่งประกอบด้วยประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา เป็นสถานที่ซึ่งสามารถให้ความรู้และความสนุกเพลิดเพลินบันเทิงใจ และยิ่งกว่านั้นยังจะต้องนำพิพิธภัณฑ์ไปสู่ชุมชนทุกแห่งหนที่อยู่ห่างไกลอย่างทั่วถึง และมีการพัฒนาบริการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (จิรา จงกล. ม.ป.ป.: 32) ไม่ว่าผู้เข้าชมจะเป็นนักเรียน นักศึกษา เด็ก ผู้ใหญ่ นักท่องเที่ยว หรือนักวิชาการ หากพิพิธภัณฑ์ดำเนินการไปในแนวทางที่สังคมไม่ให้ความสนใจ ผลการดำเนินงานก็มักจะชบเซาและมีผู้เข้าชมในจำนวนที่ไม่มากนัก Dr. Douglas A Allan ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติสกอตแลนด์ และ Mrs. Cart ภัณฑารักษ์แผนการศึกษาของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติลูฟวร์ ประเทศฝรั่งเศส ต่างก็มีความเห็นร่วมกันและสอดคล้องกับคำกล่าวข้างต้นว่า “ประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่พิพิธภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก เพราะเมื่อพิพิธภัณฑ์ไม่แยแสต่อปฏิกิริยาของประชาชนแล้ว ฐานะทางดำนงบประมาณซึ่งรัฐบาลของประชาชนจะจัดให้ก็คือความเจริญรุ่งเรืองเกี่ยวกับการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ที่ดี ย่อมประสบแต่อุปสรรค ถ้ายังเป็นพิพิธภัณฑ์ทางชาติพันธุ์วิทยาด้วยแล้ว ความหายจะเกิดขึ้นต่อกิจการพิพิธภัณฑ์นั้นทันที” (กรมศิลปากร. 2536: 127)

ประเภทของพิพิธภัณฑ์

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (ไอคอม) ได้จำแนกประเภทของพิพิธภัณฑ์ออกเป็นสาขาต่างๆ ตามหัวข้อจากการอภิปรายของนักการพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ทั่วโลกในปี พ.ศ. 2506 ได้เป็น 9 สาขาประกอบด้วย (กรมศิลปากร. 2536: 14-21)

1. พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ (Museum of Arts)
2. พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย (Gallery of Contemporary Arts)
3. พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติวิทยา (Natural History Museum)

4. พิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล (Science and Technology Museum)
5. พิพิธภัณฑ์ทางมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology) ประกอบด้วย

- 5.1 พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา (Ethnological Museum)

- 5.2 พิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นเมือง (Folk Arts Museum)

- 5.3 พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง (Open Air Museum)

6. พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (Museum of History and Archaeology) แยกออกเป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้

- 6.1 พิพิธภัณฑ์ทางโบราณคดี (Archaeological Museum)

- 6.2 พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Museum)

- 6.3 พิพิธภัณฑ์ประจำโบราณสถาน (Site Museum)

7. พิพิธภัณฑ์ประจำเมืองหรือท้องถิ่น (Regional Museum/City Museum)

8. พิพิธภัณฑ์แบบพิเศษ (Specialized Museum)

9. พิพิธภัณฑ์ของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา (University Museum)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ก็สามารถแบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ๆ 6 ประเภท คือ (จรรยา จงกล. 2521: 27-31)

1. พิพิธภัณฑ์ประเภททั่วไป (General Museum)

เป็นพิพิธภัณฑ์สำหรับประชาชนทั่วไป ส่วนมากเน้นการจัดแสดงวัตถุมีค่าทางวัฒนธรรมได้แก่ ศิลปโบราณวัตถุ ของที่ระลึก ของหายาก ตลอดจนของใช้เก่าๆ ที่ไม่ใช่แล้ว

2. พิพิธภัณฑ์ศิลป์ (Museum of Arts)

- 2.1 พิพิธภัณฑ์ศิลปประยุกต์ (Applied Museum) จัดแสดงวัตถุที่เป็นศิลปตกแต่ง ศิลปอุตสาหกรรม หัตถศิลป์ เป็นต้น

- 2.2 หอศิลป์ (Art Gallery) จัดแสดงงานศิลป์ประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ของศิลปินที่มีชื่อตั้งแต่อดีตมาจนถึงร่วมสมัย

- 2.3 ศิลปสมัยใหม่ (Museum of Modern Art) จัดแสดงงานของศิลปินสมัยใหม่ และร่วมสมัยที่พิพิธภัณฑ์ทั่วไปมักไม่นิยมจัดแสดง

- 2.4 พิพิธภัณฑ์ศิลปะประเภทการแสดง (Performing Art) ได้แก่การละคร ดนตรี ภาพยนตร์ นาฏศิลป์

- 2.5 พิพิธภัณฑ์ศิลปะแรกเริ่ม (Primitive Art Museum) แสดงศิลปะแรกเริ่มของมนุษย์ยุคที่ยังไม่มีอารยธรรม

3. พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Museum)

จัดแสดงวิวัฒนาการความก้าวหน้าของวัตถุที่มนุษย์คิดค้นและประดิษฐ์ขึ้น เป็นเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่างๆ

4. พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา (Natural Science Museum)

จัดแสดงเรื่องราวของธรรมชาติเกี่ยวกับเรื่องของโลก ดิน หิน แร่ มนุษย์ สัตว์ และพืช พิพิธภัณฑ์ในลักษณะนี้อาจมีการแบ่งย่อยลงไปอีกเช่น เกี่ยวกับสวนสัตว์ (Zoological Garden) สวนพฤกษชาติ (Botanical Garden) พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ (Aquarium) เป็นต้น

5. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ (Historical Museum)

จัดแสดงชีวิตความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมและประเพณีพื้นเมือง อาจแยกได้เป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะเรื่องได้ เช่น ประวัติศาสตร์ทางการเมือง บ้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เมืองประวัติศาสตร์ เป็นต้น

6. พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาและประเพณีพื้นเมือง (Ethnology and Folklore Museum)

จัดแสดงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และการจำแนกชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นเรื่องราวทางมานุษยวิทยา

พิพิธภัณฑ์ดังกล่าวข้างต้นถือเป็นตัวอย่างประเภทของพิพิธภัณฑ์ซึ่งมีผู้จัดแบ่งไว้เป็นหมวดหมู่ แต่ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์หลายแห่ง อาจมีการผสมผสานประเภทของพิพิธภัณฑ์เข้าไว้ด้วยกันในแห่งเดียว หรือมีการกำหนดประเภทของพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาใหม่จากขอบเขตและหน้าที่ใหม่ ดังเช่น นิเวศพิพิธภัณฑ์ (Eco-museum) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ปราศจากกำแพง มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม เป็นต้น (อังกะไน มนัส สุวรรณ และคณะ, 2541: 67)

อีกทั้งที่ปรากฏขึ้นในประเทศไทยเร็ว ๆ นี้ได้แก่ “หอวัฒนธรรมพื้นบ้าน” ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ อันเกิดจากนโยบายในการจัดทำโครงการวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในปี 2542 การจัดตั้งหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและลานวัฒนธรรม เป็นการสร้างศักยภาพให้ท้องถิ่นในเรื่องของวัฒนธรรม รูปแบบของหอวัฒนธรรมพื้นบ้าน จะเป็นหอแสดงนิทรรศการด้านต่างๆ ของชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมา การแสดงสินค้า เครื่องมือเครื่องใช้ที่ท้องถิ่นผลิตขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเป็นสิ่งมีสีสันและความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณี จะเป็นปัจจัยให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัส (ผู้จัดการรายวัน, 2542: 4)

การเรียนการสอนในพิพิธภัณฑ์

พิตแมน (Pitman, 1981: 148-186) ให้ความเห็นว่า ในปัจจุบันนี้พิพิธภัณฑ์มีการเปลี่ยนแปลงไปมากภาพลักษณ์ต่างๆ ที่เคยเห็นครูนำนักเรียนเข้าชมพิพิธภัณฑ์ โดยการนำของเจ้าหน้าที่นำชมที่บรรยายซ้ำซากเหมือนอัดเทปไว้นั้นค่อยๆ หดไปแล้ว สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นคือ กลยุทธ์ในการนำชมเพื่อให้นักเรียนสนใจกระตือรือร้น คือ การที่พยายามสอนให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับโลกและท้องถิ่น ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมและการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนที่ดีกว่าการบรรยายสรุปเป็นอย่างมาก Pitman ได้ยกตัวอย่างว่า เมื่อเวลาเด็กนักเรียนดูพระพุทธรูป เด็กจะไม่เพียงแต่อยากรู้ว่า

พระพุทธรูปองค์นี้คือใครเท่านั้น สิ่งที่เขาน่าจะได้อธิบายก็คือท่านมีความสำคัญต่อใคร อย่างไร และเด็ก ๆ ควรจะทำอะไรถ้าได้เห็นพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในวัด เป็นต้น เด็ก ๆ อาจจะอยากลองนั่งยืน หรือแสดงอิริยาบถเลียนแบบพระพุทธรูปหรืออาจจะอยากฟังเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติก็ได้

ส่วนผู้ใหญ่การให้การศึกษาก็พิพิธภัณฑสถานจะทำได้ดี ก็คือการแนะนำให้ผู้เข้าชมรู้จักกับ วัตถุแสดงที่เขาไม่เคยรู้จักมาก่อน การให้การศึกษานี้พิพิธภัณฑสถานควรบอกความหมายที่ถูกต้อง เกี่ยวกับวัตถุ และสร้างความเชื่อมโยงวัตถุนั้น ๆ กับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทางศิลปะ หรือ วิทยาศาสตร์แล้วแต่กรณีให้ได้

วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการจัดทำกิจกรรมทางการศึกษานั้น ได้แก่

1. เพื่อให้เกิดความตระหนักว่าการมาชมพิพิธภัณฑสถานเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้
2. เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่มีมนุษย์ ประดิษฐ์ขึ้น และวัตถุตามธรรมชาติ
3. เพื่อสอนแนวคิดในการประดิษฐ์สร้างสรรค์ของมนุษย์และสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
4. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้โดยอิสระ และอยากกลับมาชมพิพิธภัณฑสถานอีก

ฉะนั้นการจัดนิทรรศการหรือการจัดการเรียนการสอนในพิพิธภัณฑสถานจึงควรกระตุ้นให้เด็ก เกิดความกระตือรือร้น สนใจใต้อาการ เกิดทักษะใหม่และรู้จักเชื่อมโยงวิชาหนึ่งกับวิชาอื่น ๆ ให้ได้ ถ้าเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑสถาน น่าจะเป็นการฝึกหรือปูพื้นให้เด็ก เมื่อเวลาที่ต้องออกไปศึกษาหรือเผชิญกับสิ่งแวดล้อมภายนอกจริง ๆ จะได้เกิดความสนใจใฝ่รู้ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นอีกเป็นจำนวนมาก ที่พิพิธภัณฑสถานและโรงเรียนจะร่วมกัน ดำเนินการจัดขึ้น ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของพิพิธภัณฑสถานคือ การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้มาเข้าชมพิพิธภัณฑสถานโดยไม่จำกัดเพศ วัย ฐานะ และระดับการศึกษา

นิคม มุสิกคามะ (2536: 126) ได้ให้ความเห็นว่า พิพิธภัณฑสถานเป็นสะพานเชื่อมความรู้ของ นักวิชาการให้ไปถึงประชาชน แต่ประชาชนจะข้ามสะพานไปหาความรู้ความเพลิดเพลินเพียงไรนั้น นอกจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของชาติและทางการศึกษาแล้ว ในทางการบริหารของพิพิธภัณฑสถานก็ มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน พิพิธภัณฑสถานจะดึงดูดและโน้มน้าวคนเข้าชมพิพิธภัณฑสถานมากน้อย หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหลักการใหญ่ ๆ คือ ความสวยงามดึงดูดใจของอาคารและการจัดแสดง การ โฆษณา กิจกรรมที่ไม่ตาย พื้นฐานความรู้ และด้านเศรษฐกิจของประเทศ ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ที่ พิพิธภัณฑสถานมีนโยบาย การวางแผนงานและเตรียมผู้รับผิดชอบในด้านการศึกษาเพื่อที่จะเป็น ประโยชน์ให้มากที่สุดแก่ประชาชนผู้มาชมพิพิธภัณฑสถาน

จิรา จงกล (2532: 199-200) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดที่ว่าพิพิธภัณฑสถานมีหน้าที่ทางการศึกษา นั้น เป็นความคิดที่กล่าวได้ว่าเพิ่งเกิดขึ้นไม่นานนัก ในประวัติศาสตร์การเริ่มจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแต่ ตั้งเดิมก็ไม่ได้มีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษา แต่เป็นการรวบรวมสงวนรักษาสมบัติของผู้ร่ำรวย และ การรวบรวมเข้าของแปลกประหลาดของหายากไว้โอ้อวดกันในบรรดาชนชั้นสูง ครั้นต่อมาเหตุการณ์ ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปในยุคประชาธิปไตย ชนทุกชั้นมีสิทธิ์เสมอภาค พิพิธภัณฑสถานจึงเปิดสำหรับ

ประชาชน และได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่าการศึกษาในความหมายปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงคำสอนหรือการถ่ายทอดวิชาจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งการศึกษาไม่เพียงการให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนาคน เป็นการปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิด ทักษะที่ดี มีรสนิยมสูง มีวิจารณ์ญาณการศึกษาเป็นการพัฒนาคนทุกๆ ด้าน ไม่เฉพาะเพียงให้ความรู้เท่านั้น ดังนั้นการศึกษาจึงไม่ได้อยู่เพียงที่สำนักเรียนแต่อยู่ที่สิ่งแวดล้อมทุกแห่ง และสถาบันที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งก็คือพิพิธภัณฑ์ซึ่งจะเป็นสถานที่ซึ่งสามารถพัฒนาการศึกษาในเรื่องความคิด ความเข้าใจ คุณค่าทัศนคติได้อย่างกว้างขวาง

เจ้าหน้าที่การศึกษาและฝ่ายการศึกษา

เมื่อพิพิธภัณฑ์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานด้านการศึกษาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ควรเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิในสาขาวิชาของพิพิธภัณฑ์ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศิลปะ ก็ควรมีปริญญาทางศิลปะ และได้วุฒิทางการศึกษาด้วย พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ก็ต้องเป็นผู้ที่ได้ทั้งปริญญาทางวิทยาศาสตร์และปริญญาทางการศึกษาประกอบด้วย นอกจากนี้จะต้องมีคุณวุฒิทั้งสองด้านแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษอีกบางประการที่สำคัญก็คือ จะต้องเป็นคนที่รักการสอน กระตือรือร้น ขยันขันแข็ง เป็นคนรักเด็กมีอารมณ์ดี รื่นเริงแจ่มใส สามารถตอบคำถามที่ซ้ๆ กันได้โดยไม่เบื่อหน่ายมีความสามารถในการพูด การใช้ภาษาด้วยคำง่ายๆ สำหรับเด็ก ให้เด็กเข้าใจได้ชัดเจน มีอารมณ์ขันและมีวิธีการที่ล่อหรือจูงใจให้เด็กสนใจในบทเรียนที่สอน และสนใจในพิพิธภัณฑ์ นอกจากนั้นจะต้องเป็นผู้ไม่รังเกียจงาน สามารถทำงานได้สารพัดอย่าง..เมื่อมีภาระงานเพิ่มขึ้น พิพิธภัณฑ์หลายแห่งจึงจัดตั้ง “ฝ่ายการศึกษา” ขึ้น เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินงานดังกล่าว จิรา จงกล (2532: 207-208) กล่าวว่า ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ทั่วไปจัดเจ้าหน้าที่แผนการศึกษาขึ้นฝ่ายหนึ่ง พิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่บางแห่งมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาถึง 50 คนพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็ก มีเจ้าหน้าที่เพียง 3-4 คน ต้องแก้ปัญหาโดยวิธีการต่างๆ เช่น จัดรับเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร ซึ่งไม่ต้องจ่ายเงินเดือนให้ บางแห่งร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการส่งครูมาช่วยงานเป็นระยะเวลา 2 ปี แล้วผลัดชุดอื่นมาประจำแทน หรือให้อยู่ทำงานในพิพิธภัณฑ์เลย แทนการสอนในโรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการจ่ายเงินเดือนให้ก็มี และวิทยาลัยครูก็ส่งนักเรียนมาฝึกสอนในพิพิธภัณฑ์ ในการแก้ปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ บางครั้งพิพิธภัณฑ์เปิดอบรมครูแล้วให้ครูที่ได้รับการอบรมเป็นผู้นำนักเรียนเข้ามาศึกษาในพิพิธภัณฑ์เอง

พิพิธภัณฑ์กับระบบข้อมูล

พิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลางของชุมชน ที่ให้บริการแก่สังคมและชุมชน ทุกประเภท ทุกวัยทุกระดับการศึกษา จึงเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของสังคมและชุมชน เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของชุมชน ของบ้านเมือง เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้าเรื่องราวของวัตถุที่รวบรวมนำออกจัดแสดงเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน ดังนั้น การบันทึกหลักฐาน การจัดทำ

ข้อมูล และระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเป็นหัวใจของการทำงานของพิพิธภัณฑ์ (จิรา จงกล. 2521: 135) กล่าวว่า ทะเบียนประวัติวัตถุมีความสำคัญเป็นอันดับแรกของงานพิพิธภัณฑ์ ถ้าพิพิธภัณฑ์ใด ไม่มีบัญชี ไม่มีทะเบียนประวัติของวัตถุพิพิธภัณฑ์นั้นก็ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ความสำคัญของข้อมูลพิพิธภัณฑ์ มีดังนี้

1. ข้อมูลวัตถุพิพิธภัณฑ์เป็นประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าเรื่องราวของวัตถุ ทำให้ทราบและเชื่อมโยงงานด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย
2. ข้อมูลวัตถุพิพิธภัณฑ์เป็นเอกสารสำคัญ รวบรวม ประวัติ เรื่องราวของวัตถุแต่ละชิ้นไว้เป็นหลักฐาน ทำให้ทราบที่มา ประวัติ เรื่องราวจำนวนวัตถุของพิพิธภัณฑ์ การจำแนกประเภท การกำหนดอายุสมัยของวัตถุ และการศึกษาเรื่องราวในอดีต
3. เป็นหลักฐานหรือเครื่องมือป้องกันวัตถุที่เก็บรวบรวมไว้ มิให้สูญหายและปลอดภัยจากการทุจริตจากเจ้าหน้าที่ในวงงาน
4. ข้อมูลเป็นหลักฐานคุ้มครองทางกฎหมาย กรณีเกิดโจรภัย หากวัตถุถูกขโมยไปหลักฐานที่แสดงแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ ข้อมูลด้านทะเบียนบัญชี บัตรรายการ หรือบัตรประจำวัตถุพร้อมภาพถ่าย ซึ่งเป็นหลักฐานพิสูจน์ทางกฎหมายได้
5. ระบบข้อมูลพิพิธภัณฑ์ส่วนในการควบคุม ดูแลรักษาวัตถุที่จัดแสดงและที่เก็บรักษาในคลังพิพิธภัณฑ์ โดยการแบ่ง กำหนดแยกประเภทรายการ ตามสถานที่เก็บรักษา การจัดการข้อมูลวัตถุที่มีการเคลื่อนไหว ในกรณีมีการยืมวัตถุทั้งจากภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์ รวมถึงการประกันภัยการรักษาความปลอดภัย และข้อมูลจากการสงวนรักษาวัตถุ
6. ระบบข้อมูลช่วยในการใช้ประโยชน์จากวัตถุพิพิธภัณฑ์ โดยการเตรียมข้อมูลในการจัดทำสิ่งพิมพ์ของพิพิธภัณฑ์ การให้การบรรยาย แบ่งประเภทของการค้นคว้าวิจัย และการพัฒนาการจัดแสดง และนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์
7. เอื้อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนด และวางแผนระยะสั้นระยะยาว การจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือ ครุภัณฑ์ ในพิพิธภัณฑ์

ประเภทการจัดแสดง

พิพิธภัณฑ์แต่เดิมมีการจัดแสดงถาวรอย่างเดียว เมื่อคัดเลือกวัตถุแล้ว ก็นำออกจัดแสดงเป็นการถาวรตลอดไป แต่ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์คำนึงถึงการให้บริการแก่ผู้ชม หากมีนิทรรศการถาวรอยู่อย่างเดียวตลอดไป ผู้เข้าชมเมื่อได้ชมแล้วครั้งหนึ่งหรือสองครั้งก็จะไม่มาพิพิธภัณฑ์อีก เหตุนี้การดึงดูดให้ประชาชนเข้าชมพิพิธภัณฑ์อยู่เสมอๆ ได้ก็ด้วยการจัดนิทรรศการพิเศษ หรือ

นิทรรศการชั่วคราวขึ้น นอกจากนั้นยังต้องสนองความต้องการโดยการจัดแสดงวัตถุเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ดังนั้นการแสดงผลในพิพิธภัณฑ์จึงมีนิทรรศการอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ (จิรา จงกล, ม.บ.ป)

1. การจัดแสดงถาวร (Permanent Exhibition) ได้แก่ การจัดห้องแสดงแต่ละห้องเป็นการถาวรหรือเป็นการตั้งแสดงไว้เป็นประจำโดยพิจารณาถึงประโยชน์ของนักเรียนนักศึกษาและประชาชนโดยทางปฏิบัติในพิพิธภัณฑ์จะคัดเลือกวัตถุที่สำคัญมีคุณค่าจัดแสดงเป็นการถาวรสำหรับผู้เข้าชม การจัดแสดงถาวรไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย แต่จะมีการแก้ไขปรับปรุงตกแต่งใหม่เป็นครั้งคราวแต่ละห้องจัดแสดงไม่ต่ำกว่า 5 ปี จึงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ครั้งหนึ่ง ในการจัดแสดงถาวรนั้นอาจแบ่งได้ดังนี้

1.1 การจัดแสดงถาวรในห้องนิทรรศการ โดยการเลือกจัดวัตถุที่มีความสำคัญนำออกจัดแสดงไม่มากนัก ใช้เทคนิคต่างๆ ตามประเภทของวัตถุ

1.2 การจัดแสดงเพื่อการศึกษาค้นคว้า (Study collection) เป็นการจัดแสดงของเหลือจากการคัดเลือกสำหรับห้องนิทรรศการแล้ว ซึ่งสมัยก่อนเก็บเข้าคลังเหลือจัดเก็บสุ่มกันอย่างไม่เป็นระบบ ในปัจจุบันเพื่อสนองความต้องการของบรรดานักวิชาการที่ต้องการศึกษาค้นคว้าจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะห้องนิทรรศการมีแต่วัตถุที่ต้องเลือกแล้วน้อยชิ้น ไม่เพียงพอกับการค้นคว้า พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันจึงสนองความต้องการดังกล่าว โดยจัดเป็นห้องศึกษาค้นคว้า จำแนกแยกประเภทอย่างมีระบบ พร้อมทั้งมีป้ายบอกหมวดหมู่ มีบัตรค้นอ่านความสะดวก การจัดแสดงเพื่อการค้นคว้านั้นอาจจะจัดไว้ต่างหาก หรืออาจจะแบ่งส่วนหนึ่งของห้องนิทรรศการเป็น Study collection

1.3 การจัดแสดงเพื่อการศึกษา (Educational Collection) ของบางประเภทไม่มีค่าในตัวเอง แต่มีค่าในทางการศึกษา ได้แก่รูปจำลอง วัตถุ อาจจะเป็น พลาสติก โลหะ หรือวัสดุอื่นๆ ที่ทำจำลองมาเพื่อให้ใช้ในการศึกษา หรืออาจจะเป็นวัตถุของจริงที่ไม่มีคุณค่าทางความงาม เช่น กระเบื้องหลังคา ท่อน้ำโบราณชิ้นส่วนวัตถุที่แตกหัก เศษหม้อ แต่เป็นตัวอย่างในการให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชนได้ การจัดแสดงของประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาให้ความรู้แก่ผู้ชมของบางอย่างไม่อาจนำมาจัดแสดงได้ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังหรือภาพปั้นหุ่นต่าของโบราณสถาน แต่อาจทำจำลองมาจัดแสดงเพื่อการศึกษาได้

หลักสำคัญที่พึงระมัดระวังก็คือ พิพิธภัณฑ์จะต้องไม่จัดแสดงของจริงปนกับของจำลอง ถ้าจะจัดแสดงของจำลองต้องแยกไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก เป็นหลักการที่ถือปฏิบัติกันทั่วไป

2. การจัดแสดงชั่วคราว (Temporary Exhibition) หรือการจัดแสดงหมุนเวียน (Changing Exhibition) เป็นห้องจัดแสดงที่จัดไว้ชั่วคราว แต่ละเรื่องชั่วคราวระยะสั้นๆ แล้วเปลี่ยนเรื่องอื่นให้หมุนเวียนกันไป เพื่อชักจูงความสนใจแก่ชุมชน โดยทั่วไปพิพิธภัณฑ์จะเลือกเรื่องต่างๆ แล้วจัดแสดงชั่วคราวแก่ประชาชน ในกรณีพิพิธภัณฑ์ได้รวบรวมสิ่งของเข้าใหม่เป็นจำนวนมาก ก็นำออกจัดแสดงชั่วคราวสร้างความสนใจและให้ความรู้ในเรื่องวัตถุที่ได้มาใหม่

โดยทั่วไปแล้ว พิพิธภัณฑสถานจะมีวัตถุเหลือจัดเก็บรักษาในคลังพิพิธภัณฑสถานมากมาย การจัดแสดงชั่วคราวเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำสิ่งของเหลือจัดเก็บในสิ่งต่าง ๆ ออกหมุนเวียนจัดแสดงให้ความรู้ระยะเวลาของการจัดแสดงชั่วคราวเป็นระยะเวลาสั้นประมาณ 1-2 เดือน เทคนิคในการจัดแสดงชั่วคราวแตกต่างกับการจัดแสดงถาวร การจัดการแสดงชั่วคราวต้องการดึงดูดความสนใจจึงต้องใช้องค์ประกอบประเภทแสงสี การบรรยาย องค์ประกอบอื่นร่วมด้วยมาก ใช้สีจัดป้ายขนาดใหญ่ อาจจะมีเสียงประกอบด้วย

การจัดแสดงถาวรและการจัดแสดงชั่วคราวเปรียบเหมือนงานจิตรกรรมและงานเขียนภาพโปสเตอร์ ความประณีตย่อมแตกต่างกัน

การจัดแสดงชั่วคราว ต้องการความดึงดูดความสนใจ สามารถให้แสงและสีรุนแรงได้เต็มที่และไม่ต้องคำนึงถึงความประณีตมากนัก เพราะเป็นการแสดงชั่วคราวในระยะเวลาสั้น ๆ และอาจใช้เทคนิคให้มีทั้งแสงและเสียง หรือทั้งภาพก็ได้ เช่น ในประเทศญี่ปุ่น ได้นำพระพุทธรูปจากวิหารวัดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนมาก ขนาดไล่เลี่ยกัน นำมาจัดแสดงชั่วคราว โดยสร้างบรรยากาศของห้องให้เหมือนกับวิหาร จัดแสดงพระพุทธรูปอยู่ในแสงสลัว ๆ ตามบรรยากาศของวิหารวัด เมื่อเข้าไปก็ได้ยินเสียงสวดมนต์แผ่ว ๆ ได้กลิ่นธูปเทียนทำให้เกิดความประทับใจ

การจัดแสดงถาวรต้องให้ผู้เข้าชมมาดูแล้วมาดูอีกหลายครั้งโดยไม่เบื่อ สามารถดูวัตถุได้ชัดเจนไม่ใช่อยู่ที่แสงสลัว ๆ มองอะไรเห็นเลือนราง ส่วนการจัดแสดงชั่วคราวนั้นก็ประสงค์ให้ดูกันเพียงครั้งสองครั้งเท่านั้น

เทคนิคการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน (Presentation Techniques)

โดยหลักการพื้นฐาน (Basic Principles) การจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานทุกประเภทยึดถือหลักการเดียวกัน แต่เทคนิคในการจัดแสดงแตกต่างกันออกไป ตามประเภทของวัตถุ เช่น พิพิธภัณฑสถานศิลปะนิยมใช้เทคนิคในการให้สีพื้นหลัง ให้แสงเพื่อส่งเสริมความงามของศิลปะวัตถุ ส่วนพิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์ต้องใช้เทคนิคการจัดแสดงที่จะให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของวัตถุ จึงต้องมีคำบรรยาย แผนที่ ภาพถ่ายภาพวาด และอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ ดังนั้น จึงมีวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ (ราเชน อินทวงศ์; และอภิชาติ สิงห์สุริยะกุล . 2532: 375)

เป็นเทคนิคที่ใช้กันในการจัดแสดงศิลปะวัตถุของพิพิธภัณฑสถานศิลป์ และหอศิลป์ เทคนิคอยู่ที่การจัดวางรูปห้อง ให้สีพื้นหลัง ให้แสงสว่างแก่วัตถุ แบบตู้และแท่นฐานที่เหมาะสม ประณีตสวยงาม

1. การจัดแสดงให้ความรู้ (Instructional Presentation)

หรืออาจเรียกว่าการจัดแสดงให้เกิดปัญญา (Intellectual Presentation) เป็นการจัดแสดงที่ใช้คำบรรยาย ภาพถ่าย ภาพเขียน แผนที่ แผนภูมิ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ให้เรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องที่จัดแสดงนั้น ๆ จะใช้การจัดแสดงเพื่อให้ความรู้เป็นหลักสำคัญ

2. การจัดแสดงตามสภาพธรรมชาติ (Natural Context Presentation)

เป็นการจัดแสดงวัตถุโดยจัดให้เห็นตามสภาพจริงตามธรรมชาติของวัตถุนั้น ส่วนใหญ่เป็นการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ (Natural History Museum) โดยใช้เทคนิคการจัดฉากละคร (Diorama Technique) หลักการสำคัญก็คือจัดแสดงให้เหมือนจริงตามธรรมชาติมากที่สุด การใช้ Diorama Technique นั้นมีทั้งขนาดจริงและขนาดย่อ (Miniature Diorama)

3. การจัดแสดงตามสภาพจริง (Authentic Setting Presentation)

พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรม นิยมการจัดแสดงตามสภาพเป็นจริงตามสมัยทุกอย่างภายในบ้านจะรักษาไว้ในสภาพเดิม ในบ้านนั้นๆ แต่ละห้องเคยอยู่ในสภาพใดก็คงไว้ในสภาพจริง เทคนิคการจัดแสดงตามสภาพเป็นจริง ทำให้ผู้ชมสนุกสนานเพลิดเพลิน และรู้โดยง่าย โดยไม่ต้องบรรยายด้วยข้อความยืดยาว

4. เทคนิคกดปุ่ม (Push Button Presentation)

จัดแสดงสำหรับเยาวชนนิยมให้เด็ก ได้ใช้ประสาททั้งหมด ไม่ใช่เพียงแต่ตาดูอย่างเดียว หลักการนี้ ได้พิจารณาความต้องการทางจิตวิทยาของเด็กซึ่งไม่สามารถอยู่นิ่ง โดยการใช้สายตาอย่างเดียว ธรรมชาติของเด็กต้องการจับต้องและถ้าฟังเสียงจะเพิ่มความน่าสนใจซึ่งจัดทำทั่วไปสำหรับเด็ก การจัดแสดงโดยอาศัยเทคนิคทางโสตทัศนศาสตร์ มีความสำคัญมาก พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันได้อาศัยเครื่องเสียง เครื่องแสง ประกอบการจัดแสดงกันแพร่หลายเทคนิคการจัดแสดงด้วยวิธีดังกล่าวแล้วนั้น เป็นหลักการที่ใช้กันทั่วไป ในพิพิธภัณฑ์ตามความเหมาะสม และดัดแปลงปรับปรุงกันอยู่เสมอ และที่สำคัญที่สุดก็คือจะใช้เทคนิคอย่างไร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่แน่ชัด และเข้าใจหลักการของเทคนิคของการจัดแสดงแต่ละวิธี

พิพิธภัณฑ์กับผู้เข้าชม

พิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง และเป็นธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความพอใจ อันเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เรียกว่า Recreational Facilities and Tourist Attractions (ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, 2542: 87) การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นก็เพื่อต้องการให้มีผู้เข้ามาเยี่ยมชม และใช้บริการดังนั้นพิพิธภัณฑ์จึงไม่สามารถอยู่ได้โดยขาดผู้เข้าชม และผู้เข้าชมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ (นิคม มุสิกคามะ และคณะ, 2521: 36)

1. นักท่องเที่ยว (Tourists) เป็นกลุ่มที่มุ่งหาความสำราญจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถาน เป็นประการสำคัญ ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนการเงินแก่พิพิธภัณฑ์มากที่สุด แต่ส่วนใหญ่ก็จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์เพียงครั้งเดียวแล้วจากไป และเกือบร้อยละ 90 ไม่เคยย้อนกลับมาชมพิพิธภัณฑ์อีก

2. บุคคลในท้องถิ่น (Local People) เป็นกลุ่มคนที่อยู่แวดล้อมพิพิธภัณฑ์อยู่ ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆ กับพิพิธภัณฑ์ คนประเภทนี้ไม่มีใครจะกระตือรือร้นในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ดังนั้นจึงมีจำนวนผู้เข้าชมน้อยกว่านักท่องเที่ยว

ส่วน ดร. ไตฟุกุ ผู้เชี่ยวชาญการพิพิธภัณฑ์ ของโครงการยูเนสโก ได้แบ่งชนิดของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ออกเป็น 3 ประเภทคือ (นิคม มุสิกะคามะ; และคณะ. 2521: 36-37)

1. เด็กนักเรียน (Pupils) ส่วนมากจะไปกับทางโรงเรียนต้องการความเพลิดเพลิน พิพิธภัณฑ์ควรจัดแสดงวัตถุแบบง่าย ๆ ตามลำดับรสนิยมของเด็ก เช่นเด็กวัย 12-13 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้และจดจำประสบการณ์ครั้งแรกในชีวิต ดังนั้นพิพิธภัณฑ์สถานควรหาวิธีจะทำให้เด็กในวัยนี้เกิดความรู้สึกเหมือนว่าพิพิธภัณฑ์สถานเป็นบ้านที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น ไม่ควรให้เกิดความสะทกสะท้านต่อสิ่งแวดล้อมที่กว้างใหญ่ของพิพิธภัณฑ์สถาน หาวิธีเร้าจิตใจของเด็กให้เคยชินกับความคิด และการรักษาสมบัติของสังคม

2. ผู้ชมทั่วไป (Adult) เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่สุดที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ คนกลุ่มนี้ทางพิพิธภัณฑ์ ควรจะจัดกิจกรรมที่จะแนะนำชักจูงให้เห็นความสำคัญของวัตถุ และได้รับความประทับใจในศิลปกรรมที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์

3. ผู้สนใจพิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญ (Expert and Specialist) เป็นกลุ่มคนที่มุ่งเน้นที่จะดูและศึกษาวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานมากกว่าการจัดแสดง (Display)

โพท (นิคม มุสิกะคามะ; และคณะ. 2521: 37-38; อ้างอิงจาก Pott. n.d.) ได้กล่าวถึงประเภทของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ตามลักษณะและรสนิยม ดังนี้

1. ผู้เข้าชมเพื่อความเพลิดเพลิน (Romantic Approach) เป็นกลุ่มผู้เข้าชมที่ชอบการท่องเที่ยวและแสวงหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ต้องการได้รับความเพลิดเพลินกับการเข้าชมวัตถุที่จัดแสดง

2. ผู้เข้าชมเพื่อสุนทรีย์ภาพและความงาม (Acsthetic Approach) เป็นกลุ่มที่ส่วนมากเคยมาเข้าชมแล้วรู้ถึงคุณค่าความงามและความสำคัญของวัตถุที่จัดแสดง

3. ผู้เข้าชมเพื่อการค้นคว้า (Intellectual Approach) เป็นกลุ่มที่สนใจพิจารณาวัตถุที่จัดแสดง เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการหรือเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการศึกษาค้นคว้า

พิพิธภัณฑ์กับนักท่องเที่ยว

Thor Flognfield Jnr. (Robinson; et al. 1996: 119-121; citing Flognfield. n.d.) ได้ศึกษารูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับการเข้าเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ ไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว (The tour operated round – trippers) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะท่องเที่ยวตามกำหนดการที่บริษัทนำเที่ยวกำหนดไว้ ดังนั้นถ้า

ต้องการนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ การวางแผนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ควรให้อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญที่บริษัทนำเที่ยวสามารถพามาได้โดยสะดวก

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเองแบบอิสระ (The free round-trippers) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเอง โดยพาหนะส่วนตัว ดังนั้นการตัดสินใจจะเที่ยวหรือเข้าชมสถานที่ใดจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามต้องการ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญต่อ ข้อมูลการท่องเที่ยวที่พบเห็น หรือหาได้ระหว่างทาง เช่นศูนย์แนะนำการท่องเที่ยว ป้ายโฆษณาข้างทาง เป็นต้น พิพิธภัณฑ์ควรให้ความสำคัญในการนำเสนอข้อมูล เพื่อชักจูงนักท่องเที่ยวเหล่านี้ตามเส้นทางต่างๆ ที่มุ่งมาสู่ที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์

3. นักท่องเที่ยวที่ไปพักผ่อนที่เมืองจุดหมายแล้วเที่ยวรอบๆ เมืองที่พัก (The base-tourists) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางมุ่งไปยังเมืองจุดหมายที่จะพักก่อน แล้วจะใช้เวลาหลายวันในการท่องเที่ยวในเมืองและสถานที่ท่องเที่ยวรอบๆ เมืองซึ่งเดินทางกลับได้ภายใน 1 วัน ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ที่ต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ควรหาทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับเมืองสำคัญๆ ที่นักท่องเที่ยวนิยมไปพักผ่อน

4. นักท่องเที่ยวที่ไปพักผ่อนที่สถานที่พักตากอากาศ (Resort tourism) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักมีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมในสถานที่พักตากอากาศ ดังนั้นการที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมาเที่ยวพิพิธภัณฑ์จึงต้องเกิดจากการจัดเป็นกิจกรรมของสถานที่พักตากอากาศนั้นๆ

5. นักท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมเพื่อนหรือญาติ (Visiting Friends or Relatives) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีโอกาสเข้าเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์โดยเพื่อน หรือญาติจะเป็นผู้พาไปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการพาแขกจากต่างถิ่นไปชมพิพิธภัณฑ์ ถือว่าเป็นการแสดงความภาคภูมิใจในประวัติความเป็นมา หรือวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน

6. นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ (Other modes of Travel) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางมาในวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่นมางานประชุมสัมมนา หรือกิจกรรมอื่นๆ พิพิธภัณฑ์จะมีนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้บ้าง โดยที่นักท่องเที่ยวจะหาเวลาว่างจากภาระงานมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์กับเวลาที่ใช้ในการเข้าชม

จากเรื่อง การออกแบบพิพิธภัณฑ์ ของวีระวุฒิ กตระการ (อ้างใน อารีย์ อัครนุกา. 2532:127) สถาปนิกกรมศิลปากร ในหัวข้อ เวลา กล่าวถึงช่วงเวลาในการชมงานว่า ได้มีการวิจัยถึงระยะเวลาที่ผู้ชมคนหนึ่งได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์โดยไม่หมดเลยคือ 1 ชั่วโมง ผลเฉลี่ยต่ำสุดคือ 30 นาที สูงสุดคือ 2 ชั่วโมง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างผลประโยชน์แก่ผู้ชมมากยิ่งขึ้น บริการของพิพิธภัณฑ์ ควรจัดให้มีช่วงพักคั่นกลางการแสดงโชว์ แทนที่จะมีการจัดแสดงต่อเนื่องไปจนจบอย่างเดียว

สำหรับระยะเวลาที่ผู้ชมควรจะใช้ในการชมนิทรรศการ ควรจะมากน้อยเท่าใด ยังไม่มีพิพิธภัณฑ์ใดกำหนดตายตัวว่าควรมีน้อยเท่าใดบ้าง เพราะบางแห่งเป็นพิพิธภัณฑ์ใหม่มาชมวันเดียวไม่หมด ต้องมาชมต่อในวันต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เชิงอนุรักษ์

จากการเก็บรวบรวมวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องในเมืองพิพิธภัณฑ์เชิงอนุรักษ์ไม่พบว่า มีผู้ใดได้ศึกษาไว้โดยตรง แต่มีการเสนอข้อคิดเห็นและบทวิจารณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการงานพิพิธภัณฑ์และปัญหาที่ผ่านๆ มา ดังนี้

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2532: 46-49) กล่าวถึงภาพลักษณ์และแนวคิดในการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไว้ว่า “ภาพพิพิธภัณฑ์ในความคิดของผมนั้นก็ คือ ที่เก็บของ นึกที่ไรก็เห็นแต่ภาพโรงที่มๆ ที่เก็บรถ เก็บเรือพระราชพิธีและเศษพระพุทธรูปหักๆ กระเบื้องแตก อิฐหักในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติของเรานั้น คือ ล้วนเป็นซากอดีตสมัยไกลพันๆ อยากจะจินตนาการไปถึงได้ว่าแล้วมันมาเกี่ยวข้องกับชีวิตวันนี้ตรงไหนอย่างไร”

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2527: 87) กล่าวถึงพิพิธภัณฑ์แห่งชาติว่า “...หากกล่าวถึงพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยก็ยิ่งโคตรครี เพราะทุกคนจะมีภาพของกรมศิลปากร อยู่ในใจเป็นพื้นอยู่แล้ว โดยไม่รู้ตัว...ทำไมเป็นอย่างนั้น ลึกลับ แล้วผมอธิบายไม่ได้ว่าเพราะเหตุใด แต่เชื่อมโยงเข้ากับสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการพิพิธภัณฑ์แล้วผมออกจะเชื่อว่าส่วนสำคัญมีเหตุมาจากกรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากร... ผมให้ความสำคัญต่อกิจการพิพิธภัณฑ์เท่าๆ กับกิจการประวัติศาสตร์ โบราณคดีและอื่นๆ เพราะกิจการพิพิธภัณฑ์คือการศึกษานอกระบบที่สามารถสร้างคนในสังคมทุกเพศทุกวัย และทุกระดับชั้นให้มีคุณภาพได้ดีพอๆ กับโรงเรียนและอาจจะดีกว่าโรงเรียนถ้าอยากรู้รากเหง้าความเป็นมาของบ้านเมืองตัวเอง ฉะนั้นในบ้านเมืองที่ก้าวหน้าเขาจะให้ความสำคัญต่อกิจการพิพิธภัณฑ์สูงมากๆ ญี่ปุ่นเองก็ใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั่วประเทศสร้างความก้าวหน้าจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในทุกวันนี้ น่าเสียดายที่รัฐบาลไทยผ่านๆ มาไม่เคยให้ความสำคัญต่อกิจการพิพิธภัณฑ์ อย่างมากก็แค่ตีพิมพ์ความรักชาติศาสนา พระมหากษัตริย์เอาไว้ฟาดฟันคนอื่น แต่ไม่สนใจรากเหง้าแท้ๆ ของบ้านเมืองและของตัวเอง ”

ธวัชชัย ผลเพิ่ม (2523: 146) สรุปปัญหาการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. รัฐบาลยังมองไม่เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ที่จะให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนดีพอ ดังนั้น จึงไม่ได้รับการสนับสนุนมากเท่าที่ควรทั้งในด้านงบประมาณ อัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาวิชาการพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ขึ้นอยู่กับหลายหน่วยงาน และต่างฝ่ายต่างดำเนินงานโดยไม่มีการประสานงานกัน และยังไม่เห็นหน่วยงานกลางที่จะจัดดำเนินการให้พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมาย มีการดำเนินการไปในทางเดียวกัน

2. พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยมีน้อยและจำกัดอยู่เพียงด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประชาชนเข้าใจพิพิธภัณฑ์ว่าเปรียบเสมือนสถานที่เก็บรักษาของเก่าแก่ ของที่เป็นสมบัติของชาติหรือของหายากส่วนงานบริการด้านอื่นๆ ของพิพิธภัณฑ์มีน้อย โดยเฉพาะในต่างจังหวัดที่ไม่มีพิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้ประชาชนไม่ให้ความสนใจงานของพิพิธภัณฑ์เท่าที่ควร

3. วัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑ์มุ่งที่จะอนุรักษ์ศิลปะของชาติ ศึกษาด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี งานที่ให้บริการส่วนใหญ่จึงเป็นงานด้านนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อยมาก ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญนอกจากนักศึกษาที่ต้องค้นคว้าวิจัยทางด้านนี้โดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด

4. เทคนิคในการจัดแสดงยังไม่ดึงดูดหรือเข้าใจผู้ชม การนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้น้อยมาก ซึ่งคล้ายคลึงกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ อันเนื่องมาจากขาดแคลนสื่อการสอน ขาดผู้มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้ ซึ่งสืบเนื่องมาจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของการใช้สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา จึงทำให้ไม่ได้สนับสนุนให้ใช้ โดยมักอ้างเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งในสภาพสังคมเราแต่ก่อนนั้นยังมีการศึกษาด้านนี้น้อย ส่งผลให้สามารถผลิตบุคลากรด้านนี้ไม่เพียงพอ และขาดผู้ที่จะเสนอหรือชี้ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการใช้สื่อการสอนแก่ผู้บริหารให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับอย่างจริงจัง แม้กระทั่งในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการศึกษาขยายตัวขึ้นบ้างแล้ว แต่การให้ความสำคัญต่องานด้านนี้ก็ยังไม่ค่อยกระตือรือร้นเท่าที่ควร”

สว่าง เลิศฤทธิ์ (2534: 87-95) กล่าวถึงพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไว้ว่า “...ในเยอรมันนั้นแม้ว่าจะมีพิพิธภัณฑ์หลายแห่งในเมืองเดียวกัน แต่ละแห่งจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแตกต่างกันออกไป ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกหลอกให้มาชมของอย่างเดียวกัน พิพิธภัณฑ์ในบ้านเราน่าจะเอาอย่างบ้าง เช่นโบราณวัตถุที่พบในภาคเหนือก็ควรจะอยู่แต่ในพิพิธภัณฑ์ทางภาคเหนือ เป็นต้น แต่ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้นอย่างหม้อบ้านเชียงพบในพิพิธภัณฑ์ทุกแห่งในประเทศไทย...”

อารีย์ พีรพรวิพุธ (2543:101-102) ได้สัมภาษณ์ ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง ซึ่งให้ความเห็นไว้ว่าพิพิธภัณฑ์หลายแห่งยังจัดพิพิธภัณฑ์แบบตู้จัดแสดงหรือตู้กระจก นำของเข้าไปใส่ในตู้ปิดกุญแจ และมีป้ายบรรยาย เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ตกค้างจากยุคศตวรรษที่ 18-19 ของยุโรป เมื่อนำมาใช้ในประเทศไทย ซึ่งไม่มีการปูพื้นฐานทางงานศิลปะที่ดีพอ คนทั่วไปจึงไม่เกิดความพอใจ อีกทั้งพิพิธภัณฑ์มักเป็นหน่วยงานที่ถูกคาดหวังจากสังคม กลุ่มคนที่เข้ามาเที่ยวชมมีความหลากหลาย การที่จะตามใจคนทุกคน ในพิพิธภัณฑ์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากร และงบประมาณ จึงเป็นอุปสรรคที่พิพิธภัณฑ์ไม่สามารถตอบสนองความพึงพอใจแก่ผู้เข้าชมได้

เฉลิมชัย ห่อนาค (เอกสารประกอบการสัมมนา พิพิธภัณฑน์ไทยในศตวรรษใหม่, 2544: 9) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดแสดง (Display) ของพิพิธภัณฑน์ที่ผ่านมา อันเป็นเหตุให้ไม่ค่อยดึงดูดความสนใจจากผู้เข้าชมว่า “ ผู้เข้าชมสามารถดูสิ่งที่จัดแสดงได้แต่เพียงอย่างเดียว และเป็น การตั้งแสดงแบบนิ่ง (Static) เนื้อหายังเน้นความสำคัญเฉพาะชิ้นงานมากกว่าสร้างเป็นเรื่องราว (Story Line) ที่จูงใจผู้ชม ไม่สร้างบรรยากาศที่ให้ความเพลิดเพลินในลักษณะการบันเทิง (Entertainment) จึงเกิดความเบื่อหน่าย จนไม่เกิดความสนใจที่จะเข้าชมในครั้งต่อไปอีกพิพิธภัณฑน์ ในอดีต ยังไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาซ่อมแซมชิ้นงานหรือห้องนิทรรศการ การจัด มุมเวียนนิทรรศการ และนิทรรศการเสริมเกิดขึ้นน้อย ”

เฉลิมชัย ห่อนาค (2544: 10) ยังได้ให้แนวทางการเตรียมการสำหรับพิพิธภัณฑน์ในอนาคต ว่า ไม่ควรยึดติดกับความคิดเดิมๆ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามวิถีโลกาวัตร์ โดยเริ่มต้นด้วยการ วิเคราะห์ทบทวน 3 ประการหลัก คือ

1. ทบทวนให้เกิดความแน่ชัดด้านปัญหาของประเทศ ซึ่งอาจกำหนดโดยหยาบๆ เป็น 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับหน่วยงาน และระดับครอบครัว หรือตัวบุคคล

2. ทบทวนบทบาท กิจกรรม นิทรรศการ การดำเนินงานในอดีตและขีดความพร้อม ของตนเองนำข้อสรุปจากทั้ง 2 ข้อมาวางสถานภาพ (Position) ของตนเอง เพื่อให้รู้บทบาทและหน้าที่

วิธี พานิชพันธ์ (2540: 24-28) ได้ให้ข้อคิดเห็นในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง“พิพิธภัณฑน์ ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน” ว่าควรมีอะไรบ้างในพิพิธภัณฑน์ท้องถิ่นภาคเหนือ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลในสารระบบ สมุดโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เอกสารและสิ่งพิมพ์การท่องเที่ยวที่จะ กระจายไปทั่วโลก

2. ป้ายโฆษณา แผ่นโปสเตอร์ มีการประชาสัมพันธ์ในเขตปริมณฑล รัศมีและเส้นทาง คมนาคม การสร้างความสนใจและการชักนำไปสู่สถานที่ตั้งของพิพิธภัณฑน์

3. สถานที่ตั้งเหมาะสม ความสะดวกในการเดินทาง และค้นหาเส้นทางเข้าออก ความ ชัดเจนของข้อมูลเส้นทาง

4. รูปลักษณ์ของทางเข้า และความชัดเจน (Orientation) ของประตูทางเข้าออก หรือ รูปแบบของสถาปัตยกรรม

5. ฝ่ายต้อนรับให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Counter) การจำหน่ายบัตร และหรือการ บริจาค การกำหนดเวลาเปิดปิดที่ชัดเจน มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่บริการ และให้ข้อมูลทุกอย่างที่ผู้ เข้าชมอยากรู้

6 . เอกลักษณ์ และความชัดเจนของเนื้อหาในการนำเสนอ หรือเนื้อเรื่องเฉพาะของ พิพิธภัณฑน์ในจุดแรก หรือ First Impression วัตถุประสงค์ความเป็นมา หรือการก่อตั้งซึ่งอาจเป็น เอกสาร หรือป้ายประกาศ หรือเป็นภาพเรื่องเล่า

7. พิพิธภัณฑน์ภาคเหนือควรทำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ภาคเหนือ

8. การจัดแสดงในรูปแบบการนำเสนอที่ดี เช่น มีบรรยากาศที่สอดคล้องกับเนื้อหา ความรู้ความเข้าใจไม่ซับซ้อนเกินไป ความมีคุณค่าของสิ่งของแสดงทั้งหมด หรือความเป็นมรดกของมนุษยชาติ

9. ความน่าดูน่าชมและน่าชื่นชมความประทับใจและซาบซึ้ง ซึ่งน่าจะประกอบด้วย

9.1 ภาพรวมภูมิหลังของเนื้อหา ความเป็นมาของเรื่อง

9.2 เทคนิค โครงสร้าง วัสดุ วัตถุศิลปะ

9.3 งาน หรือชิ้นงานมาตรฐาน และความหลากหลาย

9.4 งาน หรือชิ้นงานยอดเยี่ยม ประกอบคำบรรยาย วิจารณ์หรือวิเคราะห์

9.5 งานหรือชิ้นงานที่เป็นข้อเปรียบเทียบจากแหล่งอื่น

9.6 จุดกระตุ้น หรือข้อคิดที่เป็นโจทย์ให้ผู้ชมมีโอกาสสานต่อ และอารมณ์ร่วม

9.7 ความกระชับของเนื้อหา ไม่ยืดเยื้อน่าเบื่อ

9.8 ภัณฑารักษ์ และผู้จัดการที่มีความรู้และรสนิยม

10.การจัดจำหน่ายของที่ระลึกต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานหรือของจัดแสดงใน พิพิธภัณฑ์ตลอดจนเอกสาร หนังสือ ข้อมูลภาพหรือเสียง ของจำลอง ของเล่น ของใช้

11.บริการต่างๆ

11.1 ห้องน้ำ โทรศัพท์

11.2 สิ่งสักการบูชา และเสียงทนาย

11.3 มีมุมรับดูดวง หรือมีบริการนวดแผนโบราณ

11.4 อาหาร ของกินเล่น เครื่องดื่ม

11.5 ของใช้จำเป็น กระดาษเช็ดปาก फिल्म

11.6 ข้อมูลการเดินทางไปในบริเวณใกล้เคียง

11.7 ที่พักผ่อน ที่ถ่ายรูป ที่เด็กเล่น

11.8 ที่พักผ่อน

12. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ เช่น การผลิตงานหัตถกรรมต่างๆ ณ ที่บริเวณพิพิธภัณฑ์ หรือใกล้เคียงที่สะสม หรือเก็บของ (Storage)

13. เงินทุนในการจัด หรือรายได้ที่สม่ำเสมอในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ ด้วยกองทุน การบริจาคการจัดจำหน่าย สินค้าหรือบริการ

14. ความร่วมมือของชุมชน ความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันระหว่างพิพิธภัณฑ์กับชุมชน ใกล้เคียง หรือความเป็นผู้นำในด้านกิจกรรมของชุมชน หรือกิจกรรมทางวิชาการ

15. ความมั่นใจ ความเด็ดเดี่ยว แนวคิด และปณิธานที่ไม่ไขว่ไขว

16. ไม่ควรเปลี่ยนผู้ดำเนินงานบ่อย

ข้อคิดเห็นและบทวิจารณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการงานพิพิธภัณฑ์ข้างต้น เป็นเพียงความต้องการของคนส่วนหนึ่งในสังคม ซึ่งต้องการมีพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของตน ตามแนวทางและ

ความคิดที่หวังไว้ แม้พิพิธภัณฑ์ทุกแห่งจะต้องประสบกับปัญหาหลายประการเพียงใด แต่ที่สุดแล้ว เนื่องจากพิพิธภัณฑ์นั้น เป็นสถาบันในสังคมที่จำเป็นต้องมี “หน้าที่” ต่อสังคม

ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ย่อมไม่อาจตั้งอยู่ได้หากขาดความสัมพันธ์กับชุมชน หรือต่อสาธารณชน ทั่วไป และสถาบันจะเจริญก้าวหน้าได้จะต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากประชาชนที่อาศัยอยู่ โดยรอบ อันได้แก่ เมืองหรือท้องถิ่นที่พิพิธภัณฑ์นั้นตั้งอยู่ ด้วยเหตุดังกล่าวการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงของพิพิธภัณฑ์จำเป็นต้อง เป็นไปตามหรือสอดคล้องกับความประสงค์ของสังคม ไม่ว่าจะ เป็นนักเรียน นักศึกษา เด็ก ผู้ใหญ่ นักวิชาการ หรือนักท่องเที่ยว หากพิพิธภัณฑ์ดำเนินการไปในแนวทางที่สังคมไม่ให้ความสนใจ ผลการดำเนินงานก็มักจะชบเซา และมีผู้เข้าชมในจำนวนที่ไม่ มากนัก และภาพลักษณ์ก็จะเป็นภาพที่ค่อนข้างติดลบ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาให้รู้ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนามิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยเฉพาะในส่วนของนักท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้ยังไม่มีใคร ให้ความสนใจ และทำการศึกษาอย่างจริงจัง ดังที่ Wilcomb E. Washburn (อ้างใน สรรเสริญ สันติวงศ์. 2543: 73) ได้เสนอไว้ว่า “ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ควรได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับยุคแห่งความ ทันสมัย แต่ยังคงขาดการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลในการเข้าเยี่ยมชม และจัดแสดงของสาธารณะชนอย่าง จริงจัง” ทั้งหมดนี้ จึงเป็นเหตุผลให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ในครั้งนี้

6. ความเป็นมาและบทบาทของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ หรือ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เป็นหน่วยงาน ด้านภายในสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นตามประชุม คณะกรรมการบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 เพื่อกำกับดูแลการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ของประเทศ ให้เป็นแหล่งความรู้ที่รื่นรมย์ สร้างสำนึกรักและเข้าใจผู้คน บ้านเมือง รู้จักเพื่อนบ้าน รู้จักโลก รวมถึงการสร้างแนวความคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของ “พิพิธภัณฑ์” ในสังคม

นอกจากนี้ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาตินี้ยังมีบทบาทในการสนับสนุนและ ร่วมมือเป็นเครือข่ายกับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ เพื่อยกระดับมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้และการบริหาร การจัดการพิพิธภัณฑ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1 รูปแบบของพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติยังมุ่งให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ภายใต้รูปแบบ ของพิพิธภัณฑ์ที่ทันสมัยตามแนวคิด “Discovery Museum” พื้นที่ใหม่แห่งการเรียนรู้

ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของพิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างสรรค์ นิทรรศการถาวรที่จะกระตุ้นต่อมความคิดและจุดประกายความอยากรู้ เกิดการตั้งคำถาม และเน้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชม เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เข้าชม ด้วยเทคนิคการจัดแสดงที่หลากหลาย และแบ่งพื้นที่การจัดแสดงออกเป็นสามส่วนคือ

1. Discovery Zone พื้นที่แห่งการเรียนรู้ด้วยการค้นหา รวมถึงค้นพบความรู้อย่างเข้าใจและรื่นรมย์

2. Collection Zone พื้นที่สิ่งของจัดแสดงที่สามารถเป็นตัวแทนบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและมรดกแห่งงานศิลป์ของบรรพบุรุษ

3. Resource Zone แหล่งข้อมูลที่จะต่อยอดความรู้ของผู้เข้าชมที่สามารถสืบค้นเพิ่มเติมทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติที่จับต้องได้

ทั้งนี้พื้นที่ทั้งสามส่วนมิได้ถูกแบ่งแยกออกจากกัน แต่จะนำเสนออย่างผสมผสาน อีกทั้งยังเน้นการจัดกิจกรรมและนิทรรศการที่หลากหลาย เชื่อมโยงการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้ทันต่อโลกและเหตุการณ์

ดังนั้นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางเลือกที่ใครก็ตามสามารถเข้าไปหาความรู้ได้โดยไม่มีขีดจำกัดของเพศ วัย การศึกษาหรือสถานภาพทางสังคม

6.2 เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติเป็น กลุ่มพิพิธภัณฑ์ (Museum Complex) จัดตั้งขึ้นในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาามาแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชีวภาพ อันก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่แตกต่าง เห็นได้ทั่วไปในดินแดนอักษาคเนย์ สิ่งเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ของไทยที่แสดงถึงความหลากหลายในหลายระดับไม่ว่าจะเป็นในระดับมาติภูมิ ชาติภูมิ หรือโลกภูมิก็ตาม

เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติจึงเน้นที่ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชาติ ผู้คนและวัฒนธรรมของดินแดนอักษาคเนย์ ประวัติศาสตร์ประเทศไทยและฐานภูมิวิถีไทย

6.3 ที่ตั้ง

พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ แห่งที่ 1 ตั้งอยู่ในกระทรวงพาณิชย์เดิม ถนนสนามไชย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พื้นที่ประมาณ 7 ไร่ โดยสถาบันการเรียนรู้แห่งชาติได้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาอาคารกระทรวงพาณิชย์เดิม เพื่อจัดทำพื้นที่นิทรรศการถาวรและชั่วคราว รวมถึงห้องจัดกิจกรรมและพื้นที่อำนวยความสะดวกอื่นๆ นอกจากนี้ยังปรับภูมิทรศบริเวณโดยรอบให้เอื้อต่อการเรียนรู้ อุทยานศิลปะ สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ ลานกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ร้านขายของที่ระลึกและร้านอาหาร

6.4 เนื้อหาการจัดแสดง

เป็นการจัดแสดงนิทรรศการ เรื่อง “สุวรรณภูมิ ถึงสยามประเทศ สู่ประเทศไทย” กล่าวถึงการพัฒนาการด้านต่างๆของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่อดีตหรือในยุคที่ถูกเรียกว่า

“สุวรรณภูมิ” ได้แก่ อารยธรรมต่างๆที่มีอยู่ก่อนการเผยแพร่ทางพุทธศาสนาไปยังสุวรรณภูมิ การรับอารยธรรมอินเดีย ความเจริญของบ้านเมืองในสมัยทวารวดี ศรีวิชัย ผ่านเข้าสู่ยุค “สยามประเทศ” พัฒนาการของการตั้งบ้านเมืองที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายจนรวมตัวกันเป็นนครรัฐ คือ นครศรีธรรมราช ปัตตานี สุพรรณภูมิ ละโว้ สุโขทัย ฯลฯ จนถึงสมัยราชอาณาจักรอยุธยา ธนบุรีและรัตนโกสินทร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความคิด จนถึงการเปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นประเทศไทย

6.5 ระยะเวลาดำเนินการ

ใช้เวลาในการดำเนินการก่อตั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2550

6.6 ตราสัญลักษณ์

ภาพประกอบ 2 แสดงตราสัญลักษณ์มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

คนทำท่ากบ เป็นสัญลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ เพราะกบเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เรียกความอุดมสมบูรณ์ สื่อให้เห็นเป็นลวดลายบนกลองมโหระทึกของอุษาคเนย์ที่เป็นเครื่องมือใช้ประกอบตีในพิธีกรรมขอฝน

พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้จัดแสดงเรื่องราวของ “คน” เพื่อให้รู้และเข้าใจรากเหง้าความเป็นมาของบรรพชน ซึ่งล้วนเป็นคนพื้นเมืองของภูมิภาคอุษาคเนย์โบราณ คนพวกนี้ประสมประสานกันทางเผ่าพันธุ์ สังคม และวัฒนธรรม แล้วก่อบ้านสร้างเมืองขึ้นเป็นแคว้นแคว้น จนเป็นอาณาจักร แล้วดำรงเป็นประเทศสืบทอดมาถึงทุกวันนี้

ความเป็นมาของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

วันที่ 13 สิงหาคม 2546 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่นายกรัฐมนตรี เสนอว่า ปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์ของไทยมีหลายประเภทและมีสถานที่ตั้งกระจุกกระจายกันอยู่หลายแห่ง อยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ทำให้ไม่เป็นที่สนใจและรู้จักแพร่หลายเท่าที่ควรสำหรับประชาชน และนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป หากสามารถจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมแล้วจัดสร้างเป็น พิพิธภัณฑ์แห่งชาติขนาดใหญ่ โดยอาจแยกเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ (hall) ด้านต่างๆ ให้ครบถ้วน ก็จะทำให้เป็นแหล่งรวมความรู้ ศิลปวิทยาการ รวมทั้งแสดงถึงวัฒนธรรมความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย ได้อย่างครบวงจรและเป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ จึงมอบให้รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) รับเรื่องนี้ไปพิจารณาในรายละเอียดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

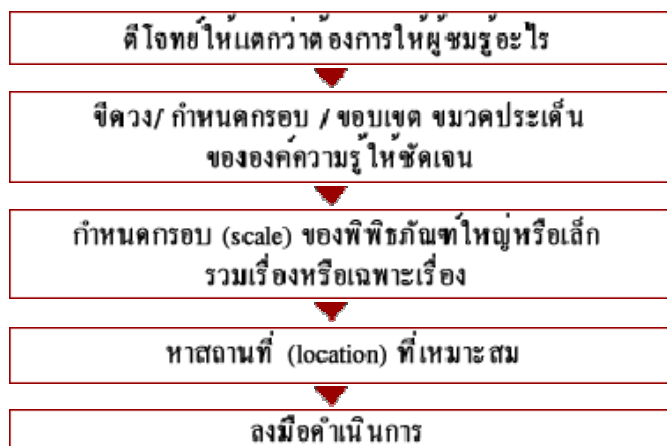
วันที่ 7 และ 14 ตุลาคม 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบความก้าวหน้า เรื่องการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์รวม และแนวทางการเตรียมการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์แห่งใหม่โดยมีสาระสำคัญของเรื่องดังนี้

1. เห็นชอบในหลักการและแนวคิดของพิพิธภัณฑ์รวมที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ว่า ควรเป็นพิพิธภัณฑ์ระดับชั้นนำของภูมิภาคที่มีลักษณะเป็นแหล่งรวบรวมความรู้สาขาต่างๆ ในเชิงบูรณาการอย่างกว้างขวาง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นไทย และส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการนำเสนอ ทั้งนี้ จะต้องมีการเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วกับพิพิธภัณฑ์ที่จะมีการจัดตั้งขึ้นใหม่ รวมทั้งการดูแลในระยะยาว

2. เห็นชอบแนวทางการเตรียมการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์แห่งใหม่ ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการ และการจัดตั้งคณะกรรมการฯ ดังนี้

หลักการ

พิพิธภัณฑ์ที่จะจัดสร้างขึ้นใหม่นี้ ต้องมีจุดเป้าหมายหลักอยู่ที่การเรียนรู้ เพื่อความงอกงามของสติปัญญา ความคิดริเริ่มและสำนึกของความเป็นไทยซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากกระบวนการจัดการจัดพิพิธภัณฑ์ แต่เดิมที่มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมวัตถุ การถ่ายทอดความรู้ หรือการเชื่อมโยงกับผู้คนเป็นหลัก อีกทั้งต้องมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คล่องตัวและทันสมัยกระบวนการ ในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อเปลี่ยน "ภาพลักษณ์" ของพิพิธภัณฑ์จากเดิม มาเป็นแหล่งความรู้ที่เปิดกว้างสู่พรมแดนแห่งความรู้ในหลายมิติ ดังนี้

1. ในการพัฒนาหลักการและแนวคิดของพิพิธภัณฑฯ แห่งใหม่นี้ อาศัยสหวิทยาการ ความร่วมมือจากผู้รู้ และนักวิชาการในวงการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันระดมความคิดและมีการจัดตั้ง คณะกรรมการฯ และคณะอนุกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ มาทำงานร่วมกันจัดทำรายละเอียดโครงการพิพิธภัณฑฯ การเรียนรู้แห่งชาติต่อไป (รายละเอียด: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รายงานสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "สังคมไทยต้องการพิพิธภัณฑฯ แบบไหน" วันเสาร์ที่ 27 กันยายน 2546)

2. วันที่ 5 พฤษภาคม 2547 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้

3. วันที่ 24 มิถุนายน 2547 ในการประชุมคณะกรรมการนโยบายบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ครั้งที่ 1/2547 มีมติให้ประกาศจัดตั้ง สถาบันพิพิธภัณฑฯ การเรียนรู้แห่งชาติ

พิพิธภัณฑฯ มีวชิระสยาม เป็นพิพิธภัณฑฯ ที่บอกเล่าเรื่องราว และสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เข้าชม ซึ่งการจัดแสดงนิทรรศการจะเป็นการผสมผสานระหว่างการเล่น (Play) และการเรียนรู้ (Learn) ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม สามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีแบบอินเตอร์แอคทีฟ ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างใกล้ชิด โดยนิทรรศการชุด “เรียงความประเทศไทย” ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของไทย มีการจัดแบ่งห้องนิทรรศการออกเป็น 17 ห้อง ได้แก่ เบิกโรง, ไทยแท้, เปิดตำนานสุวรรณภูมิ, สุวรรณภูมิ, พุทธิปัญญา, กำเนิดสยามประเทศ, สยามประเทศ, สยามยุทธ์, แผนที่-ความยอกย้อนบนแผ่นกระดาษ, กรุงเทพฯภายใต้ฉากอยุธยา, ชีวิตนอกกรุงเทพฯ, แปลงโฉมสยามประเทศ, กำเนิดประเทศไทย, สีสันตะวันตก, เมืองไทยวันนี้, มองไปข้างหน้า และตึกเก่าเล่าเรื่องนอกจากนี้ผู้เข้าชมยังสามารถค้นหาความรู้อย่างเพลิดเพลินได้ด้วยตนเอง ผ่านเกมส์ และสื่อสร้างสรรค์แนวใหม่ นำไปสู่การสืบหาความจริงเพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น ทำให้ไม่รู้สึกรู้ว่าน่าเบื่อ

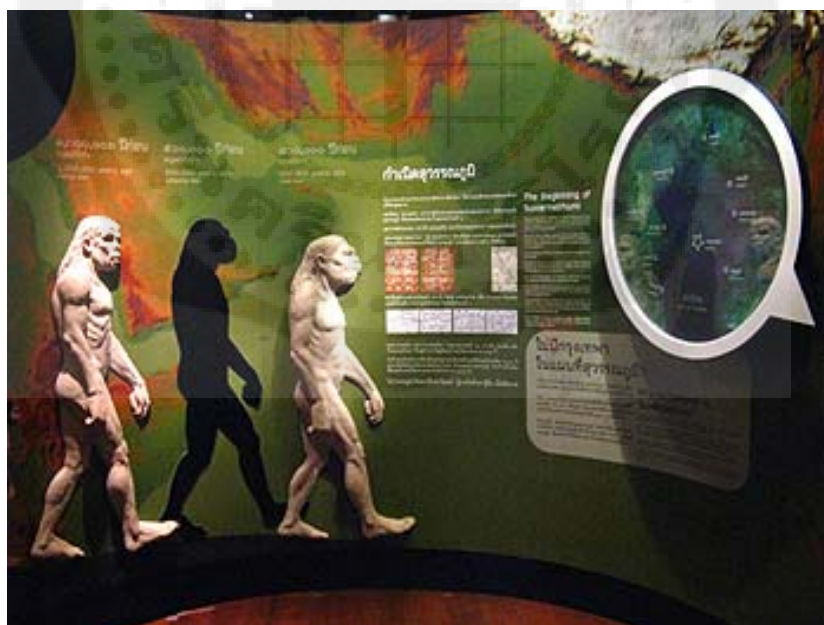
ภาพประกอบ 3 แสดงอาคารวมิวเชียงใหม่ พิพิธภัณฑการเรียนรู้

ภาพประกอบ 4 แสดงแผนกประชาสัมพันธ์ของมิวเชียงใหม่ พิพิธภัณฑการเรียนรู้

ภาพประกอบ 5 แสดงบริเวณห้องโถงด้านหน้า

ภาพประกอบ 6 แสดงห้องเปิดตำนานสุพรรณภูมิ ลำดับความเป็นมาของบรรพบุรุษชาวสุพรรณภูมิ

ภาพประกอบ 7 แสดงแหล่งกำเนิดสุวรรณภูมิ

ภาพประกอบ 8 แสดงแหล่งขุดพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในดินแดนสุวรรณภูมิ

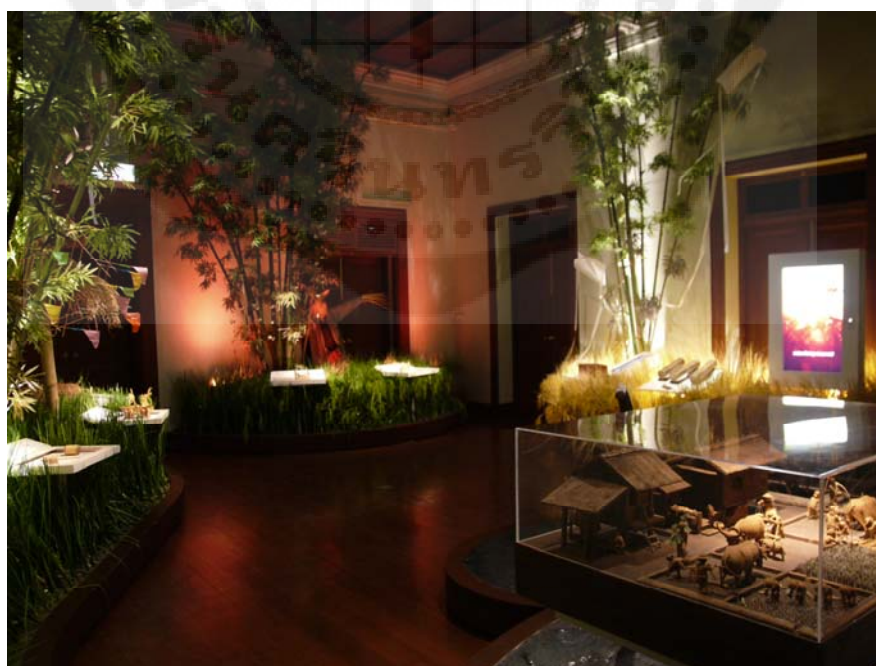
ภาพประกอบ 9 แสดงห้องสุวรรณภูมิ ดินแดนแห่งความมั่งคั่งผ่านการค้า การเกษตรและความเชื่อ

ภาพประกอบ 10 แสดงห้องแปลงโฉมประเทศไทย

ภาพประกอบ 11 แสดงห้องแปลงโฉมประเทศไทย

ภาพประกอบ 12 แสดงห้องชีวิตนอกกรุงเทพฯ ภูมิปัญญาและความหลักแหลมของชาวสยาม

ภาพประกอบ 13 แสดงห้องไทยแท้ ภาพบรรยากาศความเป็นไทยแท้คืออะไร

ภาพประกอบ 14 แสดงความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ ในอดีต

ภาพประกอบ 15 แสดงห้องสุวรรณภูมิ เยาวชนนานาชาติ

ภาพประกอบ 16 แสดงการเข้ามามีบทบาทต่างๆของสื่อและการโฆษณา

ภาพประกอบ 17 แสดงห้องกรุงเทพฯ ภายใต้อาณาจักรอยุธยา

ภาพประกอบ 18 แสดงห้องสยามยุทธ์ (War Room)

ภาพประกอบ 19 แสดงภาพจำลองห้องถ่ายทอตข่าวช่อง 4 บางขุนพรหม

ภาพประกอบ 20 แสดงการรับอารยธรรมตะวันตกในระยะแรกเริ่ม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ซัชชัย ชันติยาภิรักษ์; และซัชวาล พรหมจารีย์ (2534) ได้ศึกษาการออกแบบทางสถาปัตยกรรม ของโครงการศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ลักษณะอาคารพิพิธภัณฑสถานควรมีการพัฒนาการใช้วัสดุและโครงสร้างให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ควรคำนึงถึงความรู้สึกและทัศนคติของผู้เข้าชม และความเป็นศูนย์วัฒนธรรม ที่จะต้องสะท้อนคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมให้เด่นชัด

สวรรคต ตั้งตรงสิทธิกุล (2540) ได้ศึกษา โครงการออกแบบพิพิธภัณฑสถานเมืองกรุงเทพฯ พบว่า การออกแบบพิพิธภัณฑสถานควรมีการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การออกแบบทางสถาปัตยกรรมจากภายในไปสู่ภายนอก การเลือกจุดที่ตั้งของโครงการ กลุ่มอาคารเดิมที่จะสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะจัดแสดง โดยการมองแบบมวลรวม เพื่อให้ได้กลุ่มอาคารที่มีเอกภาพ และผลทางด้านจิตวิทยาของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

สรรเสริญ สันติวงศ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑสถานในฐานะของศิลปะในการนำเสนอ พบว่า การนำเสนอในพิพิธภัณฑสถานได้มีการปรับเปลี่ยนมาสู่วิธีการนำเสนอแบบศิลปะมากขึ้น การนำศิลปะมาเป็น ส่วนประกอบเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับวัตถุ สื่อต่างๆ ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งทางเทคนิค เนื้อหาและการนำเสนอ นิทรรศการจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อหาแนวทางที่เป็นอิสระมากขึ้น ตลอดจนต้องสอดคล้องกับทัศนคติ ค่านิยมร่วมสมัย และเข้าถึงมวลชนจำนวนมาก

พัชรลดา จุลเพชร (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของคนไทยต่อพิพิธภัณฑสถาน ได้ผลวิเคราะห์ว่า ผู้เข้าชมต้องการชมพิพิธภัณฑสถานผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ต้องการให้รวบรวมทุกเรื่องไว้ในที่เดียวกัน ต้องการพิพิธภัณฑสถานขนาดใหญ่ที่รวมศูนย์การเรียนรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องห้องน้ำห้องสุข และเข้าชมในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์เป็น ส่วนใหญ่จะสนใจกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ ที่จัดขึ้นในพิพิธภัณฑสถาน โดยให้เหตุผลว่าได้รับความสนุกสนานได้ความรู้ และได้ร่วมกิจกรรมในครอบครัว

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) ได้ทำการวิจัยพบว่า ปัจจุบันบทบาทของพิพิธภัณฑสถานเปลี่ยนไปจากเดิมมาก แนวคิดของการเป็นแหล่งรวมความรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะวัตถุ หรือเรื่องราวที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่มีบรรยากาศและกายภาพแวดล้อมแบบประวัติศาสตร์หรือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชีวิต ชนบทธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับมีความเป็นไปได้ที่จะใช้อาคารเก่าบางหลังในพื้นที่ย่านเก่าเมืองจันทบุรีจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น เพื่อแสดงสิ่งของ และให้ข้อมูลเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชีวิตในอดีต

สุภาพ บุญญาสัย; และคณะ (2549) ได้ทำการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
พื้นบ้านโรงเรียนสองพิทยาคม เป็นเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทำ
ให้ทราบถึงการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญาของชุมชน ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รวมถึง
วัฒนธรรมประเพณี การกินอยู่อันมีเอกลักษณ์ของอำเภอสอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชม ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 28,692 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่สามารถยอมรับได้ว่ามากเพียงพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ปัญญา ธีระวิทยเลิศ.2545:33) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของจำนวนประชากร

e = ระดับของความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับให้เกิดขึ้นได้
(กำหนดให้ = 0.05)

ดังนั้นจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

$$n = \frac{28,692}{1 + \{(28,692)(0.005)^2\}}$$

$$= 394.6 \text{ หรือประมาณ } 400 \text{ ตัวอย่าง}$$

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนแล้ว โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นเป็น 422 คน เพื่อเป็นการป้องกันการได้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ สำหรับวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ในวันธรรมดา และวันเสาร์อาทิตย์ รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประมาณ 422 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ และได้เดินทางลงไปในพื้นที่จริง เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องนำมาประกอบการสร้างเครื่องมือการวิจัยในการวิจัย

2. ทำการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเข้าชม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วันที่เข้าชม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตั้งแต่ข้อ 1 ถึง ข้อ 6 จำนวน 6 ข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตั้งแต่ข้อ 7 ถึง ข้อ 11 จำนวน 7 ข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวด้านมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านวิชาการ 12 ข้อ และการจัดการท่องเที่ยว ด้านละ 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

ในการแปลความหมายของคะแนนในการวิเคราะห์ข้อมูล ในมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาแปลความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การแปลความหมายได้ใช้เกณฑ์ 3 ระดับดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 9) แปลความหมายได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายความว่า มีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

3. นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างจากการศึกษา และดัดแปลงจากนักวิชาการท่านอื่นๆ ให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. นำเครื่องมือที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- 4.1 รศ.สุภาพร สุกสีเหลือง
- 4.2 อ.ดร.มนัส บุญประกอบ
- 4.3 อ.ดร.รักชนก โคโต

ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์

5. นำเครื่องมือที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่เลือกไว้ เพื่อทดสอบความเที่ยงตรง ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.89

6. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้ มาวิเคราะห์ ปรับปรุง เพื่อความสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือจากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
2. ขอความอนุเคราะห์จากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและความเป็นอิสระในการให้ข้อมูลและรายละเอียดของแบบสอบถาม รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ๆ ดุลามิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ได้รับทราบ
4. แจกแบบสอบถามและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตามจำนวน 422 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ในวันที่ 1-31 มีนาคม 2552 ใช้ทั้งหมดประมาณ 1 เดือน
5. และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารมิวเซียม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก และนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระเบียบกลุ่มข้อมูล ลงรหัส แล้วนำไปบันทึกผลลงในคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS version 10.0) โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำข้อมูลตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. นำข้อมูลตอนที่ 2 มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เป็นรายข้อและรายด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐาน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้สถิติ (One-way ANOVA) ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Different's Method)
4. นำข้อมูลตอนที่ 3 มาสรุปแต่ละด้านและนำเสนอในรูปแบบความเรียง
5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC for Windows เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990: 204) โดยใช้สูตร

$$\alpha_k = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\text{sum}S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α_k	แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
$\text{sum}S_i^2$	แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
S_t^2	แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
K	แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1.1 การหาค่าร้อยละ (percentage) เพื่อใช้แปลความของข้อมูลทั่วไปในส่วนที่ 1

2.1.2 การหาค่าเฉลี่ย (mean) เพื่อใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่างๆ

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) เพื่อใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่างๆ ในแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541: 65)

$$S = \sqrt{\frac{\sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}}{n-1}}$$

เมื่อ S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง
$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 สถิติ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ด้านเพศ โดยใช้สถิติ Independent sample t-test (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544: 135) ใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution
\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
s_1^2, s_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามลำดับ
n_1, n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามลำดับ

2.2 สถิติ One-way ANOVA หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 – 8 (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544: 142) ใช้สูตรดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
MS_b	แทน	ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
MS_w	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 หรือ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษารื่องการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชม มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจทรัพยากรข้อมูลของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยข้อมูลพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์เรื่องทัศนคติและพฤติกรรม โดยประมวลผลจากตอนที่ 1-4

รวมกัน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย

SD = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

S = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง

t = ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution

F = ค่าอัตราส่วนความแปรปรวน

MS = ค่าความแปรปรวน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจทรัพยากรข้อมูลของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ในการศึกษาเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในส่วนของรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยใช้รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 20 รายการ มีดังนี้

1. เส้นทางเดินทางเข้าถึง

พบว่า พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ แห่งที่ 1 ตั้งอยู่ในกระทรวงพาณิชย์เดิม ถนนสนามไชย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนถนนสนามไชย บริเวณท่าเตียน ติดกับ สน. พระราชวัง พื้นที่ประมาณ 7 ไร่ โดยสถาบันการเรียนรู้แห่งชาติได้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา

อาคารกระทรวงพาณิชย์เดิม โดยการเดินทางไปพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มิวเซียมสยาม หากขับรถส่วนตัว ใช้เส้นทางจากถนนราชดำเนิน ผ่านหน้ากระทรวงกลาโหม สวนสราญรมย์ด้านซ้ายมือ จะเห็นป้ายบอกทางรูปคนสีแดงตามถนนสนามไชย ไปจนถึงพิพิธภัณฑ์ซึ่งอยู่ด้านขวามือ รถประจำทางที่ผ่าน สาย 3, 6, 9, 12, 32, 44, 47, 53, 82 และ 524 โดยมีแผนทางการเดินทางดังนี้

ภาพประกอบ 21 ป้ายบอกทางเข้าถึง

2. สิ่งซึ่งบ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว

พบว่า จากการเดินทางเข้ามิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีหลายเส้นทาง จึงทำให้สิ่งซึ่งบ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยวที่นี่ อันดับแรก คือ พบว่า มีป้ายทางเข้าพิพิธภัณฑ์ โดยเมื่อถึงพิพิธภัณฑ์ จะสังเกตเห็นได้ว่าเป็นตึกเก่า ของกระทรวงพาณิชย์ จำนวน 3 ชั้น

ภาพประกอบ 22 สิ่งซึ่งบ่งบอกว่ามาถึงมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

3. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

พบว่า ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่บริเวณด้านหน้าทางเข้ามิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ จะมีเอกสารและแผ่นพับแจกให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีพนักงานต้อนรับคอยให้คำแนะนำและให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 23 ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

4. ห้องสุขา

พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีสุขาไว้บริการ ประจำจุดต่างๆ ภายในตึกรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ ซึ่งการใช้บริการสุขามีสัญลักษณ์บอกตำแหน่งไว้ชัดเจน โดยห้องน้ำที่ให้บริการมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะเป็นอย่างมาก

ภาพประกอบ 24 ป้ายบอกทางไปห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 25 ป้ายและภายในห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

5. ร้านอาหารเครื่องดื่ม

พบว่า ภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีการแบ่งส่วนเพื่อให้บริการร้านค้ากาแฟ ไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยวหลายจุด ซึ่งบริเวณร้านค้ากาแฟมีสถานที่นั่งดื่มกาแฟ และรับประทานขนม และนักพักผ่อนหย่อนใจได้

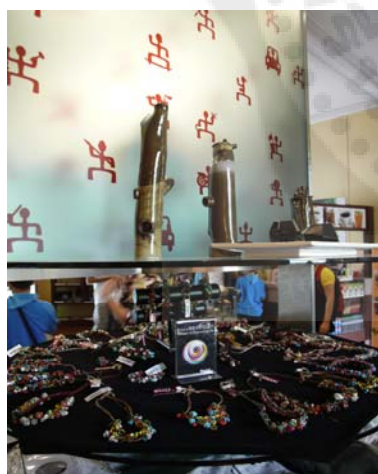
ภาพประกอบ 26 ร้านกาแฟ BLACK CANYON ให้บริการนักท่องเที่ยวภายใน มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

6. ร้านขายของที่ระลึก

พบว่า ภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีการจัดร้านจำหน่ายสินค้า และของที่ระลึกให้บริการนักท่องเที่ยว อยู่บริเวณชั้น 1 ของตึก

ภาพประกอบ 27 ร้านขายสินค้าที่ระลึกภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 28 ตัวอย่างสินค้าที่ระลึกที่มีจำหน่ายภายในมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

7. การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

พบว่า มิวเซียมสยาม เป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ที่บอกเล่าเรื่องราว และสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เข้าชม ซึ่งการจัดแสดงนิทรรศการจะเป็นการผสมผสานระหว่างการเล่น (Play) และการเรียนรู้ (Learn) ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม สามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีแบบอินเตอร์แอคทีฟ ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างใกล้ชิด โดยนิทรรศการชุด “เรียงความประเทศไทย” ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของไทย การจัดแสดงทั้งสามชั้นของอาคาร ในพื้นที่รวมกว่า 3,000 ตารางเมตร ใช้สื่อสร้างสรรค์ที่ทันสมัย ร้อยเรียงเรื่องราวตามลำดับขั้นตอนเพื่อค้นหาความเป็นไทย โดยการจัดพื้นที่ภายในแบ่งเป็นเนื้อหาย่อย 17 ชิม ในรูปแบบ “เรียงความประเทศไทย” ให้ผู้เข้าชมได้เรียนรู้ผ่านสื่อต่าง

ในการเข้าชมมิวเซียมสยามนั้น ทางพิพิธภัณฑ์จะให้เริ่มชมจากชั้น 1 ต่อยังชั้น 3 และลงมาสิ้นสุดที่ชั้น 2 บทความนี้จะลำดับความตามลำดับการชม

ชั้น 1

- 1) ดึกเก่าเล่าเรื่อง ห้องจัดแสดงความเป็นมาของอาคารกระทรวงพาณิชย์เดิม การบูรณะซ่อมแซม รวมถึงการกลายเป็นมิวเซียมสยามในปัจจุบัน
- 2) เบิกโรง (Immersive Theater) ห้องฉายภาพยนตร์สั้นเพื่อนำเข้าสู่การชมมิวเซียมสยาม ผ่านตัวละครต่างๆ
- 3) ไทยแท้ (Typically Thai) ห้องแสดงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของไทย พร้อมการไขว่คว้าที่จริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นของไทยแท้หรือไม่

ชั้น 2

- 1) แผนที่: ความยกย่องบนแผ่นกระดาษ (Map Room) ห้องแสดงแผนที่ประเทศไทยในสมัยต่างๆ
- 2) กรุงเทพฯ ภายใต้อาณาจักรอยุธยา (Bangkok, New Ayutthaya) ห้องแสดงเรื่องราวเมื่อสิ้นกรุงศรีอยุธยา เริ่มตั้งกรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ การอพยพของคนชาติต่างๆ ในสยาม และการเปรียบเทียบว่ากรุงรัตนโกสินทร์เหมือนกับกรุงศรีอยุธยาอย่างไร
- 3) ชีวิตนอกกรุงเทพฯ (Village Life) ห้องแสดงวิถีชีวิตของคนในชนบทนอกกรุงเทพฯ โดยมีเรื่องข้าวเป็นหลัก
- 4) แปลงโฉมสยามประเทศ (Change) ห้องแสดงการเปลี่ยนแปลงสยามในสมัยรัชกาลที่ 5 และเรื่องราวของถนนเจริญกรุง
- 5) กำเนิดประเทศไทย (Politics & Communications) ห้องแสดงเรื่องราวในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย
- 6) สีสันตะวันตก (Thailand and the World) ห้องแสดงวัฒนธรรมตะวันตกที่เริ่มเข้ามาในประเทศไทย

7) เมืองไทยวันนี้ (Thailand Today) ห้องอุโมงค์กระจกขนาดใหญ่ มีโทรทัศน์ขนาดใหญ่
เล็กรายล้อมทั่วห้อง

8) มองไปข้างหน้า Thailand Tomorrow) ห้องสำหรับแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าชม
ชม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์แสดงข้อความบนผนัง

ชั้น 3

1) เปิดตำนานสุวรรณภูมิ (Introduction to Suvarnabhumi) ห้องจัดแสดงที่ตั้งของ
ดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ชาติพันธุ์ในดินแดนนี้ และวิธีการขุดค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

2) สุวรรณภูมิ (Suvarnabhumi) ห้องจัดแสดงความเป็นอยู่ของผู้คนในสุวรรณภูมิ
การติดต่อกับต่างประเทศ และหลักฐานประวัติศาสตร์สุวรรณภูมิ

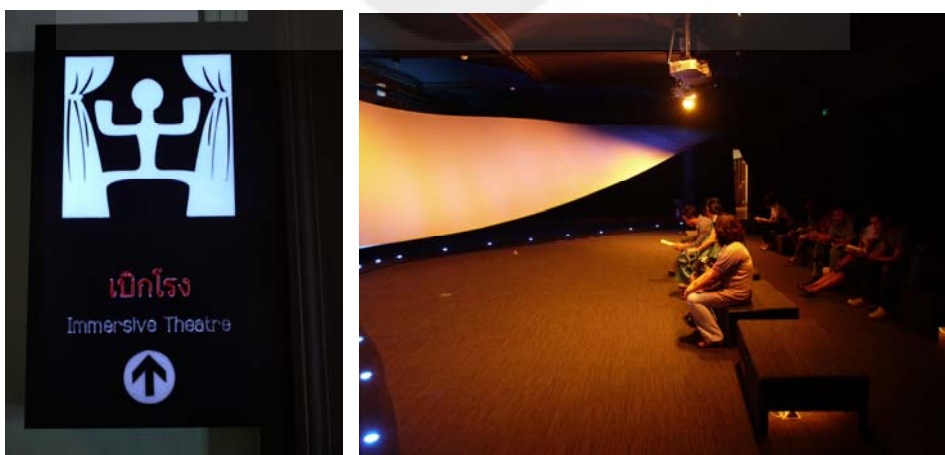
3) พุทธปัญญา (Buddhism) ห้องแสดงหัวใจพระพุทธศาสนาและเรื่องราวที่แสดงถึง
สังฆกรรม

4) กำเนิดสยามประเทศ (Founding of Ayutthaya) ห้องแสดงเรื่องราวความเป็นมา
อาณาจักรต่างๆ ในดินแดนสยาม และตำนานต้นกำเนิดกรุงศรีอยุธยา

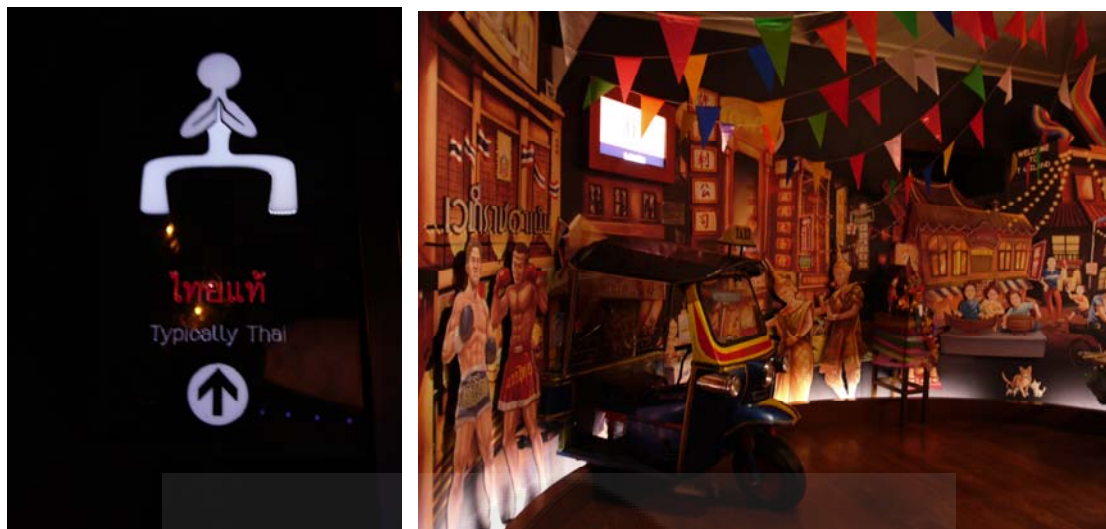
5) สยามประเทศ (Siam) ห้องแสดงเรื่องราวความเป็นอยู่ในสมัยอยุธยา และรูป
จำลองเรือแบบต่างๆ ตั้งแต่เรือพื้นบ้านถึงเรือพระราชพิธี

6) สยามยุทธ์ (War Room) ห้องแสดงรูปแบบการรบ กำลังพล และการทำสงคราม
ในสมัยอยุธยา

นอกจากนี้ผู้เข้าชมยังสามารถค้นหาความรู้อย่างเพลิดเพลินได้ด้วยตนเอง ผ่านเกมส์ และ
สื่อสร้างสรรค์แนวใหม่ นำไปสู่การสืบหาความจริงเพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้การเรียนรู้
ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น ทำให้ไม่รู้สึกว่าน่าเบื่อ

ภาพประกอบ 29 บริเวณห้องเปิดโรง

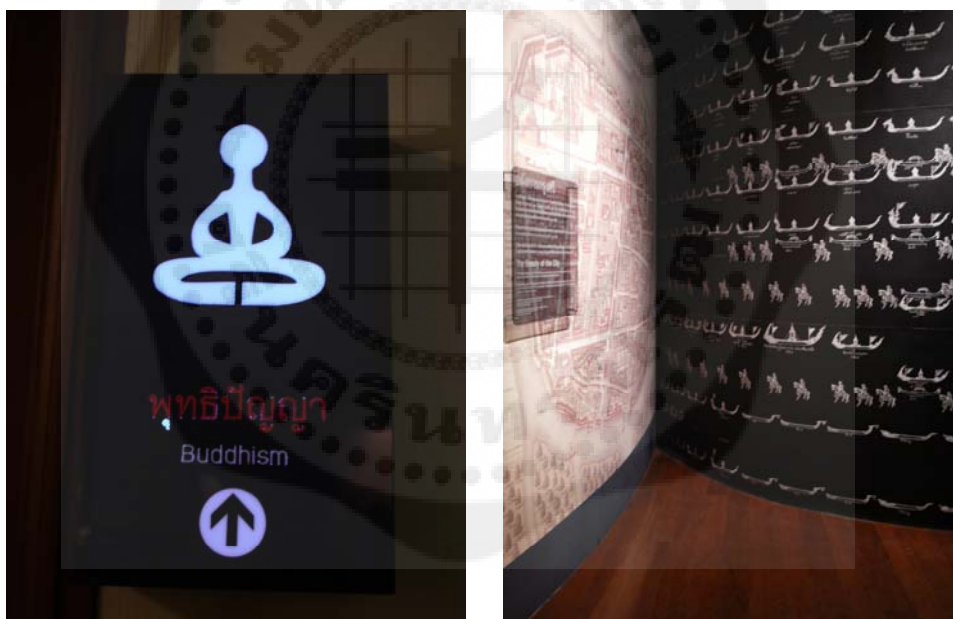
ภาพประกอบ 30 บริเวณห้องไทยแท้

ภาพประกอบ 31 บริเวณห้องเปิดตำนานสุวรรณภูมิ

ภาพประกอบ 32 บริเวณห้องสุวรรณภูมิ

ภาพประกอบ 33 บริเวณห้องพุทธปัญญา

ภาพประกอบ 34 บริเวณห้องกำเนิดสยามประเทศ

ภาพประกอบ 35 บริเวณห้องสยามประเทศ

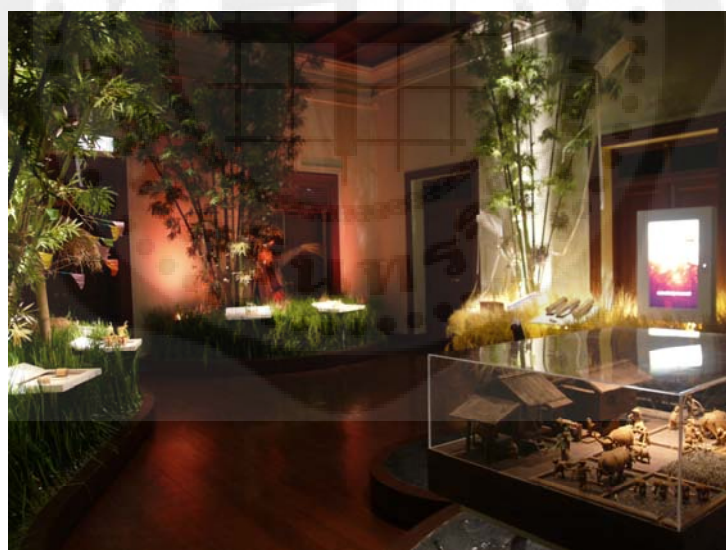
ภาพประกอบ 36 บริเวณห้องสยามยุทธ์

ภาพประกอบ 37 บริเวณห้องแผนที่-ความยกย่องบนแผ่นกระดาษ

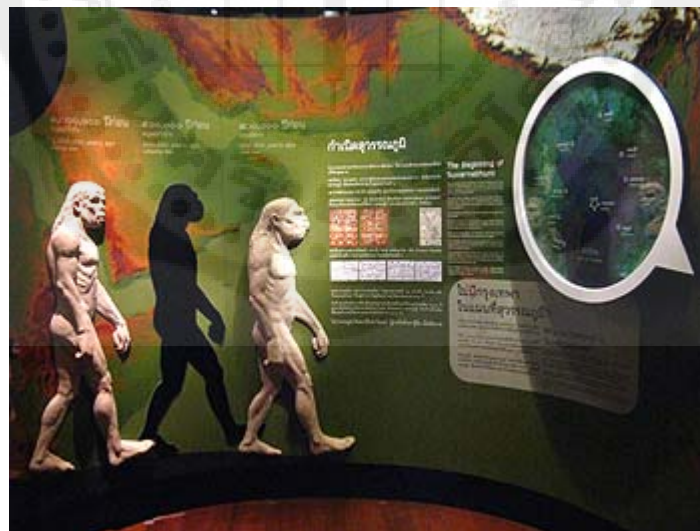
ภาพประกอบ 38 บริเวณห้องกรุงเทพฯภายใต้อาณาอยุธยา

ภาพประกอบ 39 บริเวณห้องชีวิตนอกกรุงเทพฯ

ภาพประกอบ 40 บริเวณห้องเปล่งโฉมสยามประเทศ

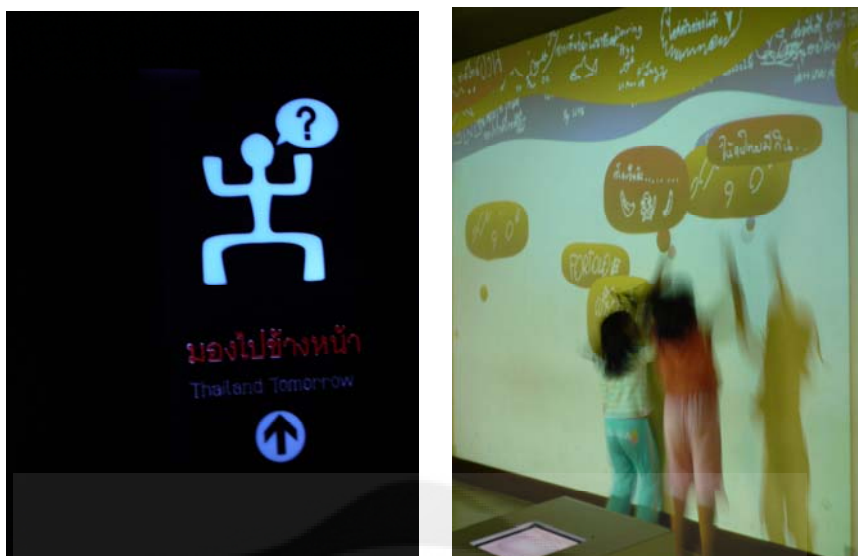
ภาพประกอบ 41 บริเวณห้องกำเนิดประเทศไทย

ภาพประกอบ 42 บริเวณห้องสี่สัปดาห์

ภาพประกอบ 43 บริเวณห้องเมืองไทยวันนี้

ภาพประกอบ 44 บริเวณห้องมองไปข้างหน้า

8. การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว

พบว่า มีการให้ข้อมูลและการสื่อความหมายภายในมิวเซียมสยาม เป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยจะมีป้ายสื่อความหมายบอกถึงห้องแสดงนิทรรศการ และป้ายบอกตำแหน่งในการเดินทางในของห้องต่างๆ แต่วัสดุที่ใช้มีความคงทน และทำมาจากวัสดุที่ต่างกัน เช่น พลาสติก ไม้ กระดาษแข็ง จัดทำให้เป็นรูปแบบเดียวกันมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ส่วนในห้องจัดแสดงนิทรรศการจะมีป้ายอธิบายเนื้อหาและให้ความรู้บอกถึงเรื่องราวต่างๆ ของการนำเสนอ โดยมีข้อมูลเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเยี่ยมชมควบคู่กันไปด้วย

ภาพประกอบ 45 การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว

9. การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

พบว่า มีการกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถทราบข้อมูลการท่องเที่ยวได้จากป้ายบอกทางและป้ายบอกตำแหน่ง ที่ติดตั้งในพื้นที่ต่างๆ โดยรอบมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้อย่างเพียงพอ

ภาพประกอบ 46 การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

10. การมีมัลติมีเดียอธิบายถึงการจัดแสดงและการจัดกิจกรรม

พบว่า การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวประจำจุดต่างๆ เพื่อให้ความรู้และให้คำแนะนำในการเที่ยวชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ที่จะให้ความรู้และความสนุกสนาน

11. การมีป้ายข้อมูลที่เป็นแหล่งข้อมูลให้นักท่องเที่ยว

พบว่า ป้ายข้อมูลรายละเอียดการท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 47 ป้ายข้อมูลที่เป็นแหล่งข้อมูลให้นักท่องเที่ยว

12. การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 48 ผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

13. ลานจอดรถ

พบว่า มีลานจอดรถให้กับนักท่องเที่ยว โดยอยู่บริเวณด้านหลังของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 49 ลานจอดรถมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

14. มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก

พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีการจัดที่พักรักษาให้นักท่องเที่ยว ระเบียบของอาคาร

ภาพประกอบ 50 สถานที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

15. การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น

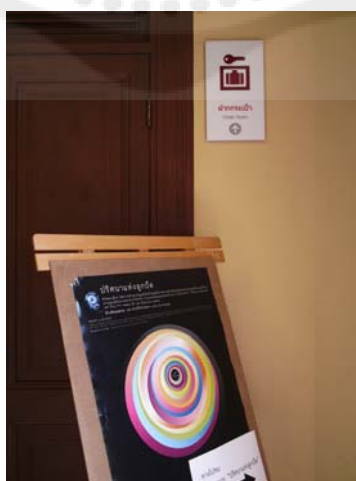
พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้ง ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การฉายวิดีโอ 3D การนำเสนอผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน

ภาพประกอบ 51 การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น

16. การอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

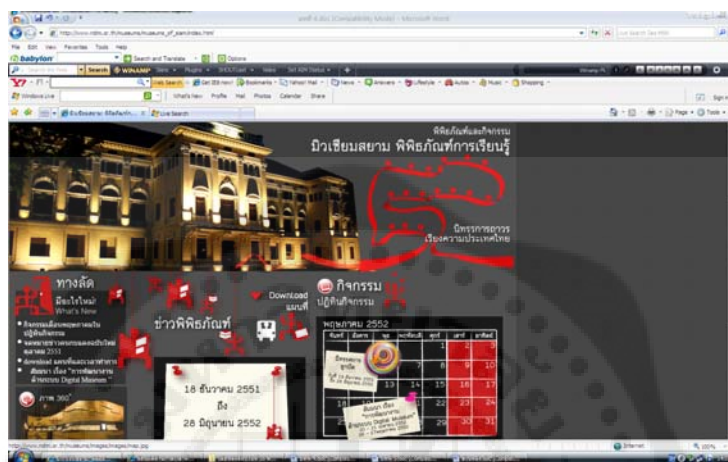
พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของการบริการรับฝากของให้กับนักท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์ จัดให้ เป็นต้น

ภาพประกอบ 52 การอำนวยความสะดวกโดยบริการฝากกระเป๋าของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

17. การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้มีการพัฒนาระบบการบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เป็นประจำ และแจ้งข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการใช้สื่อทั้งทางโทรทัศน์ หรือทางอินเทอร์เน็ต

ภาพประกอบ 53 ตัวอย่างการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

18. การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว

พบว่า บริเวณโดยรอบของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีความสะอาดและมีการดูแลทำความสะอาดเป็นอย่างดี โดยมีการจัดระบบการดูแลรักษาความสะอาดไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งทางมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ได้มีการจัดจ้างพนักงานเพื่อดูแลรักษาความสะอาดไว้โดยเฉพาะ

19. นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

พบว่า นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ และเลือกชมนิทรรศการ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางพิพิธภัณฑ์จัดขึ้น การถ่ายรูปยังสถานที่ต่างๆ และการพักผ่อนหย่อนใจภายในพิพิธภัณฑ์ โดยไม่มีการบังคับให้เลือกใช้บริการที่จัดไว้

ภาพประกอบ 54 นักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

20. แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี

พบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีรูปแบบของที่ทันสมัย ตามแนวคิด “Discovery Museum” ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของพิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างสรรค์นิทรรศการถาวรที่จะกระตุ้นต่อมความคิดและจุดประกายความอยากรู้ เกิดการตั้งคำถาม และเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชม เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เข้าชม ด้วยเทคนิคการจัดแสดงที่หลากหลาย

กล่าวโดยสรุปว่า ศักยภาพของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ในทุกๆ ด้านมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ ซึ่งรูปแบบการดำเนินงาน

และการบริหารงานของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ที่อยู่ในประเทศไทยได้

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

จากการสัมภาษณ์นางจิระนันท์ พิตรปรีชา ที่ปรึกษา ด้านกิจกรรมพิเศษ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสรุปในหัวข้อที่สอบถามเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ สามารถปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาชมในด้านใดบ้าง

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ สามารถช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคำว่า "พิพิธภัณฑ์" ของผู้เข้าชมได้ เพราะแนวคิดอันดับแรกของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ คือ ต้องสร้างบรรยากาศ "เรียนรู้อย่างรื่นรมย์" หรือ PLEARN (play and learn) ทั้งในเรื่องเนื้อหา นิทรรศการที่จัดแสดงจะเสนอข้อมูลความคิดต่างๆ ในเมื่อมีคำว่า play เป็นหนึ่งใน Keyword มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ก็ได้มีการออกแบบให้พิพิธภัณฑ์มีบรรยากาศผ่อนคลาย ไม่เข้มงวดกวดขันหรือเคร่งเครียดจนหมดสนุก และผู้เข้าชมสามารถ "เล่น" กับอุปกรณ์ interactive ได้ โดยเชื่อว่าการกำหนดทิศทางในลักษณะนี้ จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ชมปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรม จาก passive learning มาเป็นการมีบทบาทเป็นผู้ค้น คิด ติดตามและตั้งคำถาม ได้มากกว่าเดิมหลายเท่า

สำหรับในเรื่องของปัญหาในทางปฏิบัติที่นับได้ว่ายังมีอยู่บ้าง เช่น เด็กเล็กๆ ที่เข้ามาจะสนุกกับการ "เล่น" โดยไม่สนใจเนื้อหา หรือวัยรุ่นเข้ามาถ่ายรูปกันแต่ไม่ยอมอ่านข้อความในนิทรรศการที่จัดแสดง แต่อย่างไรก็ตามเสียงส่วนใหญ่ที่สะท้อนกลับมา แสดงว่าผู้เข้าชมหรือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจแนวทางของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ และส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากองค์ความรู้ที่นำเสนอ และรู้สึกยินดีที่มีแหล่งเรียนรู้แบบนี้ ทั้งนี้ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมยังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ประมาณวันละ 1,800-2,000 คน โดยเฉลี่ย จึงนับได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ได้

2. เป้าหมายของพิพิธภัณฑ์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตควรจะเป็นไปในทิศทางใด

เป้าหมายในปัจจุบัน คิดว่ามิวเซียมสยามไม่ใช่คู่แข่งของพิพิธภัณฑ์แบบเดิมๆ แต่เป็นการเสนอวิธีคิดแบบใหม่ให้พิพิธภัณฑ์อื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ชม ดังนั้นจึงต้องมีการประสานงานกับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ทั่วประเทศ และรับเอาบทเรียนของพิพิธภัณฑ์ต่างๆ มาปรับปรุงและพัฒนาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ในเมื่อโครงการออกแบบก่อสร้างมิวเซียมสยามเสร็จสิ้นไปแล้ว

สำหรับภารกิจสำคัญอันดับต่อไป คือจะต้องนำพาและช่วยเหลือเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ทั่วประเทศให้สามารถ "ก้าวไปด้วยกัน" บนเส้นทางแห่งการเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ ส่วนเป้าหมายอื่นๆ นั้นยังจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วย เช่น ทำอย่างไรนิทรรศการที่ลงทุน

จัดทำไว้ในขณะนี้จะไม่ "ตก รุ่น หลุด เทรนด์" ในปีต่อๆ ไป ซึ่งหมายความว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ จะต้องทำให้มีชีวิตชีวาอยู่ตลอดเวลา ด้วยการสร้างสรรค์โครงการ กิจกรรม สัมมนาวิชาการ หรือจัดการแสดงและนิทรรศการชั่วคราว อย่างต่อเนื่อง และเรื่องที่จะต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น คือ การเลือกสรรและฝึกอบรมบุคลากร ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงลูกจ้างพนักงาน เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นพิพิธภัณฑ์ world class อย่างแท้จริง เนื่องจากในจุดนี้นับได้ว่ายังมีปัญหาอยู่มาก

3. กลุ่มผู้เข้าชมที่เป็นเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์คือกลุ่มใด เพราะเหตุใด

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ อันดับแรก คือ "คนไทย" ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นเพียงผลพลอยได้ เพราะนิทรรศการของเรามีจุดมุ่งหมายให้ผู้ชมขบคิดถึงความเป็นมาและอัตลักษณ์ของตนเอง แต่มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ก็มีภาษาอังกฤษกำกับไว้ทุกจุดในชุดนิทรรศการ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือกลุ่มนักเรียน (ระดับประถมปลาย, ม.ต้น และ ม.ปลาย) เป็นอันดับแรก เพราะก่อนมีมิวเซียมสยาม โรงเรียนต่างๆ มักพาเด็กไปทัศนศึกษาสถานศึกษาที่ ในสถานที่ต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นรูปแบบเดิมๆ จึงทำให้เป็นเรื่องที่นักเรียนนักศึกษาไม่สนใจเท่าที่ควร แต่ปัจจุบันมีทางเลือกใหม่ให้โรงเรียนต่างๆ ได้พานักเรียนนักศึกษาทัศนศึกษาคือ มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ซึ่งถ้าเด็กได้มาพบกับบรรยากาศการเรียนรู้ในแบบที่มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ได้จัดขึ้น ก็นับได้ว่าจะช่วยให้นักเรียนนักศึกษาได้เปิดสมองเปิดมุมมองใหม่ๆ ที่มีความตื่นตาตื่นใจ และเกิดความสนุกสนานความรู้กับการได้รับความรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อสามารถในการรับรู้และจดจำได้มากยิ่งขึ้นด้วย

อีกกลุ่มหนึ่งที่มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ให้ความสำคัญมากก็คือ ครอบครัว เนื่องจากวันหยุดสุดสัปดาห์ พ่อแม่มักไม่มีทางเลือก ต้องพาลูกไปเที่ยวห้างหรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไป มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ จึงนับได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ครอบครัวได้มาเที่ยวชมได้ เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายๆ พ่อแม่ลูกสามารถมาร่วมได้ทั้งครอบครัว แม้ว่ากิจกรรมบางอย่าง เช่น ทำอาหาร พับกระดาษ ฯลฯ อาจฟังดูไม่เกี่ยวกับเนื้อหา นิทรรศการ แต่ก็สามารถสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดครอบครัว และสร้างความคุ้นเคยกับแหล่งเรียนรู้ที่เป็นมิตรต่อครอบครัว เพื่อเป็นการเปิดประตูแห่งการเรียนรู้ได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นได้

4. ทัศนคติอย่างไรกับคำกล่าวที่ว่า "คนไทยไม่ชอบไปพิพิธภัณฑ์" และนำมาปรับปรุงกับการก่อตั้งมิวเซียมสยามอย่างไร

ไม่ยากวิจารณ์พิพิธภัณฑ์แบบเก่าที่สร้างขึ้นมาในภาวะเงื่อนไขเก่าหรือกรอบความคิดเก่า เพราะจะเป็นการกล่าวโทษย้อนหลังเกินไป อีกประการหนึ่ง ไม่เฉพาะแต่คนไทย คนที่ไหนๆ ก็ไม่ชอบไปพิพิธภัณฑ์ถ้ามันไม่สนุก ไม่ตื่นตาตื่นใจ แต่หากจะเห็นได้ว่าพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศมีผู้ชมเป็นจำนวนมากก็เป็นเพราะว่า สถานที่แห่งนั้นมีพลังดึงดูด ทั้งวัตถุสิ่งของ วิธีการนำเสนอ หรือบางกรณีก็อาจเป็นแรงโปรโมทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างจริงจัง (เช่น เกาหลี ในระยะหลัง) อีกทั้งพยายามพัฒนาปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารจัดการและบริการต่างๆ

สำหรับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้นับได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแนวใหม่ในยุคแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ในการชมพิพิธภัณฑ์ เน้นกระตุ้นต่อมคิด จุดประกายความอยากรู้สู่การค้นพบความคิดใหม่ๆ ด้วยตนเองตลอดเวลาอย่างไม่รู้ตัว เพื่อการเรียนรู้อย่างไม่รู้จบ ซึ่งมีการนำเสนอในหลายรูปแบบทั้งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประกอบในการแสดง การมีกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้เข้าชม พร้อมทั้งได้รับความรู้ต่างๆ ตามไปด้วย

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยข้อมูลพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

จากการทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นลักษณะทางชีวสังคมของนักท่องเที่ยวชาวไทย พฤติกรรมการท่องเที่ยว และทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานลักษณะชีวสังคมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

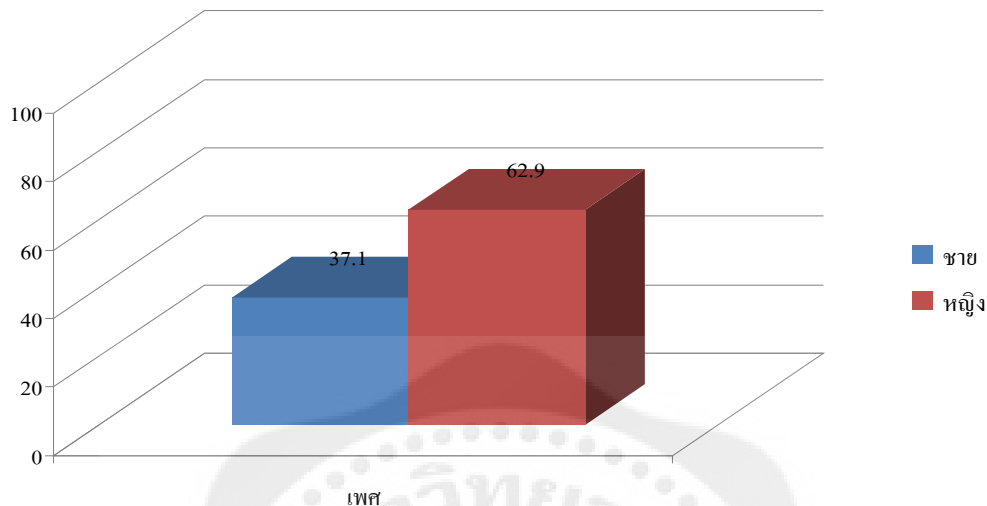
ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	156	36.97
หญิง	265	62.80
ไม่ระบุ	1	00.24
รวม	422	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	174	41.23
21-40 ปี	202	47.87
41 ปีขึ้นไป	42	9.95
ไม่ระบุ	4	00.95
รวม	422	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

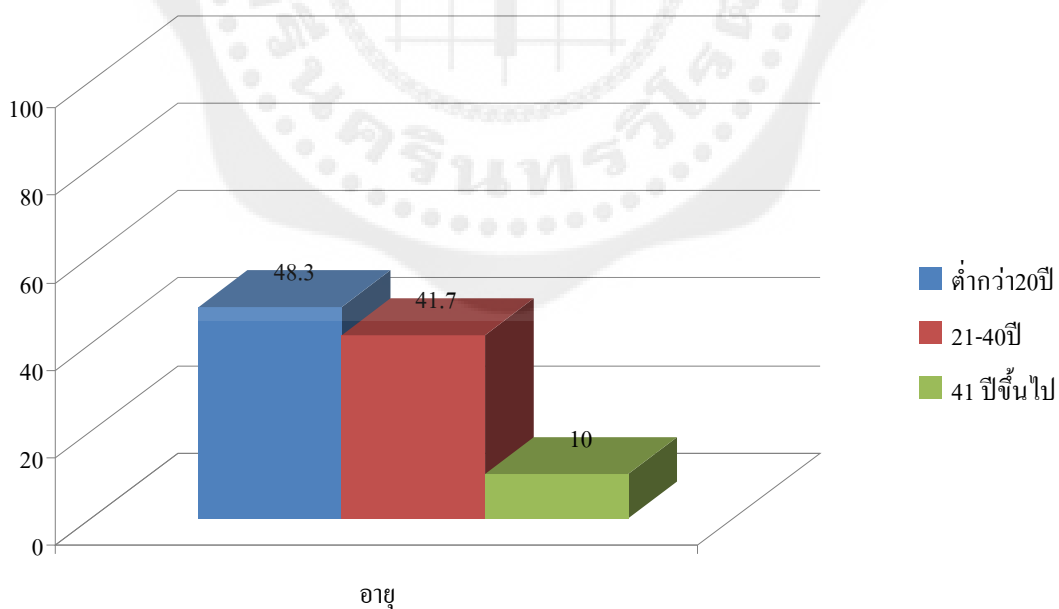
ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ไม่เกินมัธยมศึกษา	156	36.97
สูงกว่ามัธยมศึกษา – ปริญญาตรี	200	47.39
สูงกว่าปริญญาตรี	63	14.92
ไม่ระบุ	3	0.72
รวม	422	100.0
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	173	41.00
5,001 - 10,000 บาท	88	20.85
10,001 – 20,000 บาท	89	21.09
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	63	14.93
ไม่ระบุ	9	2.13
รวม	422	100.0
5. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	254	60.19
พนักงานบริษัทเอกชน	89	21.09
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	36	8.53
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/อื่นๆ	42	5.92
ไม่ระบุ	1	4.03
รวม	422	100.0

จากตาราง 1 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 62.80 และเพศชาย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 36.97 โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 47.87 มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 47.39 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 173 คิดเป็นร้อยละ 41.00 และอาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่คือนักเรียน นักศึกษา จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 60.19 เป็นต้น

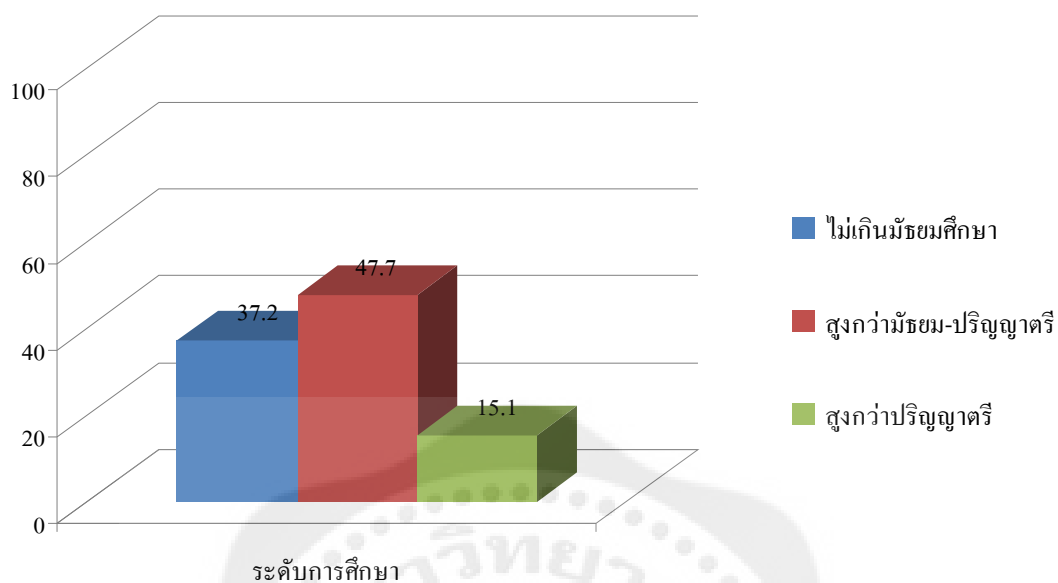
ผู้วิจัยได้นำเสนอแผนภูมิข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวไว้ดังต่อไปนี้ (โดยไม่ได้รวมข้อมูลที่นักท่องเที่ยวไม่ได้ระบุ

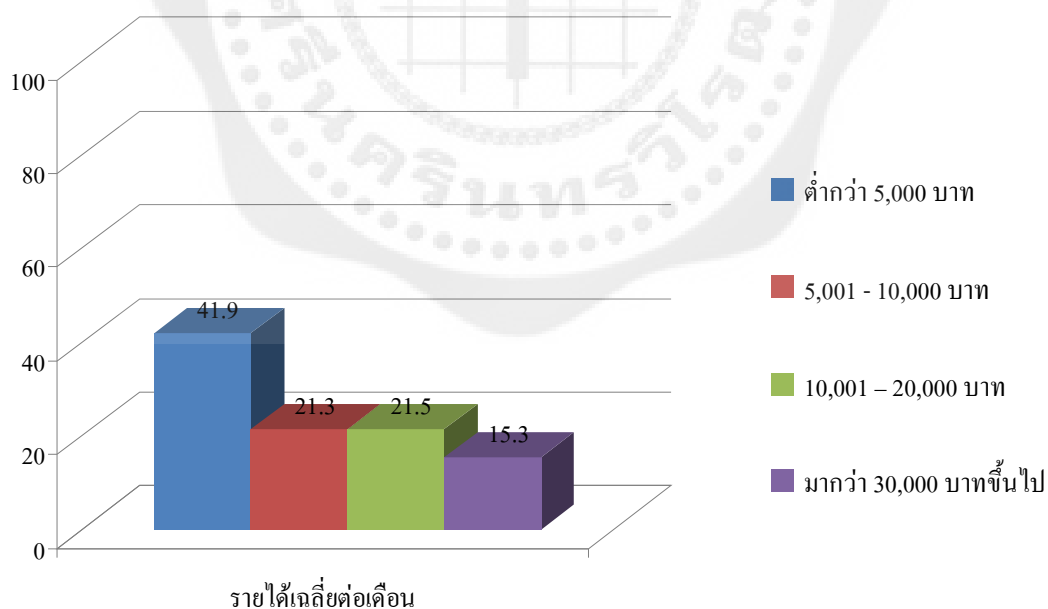
ภาพประกอบ 55 แผนภูมิแสดงเพศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

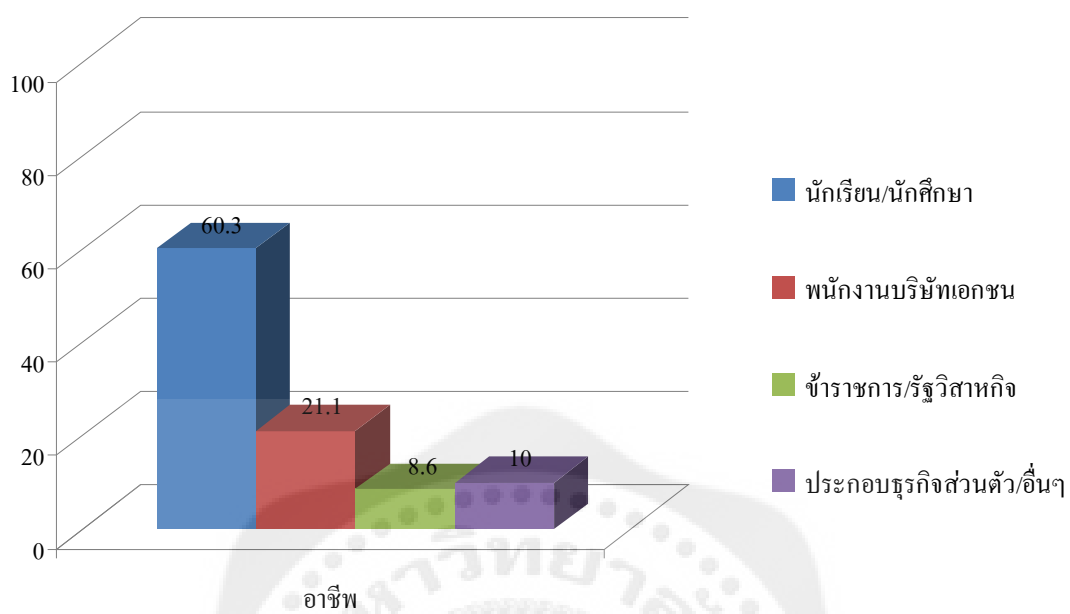
ภาพประกอบ 56 แผนภูมิแสดงอายุของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 57 แผนภูมิแสดงระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 58 แผนภูมิแสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 59 แผนภูมิแสดงอาชีพของนักท่องเที่ยวยชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชม มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

พฤติกรรมการเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความถี่ในการเข้าเยี่ยมชม		
ครั้งแรก	300	71.09
สัปดาห์ละครั้ง	27	6.40
เดือนละครั้ง	27	6.40
ปีละครั้ง	24	5.69
อื่นๆ	44	10.43
รวม	422	100.0
ระยะเวลาที่ใช้ในการเยี่ยมชม		
น้อยกว่า 30 นาที	13	3.08
30 นาที - 1 ชั่วโมง	119	28.20
1 - 2 ชั่วโมง	200	47.39
มากกว่า 2 ชั่วโมง	90	21.33
รวม	422	100.0
วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการเยี่ยมชม		
เพื่อศึกษาหาความรู้เป็นหมู่คณะ	80	18.96
เพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	116	27.49
เพื่อนำบุตรหลานมาในวันหยุดสุดสัปดาห์	94	22.27
มีเพื่อนชวนมา	41	9.72
อื่นๆ	91	21.56
รวม	422	100.0
ช่วงเวลาในการเยี่ยมชม		
วันปกติ อังคาร – ศุกร์	67	15.88
วันหยุด เสาร์ – อาทิตย์	289	68.48
วันหยุดนักขัตฤกษ์	13	3.08
ทุกวัน	53	12.56

รวม	422	100.00
ตาราง 2 (ต่อ)		
พฤติกรรมเที่ยวชมมิวเซียมสยาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้		
เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งใจมาชม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ประวัติศาสตร์	246	58.29
วัฒนธรรม	184	43.60
พุทธศาสนา	70	16.59
อื่นๆ ไป	210	49.76
จุดเด่นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชม		
รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร	223	52.84
สถานที่ตั้งที่เดินทางมาได้สะดวก	124	29.38
ระบบเทคโนโลยี	234	55.45
กิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์	87	20.62
การโฆษณาประชาสัมพันธ์	44	10.43
วัตถุ นิทรรศการ หรือ เรื่องราวที่น่าสนใจ	247	58.53
บรรยากาศ	228	54.03
อื่นๆ	15	3.55
การเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ซักถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่	88	20.85
ศึกษาข้อมูลจากป้ายที่จัดแสดงไว้	296	70.14
เล่นกิจกรรมที่จัดไว้ให้	317	75.12
ร่วมกิจกรรมพิเศษอื่นๆ	90	21.33
เข้าชมนิทรรศการชั่วคราว	110	26.07
เดินผ่านไปเรื่อยๆ	90	21.33
ถ่ายรูป	126	29.86
ซื้อของที่ระลึกจากร้านค้าของพิพิธภัณฑ์	305	72.27
อื่นๆ	35	8.29

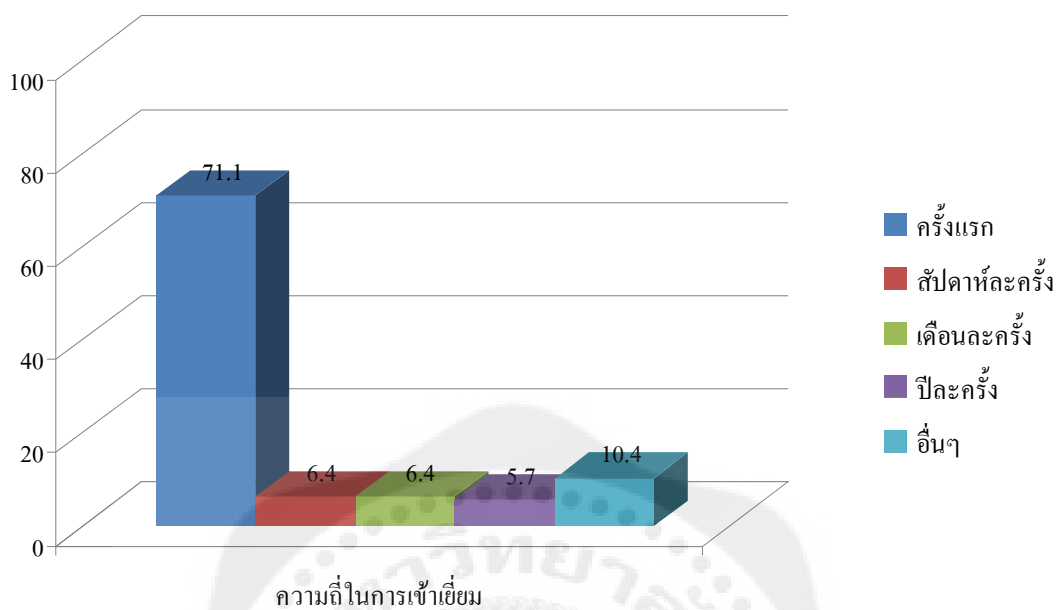
ตาราง 2 (ต่อ)

พฤติกรรมที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรับทราบข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับ มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใบปลิว แผ่นพับที่ทางหอศิลป์จัดทำขึ้น	38	5.71
หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์	88	13.39
อื่นๆ โทรทัศน์หรือวิทยุ เว็บไซต์ของ พิพิธภัณฑ์ มีคนแนะนำ	159	23.92

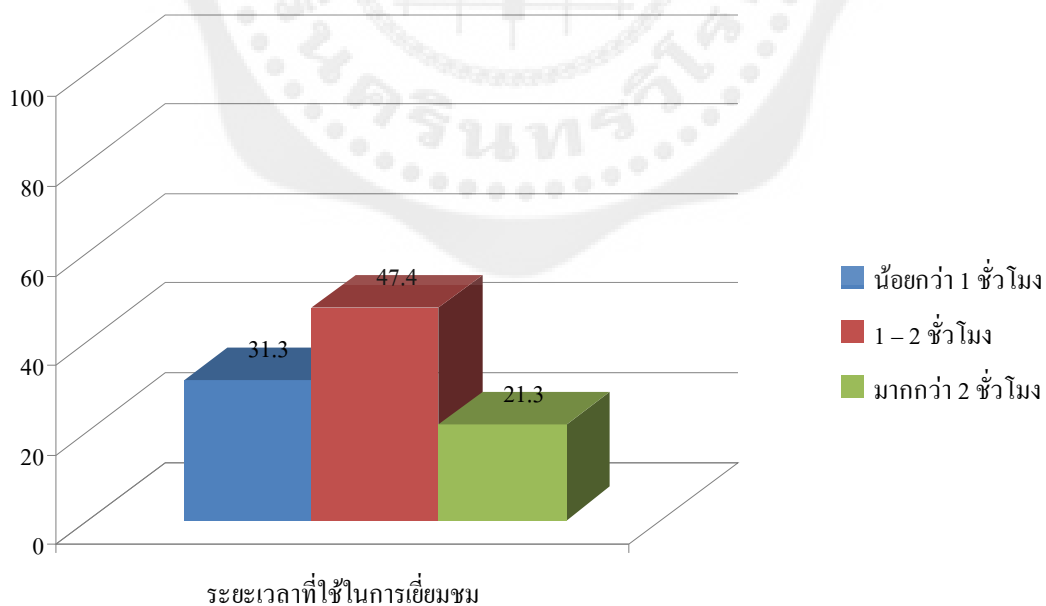
จากตาราง 2 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ส่วนใหญ่เข้าชมเป็นครั้งแรก จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 71.09 โดยใช้เวลาในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 47.39

ส่วนวัตถุประสงค์ในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เข้าชมเพื่อการศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเอง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 27.49 ความพอใจในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เป็นวันหยุด เสาร์และอาทิตย์ จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 68.48 ความตั้งใจเข้าชมเนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ในมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาในเรื่องประวัติศาสตร์ จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 58.29

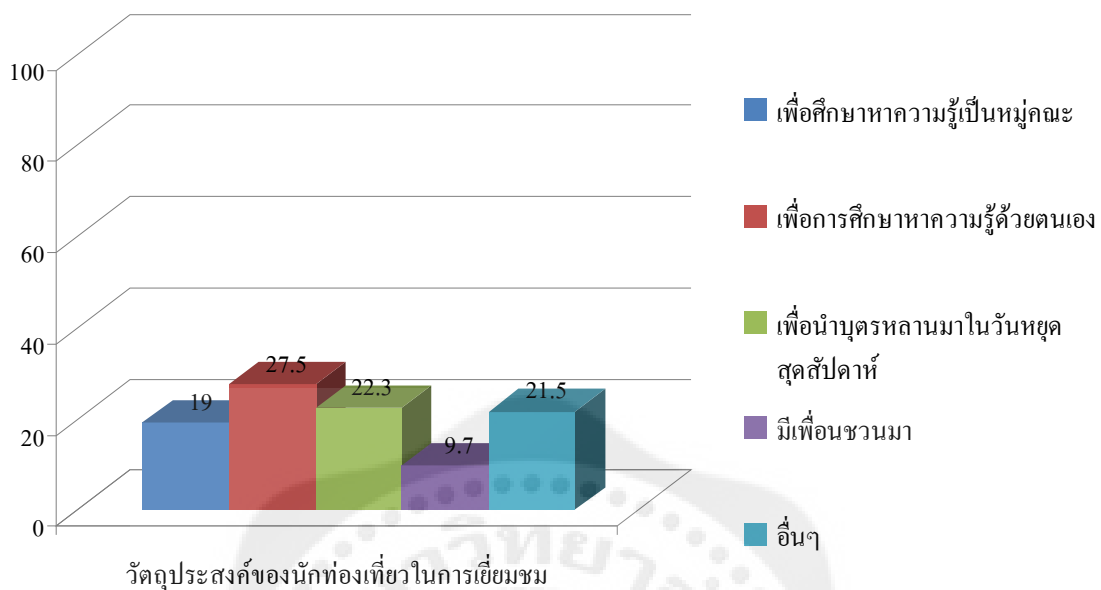
สำหรับจุดเด่นของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม จุดเด่นที่สุดคือด้านวัตถุ นิทรรศการหรือเรื่องราวที่นำมาเสนอ จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 58.53 โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยได้เข้าร่วมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เป็นการซื้อของที่ระลึกจากร้านค้าของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 72.27 และการรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่รับข่าวสารจากเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 39.95 เป็นต้น

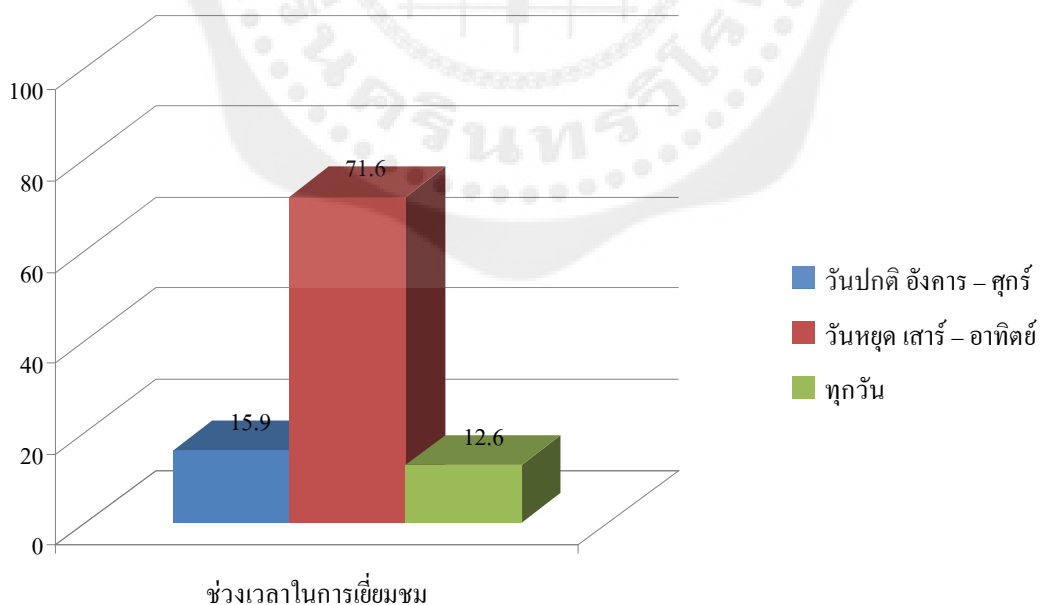
ภาพประกอบ 60 แผนภูมิแสดงความถี่ในการเข้าเยี่ยมชมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรือนั้ของนักท่องเี่ยวชาวไทย

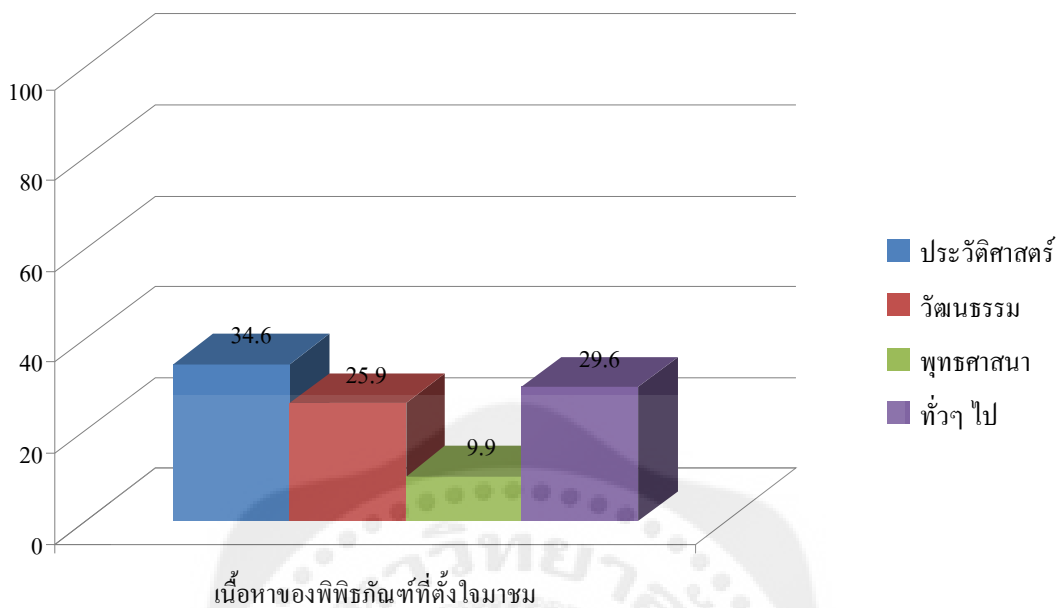
ภาพประกอบ 61 แผนภูมิแสดงระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าเยี่ยมชมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรือนั้ของนักท่องเี่ยวชาวไทย

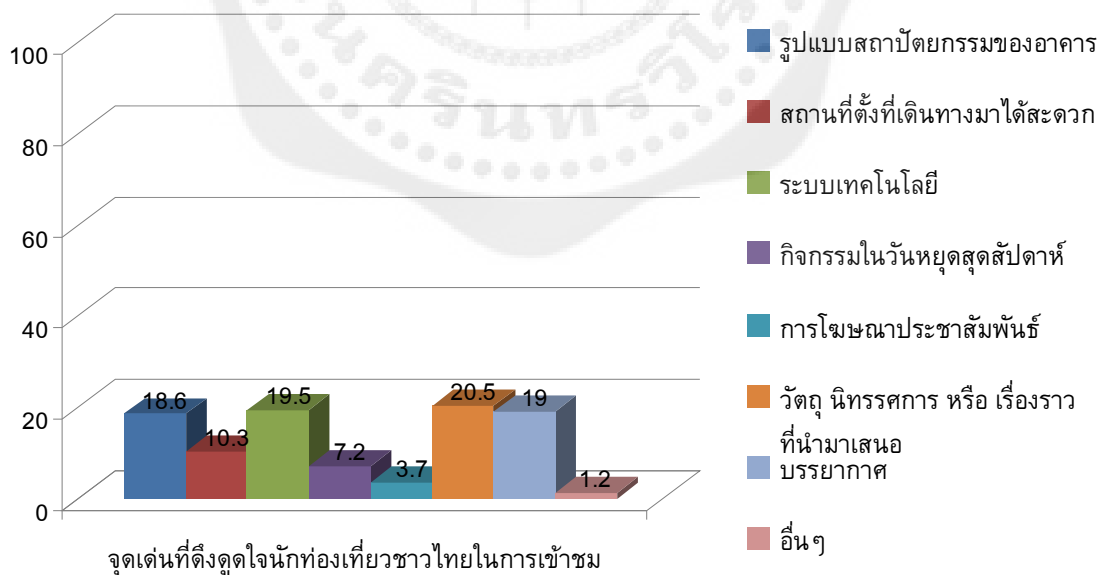
ภาพประกอบ 62 แผนภูมิแสดงวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยงในการเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

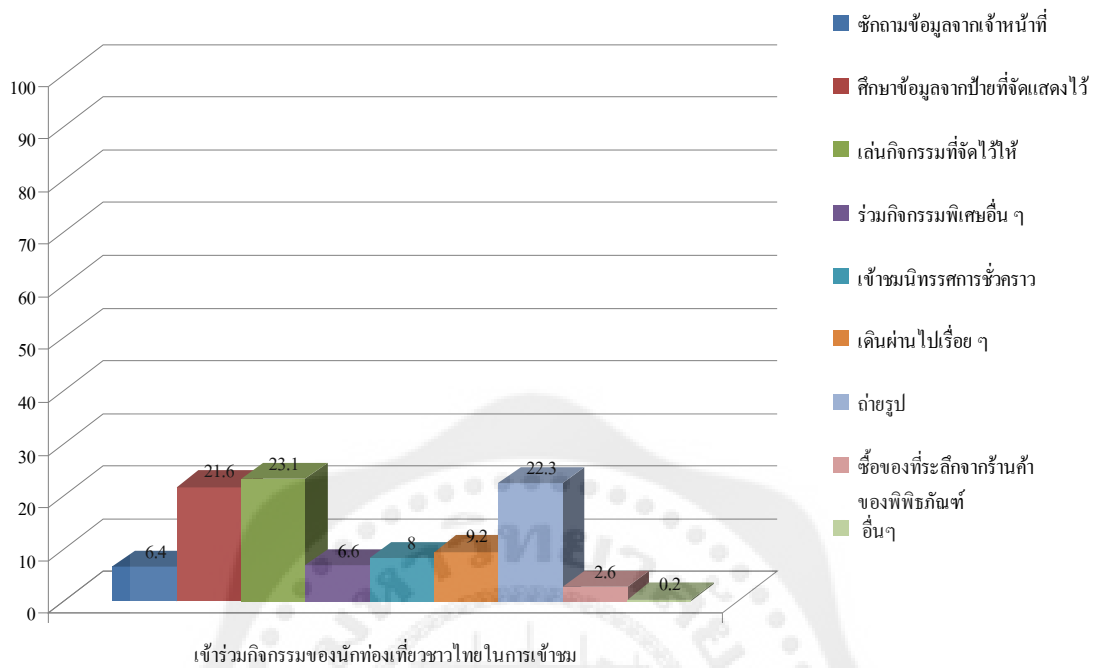
ภาพประกอบ 63 แผนภูมิแสดงช่วงเวลาในการเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

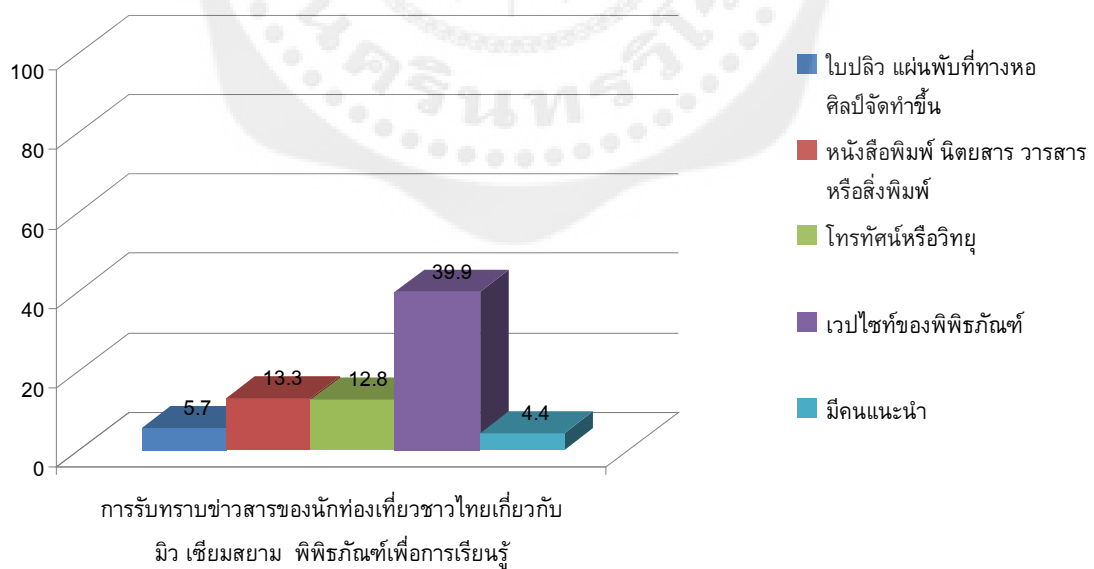
ภาพประกอบ 64 แผนภูมิแสดงเนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ที่ต้งใจมาชมในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ภาพประกอบ 65 แผนภูมิแสดงจุดต้งใจนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ภาพประกอบ 66 แผนภูมิแสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

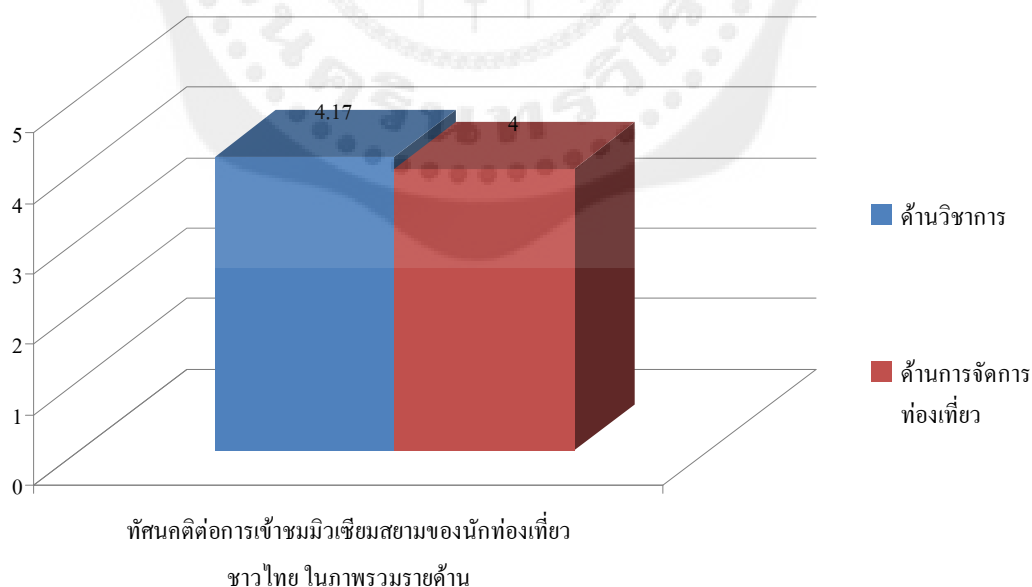
ภาพประกอบ 67 แผนภูมิแสดงการรับทราบข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

3. สอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ตาราง 3 ทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ในภาพรวมรายด้าน

กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านวิชาการ	4.17	0.49	มาก
ด้านการจัดการท่องเที่ยว	4.00	0.50	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.08	0.49	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่าทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.49$) และด้านการจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.00$, $SD = 0.50$) ตามลำดับ

ภาพประกอบ 68 แผนภูมิแสดงทัศนคติการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในภาพรวมรายด้าน

ตาราง 4 ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภักธิการเรียนรู้ของนักท่งเทียชาวไท่ ด้าัน
วิชาการ

ด้านวิชาการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
		เบีียงเบน	ระดับความคิดิเห็น มาตรฐาน
1. เป็นสถานทีให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตรชาติ ไทยอย่างละเอีียดและง่ายต่อการเรียนรู้	4.11	0.60	มาก
2. มีคูนค่าด้านความรู้เกียวกับดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตรและวิถีไทย	4.14	0.63	มาก
3. มีคูนค่าในการปลุกฝัังให้รู้สิกรักและภาคภูมิใจใน ชาติไทย	4.05	0.79	มาก
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยทีทุกคนควรมาเข้าชม	4.33	0.65	มาก
5. รู้สึกซึนชมกับผลงานของมิวเซียมสยาม พิพธิภักธิการเรียนรู้	4.32	0.66	มาก
6. ได้รับความสนุกสนานเปลิดเปลินในการเข้าชมมิว เซียมสยาม	4.32	0.68	มาก
7. รู้สึกซาบซึนในความเป็นมาของเผ่าพันธุ์และความ เป็นไทย	4.05	0.73	มาก
8. ทำให้เข้าใจดีทีหน้าภาคภูมิมากยั้งซึน	4.08	0.72	มาก
9. หากมีเวลาจะกลับมาเยียมชมมิวเซียมสยามอื่ก	4.25	0.75	มาก
10. จะชักชวนให้เฟีอณและคนรู้จักมาชมมิวเซียม สยาม	4.33	0.73	มาก
11. จะคอยติดตามนิทรรศการการหมุนเวียนทีจัดซึน	3.98	0.82	มาก
12. ท่านจะนำประสพการณทีได้จากมิวเซียมสยาม ไปเผยแพร	4.03	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17	0.49	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่าทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภักธิการเรียนรู้ของนักท่งเทียชาวไท่ ด้านวิชาการ มีความคิดิเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดิเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยทีทุกคนควรมาเข้าชม ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.65$) จะชักชวนให้เฟีอณและคน

รู้จักมาชมมิวเซียมสยาม ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.73$) รู้สึกชื่นชมกับผลงานของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.66$) ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.68$) หากมีเวลาจะกลับมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยามอีก ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.75$) มีคุณค่าด้านความรู้เกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถีไทย ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.63$) เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างละเอียด และง่ายต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.60$) ทำให้เข้าใจอดีตที่น่าภาคภูมิใจมากขึ้น ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.72$) มีคุณค่าในการปลูกฝังให้รู้สึกรักและภาคภูมิใจในชาติไทย ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.79$) รู้สึกซาบซึ้งในความเป็นมาของเผ่าพันธุ์และความเป็นไทย ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.73$) ท่านจะนำประสบการณ์ที่ได้จากมิวเซียมสยามไปเผยแพร่ ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.76$) และจะคอยติดตามนิทรรศการการหมุนเวียนที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.82$) ตามลำดับ

ตาราง 5 ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวยาวไทย ด้านการ
จัดการท่องเที่ยว

ด้านการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
		เบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น มาตรฐาน
1. การจัดแสดงมีความน่าสนใจและชวนติดตาม	4.19	0.69	มาก
2. การจัดการเข้าชมเป็นระบบและสามารถศึกษาได้ อย่างต่อเนื่อง	4.15	0.70	มาก
3. ป้ายและสัญลักษณ์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.13	0.79	มาก
4. การจัดองค์ประกอบการนำเสนอเหมาะสมและ น่าสนใจ	4.15	0.66	มาก
5. ข้อมูล ข่าวสารประเภท แผ่นพับ ใบปลิว มี รายละเอียดชัดเจนดี	3.83	0.81	มาก
6. ระบบแสง สี เสียง มีความชัดเจนและสัมพันธ์กัน เป็นอย่างดี	4.15	0.77	มาก
7. แผนกต้อนรับให้บริการและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี	4.07	0.75	มาก
8. บุคลากรของมิวเซียมสยามสามารถให้ข้อมูลที่ ต้องการทราบได้อย่างดี	3.98	0.75	มาก
9. ห้องน้ำสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ	3.88	0.84	มาก
10. สถานที่จอดรถมีความสะดวกเพียงพอ	3.63	0.83	ปานกลาง
11. ร้านบริการจำหน่ายของที่ระลึกมีความเหมาะสม ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ	3.61	0.87	ปานกลาง
12. ท่านมีความพึงพอใจกับการเข้าชมโดยรวมของ มิวเซียมสยามพิพิธภัณฑการเรียนรู้	4.24	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.00	.50	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่าทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑการเรียนรู้ของ
นักท่องเที่ยวยาวไทย ด้านการจัดการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
4.00, $SD = 0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ
ได้ดังนี้ ท่านมีความพึงพอใจกับการเข้าชมโดยรวมของมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑการเรียนรู้ ($\bar{X} =$
4.24, $SD = 0.68$) การจัดแสดงมีความน่าสนใจและชวนติดตาม ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.69$) การ
จัดการเข้าชมเป็นระบบและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.70$) การจัด

องค์ประกอบการนำเสนอเหมาะสมและน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.66$) ระบบแสง สี เสียง มีความชัดเจนและสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.77$) ป้ายและสัญลักษณ์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.79$) แผนกต้อนรับให้บริการและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.75$) บุคลากรของมิวเซียมสยามสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการทราบได้ดี ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.75$) ห้องน้ำสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ ($\bar{X} = 3.88$, $SD = 0.84$) ข้อมูล ข่าวสารประเภท แผ่นพับ โบปลิว มีรายละเอียดชัดเจนดี ($\bar{X} = 3.83$, $SD = 0.81$) สถานที่จัดรถมีความสะดวกเพียงพอ ($\bar{X} = 3.63$, $SD = 0.83$) และร้านบริการจำหน่ายของที่ระลึกมีความเหมาะสม ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.87$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

1. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ปรากฏตามตารางที่ 6 -13

ตาราง 6 เปรียบเทียบทัศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม เพศ

กิจกรรมนันทนาการ	ความต้องการกิจกรรมนันทนาการ				t	p
	ชาย (n=156)		หญิง (n=265)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
ด้านวิชาการ	4.13	.49	4.18	.48	-.941	.347
ด้านการจัดการท่องเที่ยว	4.01	.50	3.99	.51	.258	.796

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันจะมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ไม่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 7 เปรียบเทียบทัศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม
พิพิธภัณฑการเรือนุ้ของนักท่องเทียวชาวไทย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
วิชาการ					
ระหว่างกลุ่ม	2	2.21	1.11	4.77	.009*
ภายในกลุ่ม	415	96.05	.23		
การจัดการท่องเที่ยว					
ระหว่างกลุ่ม	2	4.35	2.18	8.75	.000*
ภายในกลุ่ม	415	103.21	.25		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่านักท่องเทียวชาวไทยที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑการเรือนุ้ที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑการเรือนุ้ และช่วงของอายุของนักท่องเทียวชาวไทย คือ อายุต่ำกว่า 20 ปี 21 – 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป จึงได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างช่วงของอายุทั้ง 3 ช่วง โดยใช้สถิติการเปรียบเทียบแบบรายคู่ตามวิธี LSD (Least Significant Different's Method)

ตาราง 8 เปรียบเทียบรายคู่ของทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑการเรือนุ้ของนักท่องเทียวชาวไทย จำแนกตามช่วงอายุ ด้านวิชาการ

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า 20 ปี	21-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
		4.25	4.13	4.04
ต่ำกว่า 20 ปี	4.25	-	.12*	.21*
21-40 ปี	4.13	-	-	.08
41 ปีขึ้นไป	4.04	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ด้านวิชาการนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้านวิชาการน้อยกว่าช่วงอายุ 21 – 40 ปี ช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 เปรียบเทียบรายค่าของทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามช่วงอายุ ด้านการจัดการท่องเที่ยว

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า 20 ปี	21-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
		4.12	3.92	3.91
ต่ำกว่า 20 ปี	4.12	-	.20*	.21*
21-40 ปี	3.92	-	-	.01
41 ปีขึ้นไป	3.91	-	-.01	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า ด้านการจัดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวน้อยกว่า นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 21 – 40 ปี และช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 เปรียบเทียบทัศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษา

ทัศนคติ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.33	.66	2.76	.065
	ภายในกลุ่ม	416	100.10	.24		
การจัดการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	2	3.53	1.76	6.96	.001*
	ภายในกลุ่ม	416	105.49	.25		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการจัดการท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ และกลุ่มของระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ ไม่เกินมัธยมศึกษา สูงกว่ามัธยมถึงปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี จึงได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างระดับการศึกษา 3 กลุ่ม โดยใช้สถิติการเปรียบเทียบแบบรายคู่ตามวิธีของ LSD (Least Significant Different's Method)

ตาราง 11 เปรียบเทียบรายคู่ของทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดการท่องเที่ยว

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ไม่เกินมัธยม	สูงกว่าปริญญาตรี	สูงกว่ามัธยมถึงป.ตรี
		4.11	3.99	3.91
ไม่เกินมัธยม	4.11	-	.13	.20*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.99	-	-	-
สูงกว่ามัธยมถึงป.ตรี	3.91	-	-	.06

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ด้านการจัดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมถึงปริญญาตรี มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีวุฒิการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 เปรียบเทียบทัศนคติด้านวิชาการและด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอาชีพ

ทัศนคติ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.40	.47	1.99	.115
	ภายในกลุ่ม	417	97.92	.24		
การจัดการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	3	3.44	1.15	4.53	.004*
	ภายในกลุ่ม	417	105.50	.25		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการจัดการท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ด้านวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ และกลุ่มของอาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ นักเรียน/นักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ประกอบธุรกิจส่วนตัว/อื่นๆ จึงได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างอาชีพทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้สถิติการเปรียบเทียบแบบรายคู่ตามวิธี LSD (Least Significant Different's Method)

ตาราง 13 เปรียบเทียบรายคู่ของทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ด้านการจัดการท่องเที่ยว

ระดับการศึกษา	\bar{X}	นักเรียน/ นักศึกษา	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ธุรกิจส่วนตัว
		1	3	2	4
นักเรียน/นักศึกษา	4.07	-	.06	.15*	.26*
ธุรกิจส่วนตัว	4.00	-	-	-	.10
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	3.99	-	-	-	.19
พนักงาน บริษัทเอกชน	3.91	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า ด้านการจัดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชนมีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวมีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิจัยโดยการทดสอบสมมติฐานตามตัวแปรต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมพิพิธภัณฑสถานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการจัดการท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมพิพิธภัณฑสถานที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์เรื่องทัศนคติและพฤติกรรม โดยประมวลผลจากตอนที่ 1-4 รวมกัน

จากผลการวิจัยพบว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ เป็นพิพิธภัณฑสถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าเยี่ยมชม เนื่องจากเป็นพิพิธภัณฑสถาน ที่บอกเล่าเรื่องราว และสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เข้าชมซึ่งการจัดแสดงนิทรรศการจะเป็นการผสมผสานระหว่างการเล่น (Play) และการเรียนรู้ (Learn) ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม สามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีแบบอินเตอร์แอคทีฟ ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างใกล้ชิด โดยนิทรรศการชุด “เรื่องความประเทศไทย” ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของไทย มีการจัดแบ่งห้องนิทรรศการออกเป็น 17 ห้อง ได้แก่ เบิกโรง, ไทยแท้, เปิดตำนานสุวรรณภูมิ, สุวรรณภูมิ, พุทธิปัญญา, กำเนิดสยามประเทศ, สยามประเทศ, สยามยุทธ์, แผนที่-ความยอกย้อนบนแผ่นดินกระดาษ, กรุงเทพฯภายใต้จากอยุธยา,

ชีวิตนอกกรุงเทพฯ, แปลงโฉมสยามประเทศ, กำเนิดประเทศไทย, สีสันตะวันตก, เมืองไทยวันนี้, มองไปข้างหน้า และตีง่าเล่าเรื่องนอกจากนี้ผู้เข้าชมยังสามารถค้นหาความรู้อย่างเพลิดเพลินได้ด้วยตนเอง ผ่านเกมส์ และสื่อสร้างสรรค์แนวใหม่ นำไปสู่การสืบหาความจริงเพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น ทำให้ไม่รู้สีกว่าน่าเบื่อ

ทั้งนี้จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ในเรื่องของทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในด้านวิชาการนักท่องเที่ยวเห็นว่ามิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยที่ทุกคนควรมาเข้าชม โดยคิดว่าจะชักชวนให้เพื่อนและคนรู้จักมาชม และรู้สึกชื่นชอบกับผลงาน ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าชม ซึ่งหากมีเวลาจะกลับมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยามอีก และยังมีความคิดเห็นว่ามิวเซียมสยามมีคุณค่าด้านความรู้เกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถี เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างละเอียด และง่ายต่อการเรียนรู้ ทำให้เข้าใจอดีตที่นาภาคภูมิมากยิ่งขึ้น โดยมียุคค่าในการปลูกฝังให้รู้สึกรักและภาคภูมิใจในชาติไทย รู้สึกซาบซึ้งในความเป็นมาของเผ่าพันธุ์และความเป็นไทย ทั้งนี้นักท่องเที่ยวคิดว่าจะนำประสบการณ์ที่ได้จากมิวเซียมสยามไปเผยแพร่ และจะคอยติดตามนิทรรศการการหมุนเวียนที่จัดขึ้น นอกจากนี้ในส่วนด้านการจัดการท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกับการเข้าชมโดยรวมของมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ทั้งในด้านการจัดแสดงมีความน่าสนใจและชวนติดตาม การจัดการเข้าชมเป็นระบบและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การจัดองค์ประกอบการนำเสนอเหมาะสมและน่าสนใจ ระบบแสง สี เสียง มีความชัดเจนและสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ป้ายและสัญลักษณ์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย แผนกต้อนรับให้บริการและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี บุคลากรของมิวเซียมสยามสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการทราบได้ดีห้องน้ำสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ ข้อมูลข่าวสารประเภทแผ่นพับใบปลิว มีรายละเอียดชัดเจนดี สถานที่จอดรถมีความสะดวกเพียงพอ และร้านบริการจำหน่ายของที่ระลึกมีความเหมาะสม ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ เป็นต้น

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้นับว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งรวมความรู้ ศิลปวิทยาการ รวมทั้งแสดงถึงวัฒนธรรมความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย ได้อย่างครบวงจรและเป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ในครั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ของประเทศไทย ให้มีรูปแบบที่ทันสมัยและมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้าเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ ของประเทศไทยให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรข้อมูลของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชม ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 28,692 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่สามารถยอมรับได้ว่ามากเพียงพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ปัญญา ธีระวิทยเลิศ. 2545: 33) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนแล้ว โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นเป็น 422 คน เพื่อเป็นการป้องกันการได้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ สำหรับวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ในวันธรรมดา และวันเสาร์อาทิตย์ รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประมาณ 422 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วันที่เข้าชม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือจากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

2. ขอความอนุเคราะห์จากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและความเป็นอิสระในการให้ข้อมูลและรายละเอียดของแบบสอบถาม รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัยให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ๆ ดูแลมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ได้รับทราบ

4. แจกแบบสอบถามและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตามจำนวน 422 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ในวันที่ 1-31 มีนาคม 2552 ใช้ทั้งหมดประมาณ 1 เดือน

5. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารมิวเซียม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ด้วยตนเอง

การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก และนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระเบียบกลุ่มข้อมูล ลงรหัส แล้วนำไปบันทึกผลลงในคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS Version 10.0) โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำข้อมูลตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. นำข้อมูลตอนที่ 2 มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐาน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้สถิติ (One-way ANOVA) ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

4. นำข้อมูลตอนที่ 3 มาสรุปแต่ละด้านและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้าชมมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกลับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังมิวเซียมสยาม จำนวนทั้งสิ้น 422 คน คิดเป็นร้อยละ 98 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 62.80 และเพศชาย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 36.97 โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 47.87 มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 47.39 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 173 คิดเป็นร้อยละ 41.00 และอาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่คือนักเรียน นักศึกษา จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 60.19 โดยส่วนใหญ่เข้าชมมิวเซียมสยามเป็นครั้งแรก จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 71.09 โดยใช้เวลาในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 47.39 ส่วนวัตถุประสงค์ในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เข้าชมเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 27.49 ความพอใจในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เป็นวันหยุด เสาร์และอาทิตย์ จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 68.48 ความตั้งใจเข้าชมเนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ในมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เป็น

เนื้อหาในเรื่องประวัติศาสตร์ จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 58.29 สำหรับจุดเด่นของมิวเซียมสยามที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม จุดเด่นที่สุดคือด้าน วัตถุ นิทรรศการ หรือเรื่องราวที่นำมาเสนอ จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 58.53 โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยได้เข้าร่วมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เป็นการซื้อของที่ระลึกจากร้านค้าของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 72.27 และการรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่รับข่าวสารจากเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 39.95 เป็นต้น

2. ทศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.49) และด้าน ด้านการจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.50) สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านวิชาการ พบว่า ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยที่ทุกคนควรมาเข้าชม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.65) จะชักชวนให้เพื่อนและคนรู้จักมาชมมิวเซียมสยาม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.73) รู้สึกชื่นชมกับผลงานของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.66) ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.68) หากมีเวลาจะกลับมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยามอีก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.75) มีคุณค่าด้านความรู้เกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถีไทย ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.63) เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างละเอียดและง่ายต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.60) ทำให้เข้าใจอดีตที่นำภาคภูมิใจมากขึ้น ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.72) มีคุณค่าในการปลูกฝังให้รู้สึกรักและภาคภูมิใจในชาติไทย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.79) รู้สึกซาบซึ้งในความเปี่ยมของเผ่าพันธุ์และความเป็นไทย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.73) ท่านจะนำประสบการณ์ที่ได้จากมิวเซียมสยามไปเผยแพร่ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.76) และจะคอยติดตามนิทรรศการการหมุนเวียนที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

2.2 ด้านการจัดการท่องเที่ยว พบว่า ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ท่านมีความพึงพอใจกับการเข้าชมโดยรวมของมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.68) การจัดแสดงมีความน่าสนใจและชวนติดตาม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.69) การจัดการเข้าชมเป็นระบบและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.70) การจัดองค์ประกอบการนำเสนอเหมาะสมและน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.66) ระบบแสง สี เสียง มีความชัดเจนและสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.77) ป้ายและสัญลักษณ์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79)

แผนกต้อนรับให้บริการและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75) บุคลากรของมิวเซียมสยามสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการทราบได้อย่างดี ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.75) ห้องน้ำสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.84) ข้อมูล ข่าวสารประเภท แผ่นพับ ใบปลิว มีรายละเอียดชัดเจนดี ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.81) สถานที่จอดรถมีความสะดวกเพียงพอ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.83) และร้านบริการจำหน่ายของที่ระลึกมีความเหมาะสม ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

3. จากการวิจัยโดยการทดสอบสมมติฐานตามตัวแปรต่างๆ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมพิพธิภัณฑ์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพธิภัณฑ์ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการจัดการท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชมพิพธิภัณฑ์ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าชมพิพธิภัณฑ์ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการจัดการท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพธิภัณฑ์การเรียนรู้ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา โดยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี โดยมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และยังพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าชมเป็นครั้งแรก โดยเข้าชมในวันหยุด เสาร์และอาทิตย์ และใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมงในการเที่ยวชม สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระวุฒิ กตระการ (อ้างในอารีย์

อศวนุภา. 2532: 127) สถาปนิกกรมศิลปากร ในหัวข้อ เวลา กล่าวถึงช่วงเวลาในการชมงานว่า ได้มีการวิจัยถึงระยะเวลาที่ผู้ชมคนหนึ่งได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์โดยไม่หมดเลยคือ 1 ชั่วโมง ผลเฉลี่ยต่ำสุดคือ 30 นาที สูงสุดคือ 2 ชั่วโมง สำหรับวัตถุประสงค์ในการเข้าชมมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่เข้าชมเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และเนื้อหาที่ตั้งใจมาชมในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้คือเนื้อหาในเรื่องประวัติศาสตร์ ส่วนจุดเด่นที่ดึงดูดใจที่เป็นจุดเด่นที่สุดคือด้าน วัตถุ นิทรรศการหรือเรื่องราวที่นำมาเสนอ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยได้เข้าร่วมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม ร่วมทำกิจกรรมคือการเล่นกิจกรรมที่จัดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าการรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม ส่วนใหญ่รับข่าวสารจากมีผู้แนะนำ ทั้งนี้ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เป็นสถานที่ที่เป็นแหล่งรวมความรู้ ศิลปวิทยาการรวมทั้งแสดงถึงวัฒนธรรมความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย อย่างครบวงจรและเป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ ดังนั้นจึงทำให้มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เป็นแหล่งนักเรียนนักศึกษาเข้าไปเที่ยวชมและหาความรู้เป็นจำนวนมาก และด้วยการที่มิวเซียมสยามฯ มีที่ตั้งอยู่บริเวณกระทรวงพาณิชย์เดิม ถนนสนามไชย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถเดินทางไปได้สะดวก จึงทำให้เหมาะแก่การเดินทางไปเที่ยวชมเป็นอย่างยิ่ง ดังที่วิทิตพานิชพันธ์ (2540: 24-28) ได้กล่าวไว้ว่าพิพิธภัณฑ์ควรเป็นสถานที่ที่มีที่ตั้งเหมาะสม ความสะดวกในการเดินทาง และค้นหาเส้นทางเข้าออก ความชัดเจนของข้อมูลเส้นทาง เป็นต้น

2. ด้านวิชาการ พบว่า ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในเรื่องของการที่นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยที่ทุกคนควรมาเข้าชม ควรที่จะชักชวนให้เพื่อนและคนรู้จักมาชม มิวเซียมสยามรู้สึกชื่นชมกับผลงานของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าชมมิวเซียมสยาม หากมีเวลาจะกลับมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยามอีก มีคุณค่าด้านความรู้เกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถีไทย เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างละเอียดและง่ายต่อการเรียนรู้ ทำให้เข้าใจอดีตที่นาภาคภูมิมากยิ่งขึ้น มีคุณค่าในการปลูกฝังให้รู้สึกรักและภาคภูมิใจในชาติไทย รู้สึกซาบซึ้งในความเปี่ยมมาของแผ่นดินและความเป็นไทย ท่านจะนำประสบการณ์ที่ได้จากมิวเซียมสยามไปเผยแพร่ และจะคอยติดตามนิทรรศการการหมุนเวียนที่จัดขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการที่มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ หรือ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เป็นหน่วยงานด้านภายในสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นตามประธานคณะกรรมการบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 เพื่อกำกับดูแลการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ของประเทศ ให้เป็นแหล่งความรู้ที่รื่นรมย์ สร้างสำนึกรักและเข้าใจผู้คน บ้านเมือง รู้จักเพื่อนบ้าน รู้จักโลก รวมถึงการสร้างแนวความคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของ “พิพิธภัณฑ์” ในสังคม นอกจากนี้ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาตินี้ยังมีบทบาทในการสนับสนุนและร่วมมือเป็นเครือข่ายกับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ เพื่อ

ยกระดับมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติยังมุ่งให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ภายใต้รูปแบบของพิพิธภัณฑ์ที่ทันสมัยตามแนวคิด “Discovery Museum พื้นที่ใหม่แห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของพิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างสรรค์นิทรรศการถาวรที่จะกระตุ้นต่อมความคิดและจุดประกายความอยากรู้ เกิดการตั้งคำถาม และเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชม เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เข้าชม ด้วยเทคนิคการจัดแสดงที่หลากหลาย และแบ่งพื้นที่การจัดแสดงออกเป็นสามส่วนคือ Discovery Zone พื้นที่แห่งการเรียนรู้ด้วยการค้นหา รวมถึงค้นพบความรู้ที่เข้าใจและรื่นรมย์ Collection Zone พื้นที่สิ่งของจัดแสดงที่สามารถเป็นตัวแทนบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและมรดกแห่งงานศิลป์ของบรรพบุรุษ และ Resource Zone แหล่งข้อมูลที่จะต่อยอดความรู้ของผู้เข้าชมที่สามารถสืบค้นเพิ่มเติมทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติที่จับต้องได้ ทั้งนี้พื้นที่ทั้งสามส่วนมิได้ถูกแบ่งแยกออกจากกัน แต่จะนำเสนออย่างผสมผสาน อีกทั้งยังเน้นการจัดกิจกรรมและนิทรรศการที่หลากหลาย เชื่อมโยงการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้ทันต่อโลกและเหตุการณ์ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางเลือกที่ใครก็ตามสามารถเข้าไปหาความรู้ได้โดยไม่มีขีดจำกัดของเพศ วัย การศึกษาหรือสถานภาพทางสังคม ดังนั้นจึงทำให้ผู้ที่เข้าไปเที่ยวชมส่วนใหญ่มิมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการให้ความรู้ทางวิชาการและยังช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินในการเข้าเที่ยวชมเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับคณะกรรมการพิเศษแห่งสมาคมพิพิธภัณฑ์สถานอเมริกัน (อ้างถึงใน ธวัชชัย ผลเพิ่ม, 2523: 21-22) ได้กล่าวไว้ว่า พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่มุ่งให้บริการด้านความรู้และสนองตอบความพอใจและความสนุกสนานของผู้เข้าชมด้วยในขณะเดียวกัน และสอดคล้องกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการศึกษาข้อมูลชุมชนเพื่อการพัฒนาเครือข่ายพิพิธภัณฑ์มีชีวิต: กรณีศึกษาย่านเก่าเมืองจันทบุรี พบว่า ปัจจุบันบทบาทของพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งรวมความรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะวัตถุ หรือเรื่องราวที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่มีบรรยากาศและกายภาพแวดล้อมแบบประวัติศาสตร์หรือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับมีความเป็นไปได้ที่จะใช้อาคารเก่าบางหลังในพื้นที่ย่านเก่าเมืองจันทบุรีจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อแสดงสิ่งของ และให้ข้อมูลเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชีวิตในอดีต

3. ด้านการจัดการท่องเที่ยว พบว่า ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยามของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในเรื่องของการที่นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าการเข้าชมมิวเซียมสยามมีความพึงพอใจกับการเข้าชมโดยรวมของมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ การจัดแสดงมีความน่าสนใจและชวนติดตาม การจัดการเข้าชมเป็นระบบและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการองค์ประกอบการนำเสนอเหมาะสมและน่าสนใจ ระบบแสง สี เสียง มีความชัดเจนและ

สัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ป้ายและสัญลักษณ์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย แผนกต้อนรับให้บริการและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี บุคลากรของมิวเซียมสยามสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการทราบได้อย่างดี ห้องน้ำสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ ข้อมูล ข่าวสารประเภท แผ่นพับ ใบปลิว มีรายละเอียดชัดเจนดี สถานที่จอดรถมีความสะดวกเพียงพอ และร้านบริการจำหน่ายของที่ระลึกมีความเหมาะสม ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการที่หลักการของการสร้างพิพิธภัณฑ์คือ เป็นสถานที่ที่เก็บรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมทุกประเภทของชาติไว้มิให้เสื่อมคลาย และจัดแสดงให้ประชาชนได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทุกสาขาของศิลปวิทยา เช่น โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ชาติพันธุ์วิทยา เทคโนโลยีและนวัตกรรม ต่างๆ เป็นต้น แหล่งข้อมูลเหล่านี้สามารถให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางด้วยเป็นแหล่งการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน และเพื่อเป็นแหล่งที่สามารถจัดสื่อการเรียนที่มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อสนองความต้องการของสถานศึกษา นักเรียนและนักศึกษา ให้เข้ามาใช้สื่อเหล่านั้นได้อย่างเสมอภาคกัน ทั้งยังสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์นอกระบบโรงเรียน กิจกรรมทางวิชาการเพื่อฝึกฝนความมีระเบียบวินัย ความรักสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยจัดสื่อการเรียนรู้น่าสนใจ และเกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ตลอดจนจัดสวนและสภาพแวดล้อมให้สวยงามร่มรื่น และให้บริการเพื่อการพักผ่อนเช่นเดียวกับสวนสาธารณะทั่วไป โดยภายในพิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องมีเทคนิคการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ (Presentation Techniques) เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชม ให้เกิดความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้อย่างครบถ้วน อาทิ การจัดแสดงให้ความรู้ (Instructional Presentation) หรืออาจเรียกว่าการจัดแสดงให้เกิดปัญญา (Intellectual Presentation) เป็นการจัดแสดงที่ใช้คำบรรยาย ภาพถ่าย ภาพเขียน แผนที่ แผนภูมิ หรือองค์ประกอบอื่นๆ ที่ให้เรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องที่จัดแสดงนั้นๆ จะใช้การจัดแสดงเพื่อให้ความรู้เป็นหลักสำคัญ การจัดแสดงตามสภาพธรรมชาติ (Natural Context Presentation) เป็นการจัดแสดงวัตถุโดยจัดให้เห็นตามสภาพจริงตามธรรมชาติของวัตถุนั้น ส่วนใหญ่เป็นการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ (Natural History Museum) โดยใช้เทคนิคการจัดฉากละคร (Diorama Technique) หลักการสำคัญก็คือจัดแสดงให้เหมือนจริงตามธรรมชาติมากที่สุด การใช้ Diorama Technique นั้นมีทั้งขนาดจริงและขนาดย่อ (Miniature Diorama) การจัดแสดงตามสภาพจริง (Authentic Setting Presentation) การจัดแสดงโดยอาศัยเทคนิคทางโสตทัศนศาสตร์ มีความสำคัญมาก พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันได้อาศัยเครื่องเสียง เครื่องแสง ประกอบการจัดแสดงกันแพร่หลายเทคนิคการจัดแสดงด้วยวิธีดังกล่าวแล้วนั้น เป็นหลักการที่ใช้กันทั่วไป ในพิพิธภัณฑ์ตามความเหมาะสม และดัดแปลงปรับปรุงกันอยู่เสมอ และที่สำคัญที่สุดก็คือจะใช้เทคนิคอย่างไร จะต้องมียุทธประสงค์ที่แน่ชัด และเข้าใจหลักการของเทคนิคของการจัดแสดงแต่ละวิธี ซึ่งของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์

เพื่อการเรียนรู้ เป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติเป็น กลุ่มพิพิธภัณฑ์ (Museum Complex) จัดตั้งขึ้นในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาหมาเราแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชีวภาพ อันก่อให้เกิดวัฒนธรรมแตกต่าง เห็นได้ทั่วไปในดินแดนอักษาคเนย์ สิ่งเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ของไทย ที่แสดงถึงความหลากหลายในหลายระดับไม่ว่าจะเป็นในระดับมาตัญญู ชาติภูมิ หรือโลกภูมิก็ตาม เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติจึงเน้นที่ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชาติ ผู้คนและ วัฒนธรรมของดินแดนอักษาคเนย์ ประวัติศาสตร์ประเทศไทยและฐานภูมิวิถีไทย โดยเนื้อหาการจัด แสดง เป็นการจัดแสดงนิทรรศการ เรื่อง “สุวรรณภูมิ ถึงสยามประเทศ สู่ประเทศไทย” กล่าวถึงการ พัฒนาการด้านต่างๆของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่อดีตหรือในยุคที่ถูกเรียกว่า “สุวรรณ ภูมิ” ได้แก่ อารยธรรมต่างๆที่มีอยู่ก่อนการเผยแพร่ทางพุทธศาสนาไปยังสุวรรณภูมิ การรับอารย ธรรมอินเดีย ความเจริญของบ้านเมืองในสมัยทวาราวดี ศรีวิชัย ผ่านเข้าสู่ยุค “สยามประเทศ” พัฒนาการของการตั้งบ้านเมืองที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายจนรวมตัวกันเป็นนครรัฐ คือ นครศรีธรรมราช ปัตตานี สุพรรณภูมิ ละโว้ สุโขทัย ฯลฯ จนถึงสมัยราชอาณาจักรอยุธยา ธนบุรีและ รัตนโกสินทร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความคิด จนถึงการเปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นประเทศไทย ดังนั้นจึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวชมส่วนใหญ่ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) ได้ทำการ วิจัยเรื่องโครงการศึกษาข้อมูลชุมชนเพื่อการพัฒนาเครือข่ายพิพิธภัณฑ์มีชีวิต: กรณีศึกษายานเก่า เมืองจันทบุรี พบว่า ปัจจุบันบทบาทของพิพิธภัณฑ์เปลี่ยนไปจากเดิมมาก แนวคิดของการเป็นแหล่ง รวมความรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะวัตถุ หรือเรื่องราวที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไป ถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่มีบรรยากาศและ กายภาพแวดล้อมแบบประวัติศาสตร์หรือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชีวิต ชนบทชนนิยม ประเพณีของคนในท้องถิ่น ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับสรรเสริญ สันติวงศ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง พิพิธภัณฑ์ในฐานะของศิลปะในการนำเสนอ พบว่า การนำเสนอใน พิพิธภัณฑ์ได้มีการปรับเปลี่ยนมาสู่วิธีการนำเสนอแบบศิลปะมากขึ้น การนำศิลปะมาเป็น ส่วนประกอบเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับวัตถุ สื่อต่างๆได้พัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งทางเทคนิค เนื้อหา และการนำเสนอ นิทรรศการจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อหาแนวทางที่เป็นอิสระมาก ขึ้น ตลอดจนต้องสอดคล้องกับทัศนคติ ค่านิยมร่วมสมัย และเข้าถึงมวลชนจำนวนมาก

4. จากการวิจัยโดยการทดสอบสมมติฐานตามตัวแปรต่างๆ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

4.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ที่มี เพศ ความถี่ในการเยี่ยมชม และวัตถุประสงค์ในการเข้าเยี่ยมชม ต่างกัน มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อการเข้า ชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นเพศใด ก็ตามล้วนแล้วแต่มีความสนใจในการเข้าเที่ยวชมมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เช่นเดียวกัน สำหรับความถี่ในการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่มาเที่ยวชมเป็นครั้งแรก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ได้เริ่มก่อตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2550 โดยได้เริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2551 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเพียงระยะเวลา 1 ปีที่เปิดให้บริการ ดังนั้นจึงทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางเท่าที่ควร นักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวชมส่วนใหญ่จึงพึงได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมชมเป็นครั้งแรก และนอกจากนี้จากผลการวิจัยยังพบว่าวัตถุประสงค์ประสงค์ในการเข้าเยี่ยมชมส่วนใหญ่ต้องการเข้าชมเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากพิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยาม เป็นพิพิธภัณฑ์ ที่บอกเล่าเรื่องราว และสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เข้าชม ซึ่งการจัดแสดงนิทรรศการจะเป็นการผสมผสานระหว่างการเล่น (Play) และการเรียนรู้ (Learn) ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม สามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีแบบอินเตอร์แอคทีฟ ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างใกล้ชิด โดยนิทรรศการชุด “เรียงความประเทศไทย” ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของไทย มีการจัดแบ่งห้องนิทรรศการออกเป็น 17 ห้อง ได้แก่ เบิกโรง, ไทยแท้, เปิดตำนานสุวรรณภูมิ, สุวรรณภูมิ, พุทธปัญญา, กำเนิดสยามประเทศ, สยามประเทศ, สยามยุทธ์, แผนที่-ความยกย่องบนแผ่นดินกระดาษ, กรุงเทพฯภายใต้จากอยุธยา, ชีวิตนอกกรุงเทพฯ, แผลงโฉมสยามประเทศ, กำเนิดประเทศไทย, สีสันตะวันตก, เมืองไทยวันนี้, มองไปข้างหน้า และตึกเก่าเล่าเรื่อง นอกจากนี้ผู้เข้าชมยังสามารถค้นหาความรู้อย่างเพลิดเพลินได้ด้วยตนเอง ผ่านเกมส์ และสื่อสร้างสรรค์แนวใหม่ นำไปสู่การสืบหาความจริงเพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น ทำให้ไม่รู้สึกราวาน่าเบื่อ เหมาะกับการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างยิ่ง

4.2 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการเข้าชม และช่วงเวลาในการเข้าชมต่างกัน มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ โดยรวมแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวชมส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี โดยนักท่องเที่ยวที่เข้าท่องเที่ยวในมิวเซียมสยาม ต้องการที่จะเข้าไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของไทยเพื่อใช้ในการประกอบการศึกษา ซึ่งแตกต่างกันนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวมิวเซียมสยามฯ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความเพลิดเพลิน ตื่นตาตื่นใจ และได้รับสนุกสนาน โดยได้รับความรู้จากการเข้าชมสอดแทรกได้ด้วย สำหรับระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ในการเข้าชมคือ 1 – 2 ชั่วโมง เพราะภายในมิวเซียมสยามแห่งนี้มีพื้นที่กว้างขวางถึง 7 ไร่ ประมาณ 3,000 ตารางเมตร โดยมีพื้นที่ประกอบด้วยอาคาร 3 ชั้น การจัดแสดงต่างๆ ทั้งสามชั้นของอาคาร ใช้สื่อสร้างสรรค์ที่ทันสมัย ร้อยเรียงเรื่องราวตามลำดับขั้นตอนเพื่อค้นหาความเป็นไทย โดยแบ่งออกเป็นสามช่วง คือ จากสุวรรณภูมิ ถึงสยามประเทศ สู่ประเทศไทย แต่ละช่วงมีการจัดแสดงต่างๆ ทั้งแบบจำลอง ภาพ และวัสดุจัดแสดงที่จับต้องได้และให้ความรู้สึกเหมือนร่วมเดินทางสู่อดีตกาลก่อนจะทะลุมิติกาลเวลามาถึงปัจจุบัน และภายในยังมีพื้นที่ทั้ง 3 ชั้นของพิพิธภัณฑ์ ประกอบด้วยห้องจัดแสดง 17 ห้อง ได้แก่ เบิกโรง, ไทยแท้, เปิดตำนานสุวรรณภูมิ, สุวรรณภูมิ, พุทธปัญญา, กำเนิด

สยามประเทศ, สยามประเทศ, สยามยุทธ์, แผนที่: ความยกย่องบนแผ่นดินกระดาษ, กรุงเทพฯ ภายใต้ฉากอยุธยา, ชีวิตนอกกรุงเทพฯ, แปลงโฉมสยามประเทศ, กำเนิดประเทศไทย, สีสันตะวันตก, เมืองไทยวันนี้, มองไปข้างหน้า และตีง่าเล่าเรื่อง จึงทำให้ต้องใช้เวลาในการเที่ยวชมให้ทั่วถึงเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของสรรเสริญ สันติวงศ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในการนำเสนอ พบว่า การนำเสนอในพิพิธภัณฑสถานได้มีการปรับเปลี่ยนมาสู่วิธีการนำเสนอแบบศิลปะมากขึ้น การนำศิลปะมาเป็น ส่วนประกอบเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับวัตถุ สื่อต่างๆ ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งทางเทคนิค เนื้อหา และการนำเสนอ นิทรรศการจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อหาแนวทางที่เป็นอิสระมากขึ้น ตลอดจนต้องสอดคล้องกับทัศนคติ ค่านิยมร่วมสมัย และเข้าถึงมวลชนจำนวนมาก และยังสอดคล้องกับพัชรดา จุลเพชร (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของคนไทยต่อพิพิธภัณฑสถาน ได้ผลวิเคราะห์ว่า ผู้เข้าชมต้องการชมพิพิธภัณฑสถานผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ต้องการให้รวบรวมทุกเรื่องไว้ในที่เดียวกัน ต้องการพิพิธภัณฑสถานใหญ่ที่รวมศูนย์การเรียนรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องห้องน้ำห้องสุขา และเข้าชมในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์เป็น ส่วนใหญ่จะสนใจกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ ที่จัดขึ้นในพิพิธภัณฑสถาน โดยให้เหตุผลว่าได้รับความสนุกสนานได้ความรู้ และได้ร่วมกิจกรรมในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การให้บริการของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้ ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเท่าที่ควร ดังนั้นการที่จะทำให้มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางเพิ่มมากยิ่งขึ้นได้นั้น การประชาสัมพันธ์จึงนับได้ว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รู้จักมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. รูปแบบการดำเนินของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้ เป็นการนำเสนอรูปแบบใหม่ที่นำเสนอ ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับพิพิธภัณฑสถาน เพื่อนำเสนอถึงประวัติศาสตร์ โบราณคดี ธรรมชาติวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นการสร้างแนวความคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของ “พิพิธภัณฑสถาน” ในสังคมใหม่ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และได้รับความรู้จากการเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน ดังนั้นในการก่อตั้งหรือปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานต่างๆ ควรมีการกำหนดแนวคิดที่แตกต่างจากกระบวนการจัดพิพิธภัณฑสถาน แต่เดิมที่มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมวัตถุ การถ่ายทอดความรู้ หรือการเชื่อมโยงกับผู้คนเป็นหลัก อีกทั้งต้องมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพคล่องตัวและทันสมัย กระบวนการ ในการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อเปลี่ยน "ภาพลักษณ์" ของพิพิธภัณฑสถานจากเดิม มาเป็นแหล่งความรู้ที่เปิดกว้างสู่พรมแดนแห่งความรู้ในหลายมิติ

3. ในการดำเนินงานของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ควรมีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการจัดกิจกรรมและให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอเพื่อรองรับการเข้าชมของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องความคาดหวัง ความพึงพอใจ การยอมรับ และความต้องการ ของนักท่องเที่ยวในการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาการดำเนินงาน และการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในประเทศไทย
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2536). *พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการพิพิธภัณฑน์ไทย*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- กองวิชาการและฝึกอบรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กองสถิติและวิจัยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). *สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศ ภาคเหนือปี 2542*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). *รายงานประจำปี 2538 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2550). *โครงการศึกษาข้อมูลชุมชนเพื่อการพัฒนาเครือข่ายพิพิธภัณฑน์มีชีวิต : กรณีศึกษาย่านเก่าเมืองจันทบุรี*. กรุงเทพฯ: สถาบันพิพิธภัณฑน์การเรียนรู้แห่งชาติ.
- จิรา จงกล. (2521). *พิพิธภัณฑน์สถาน*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิรา จงกล. (2542). *พิพิธภัณฑน์สถานวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมชัย ห่อนาค. (2544). *เอกสารประกอบสัมมนาพิพิธภัณฑน์ไทยในศตวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัชชัย ขันติยาภิรักษ์; และชัชวาล พรหมจารีย์. (2534). *โครงการศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. ภาคนิพนธ์ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ.
- ตุ้ย ชุมสาย, (หม่อมหลวง).; และคณะ. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ธวัชชัย ผลเพิ่ม. (2523). *แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑน์การศึกษาจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศักดิ์ วิเศษชัยนุสรณ์. (2538). *บทบาทของพิพิธภัณฑน์สถานแห่งชาติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม มุสิกคามะ; และคณะ. (2521). *วิชาการพิพิธภัณฑน์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2532, กันยายน). *พิพิธภัณฑน์เมือง เรื่องของเมืองเรา*. *ศิลปวัฒนธรรม*. 10(11): 46-49.

- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2541, สิงหาคม). บทสำรวจ พิพิธภัณฑสถานไทยในฐานะแหล่งเรียนรู้. *สาธิตปฏิรูป*. 10.
- บริบาล บุรีรัตน์, (หลวง). (2531). *เรื่องโบราณคดี*. ม.ป.ท.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. (2530). *พิพิธภัณฑสถานวิทยา*. กรุงเทพฯ: พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร.
- ประภัสสร โพธิ์ศรีปทุม. (2544). *เอกสารประกอบสัมมนาพิพิธภัณฑสถานไทยในศตวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยพงษ์ คำภีระไพโร; และยุทธพงษ์ ลือยศ. (2541). *โครงการศูนย์ศึกษาวัฒนธรรมชาวเขา จัดหวัดเชียงใหม่*. ภาคนิพนธ์ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ.
- พัชนี จันทรสาขา. (2540). *การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลวัตถุพิพิธภัณฑสถานด้วยระบบคอมพิวเตอร์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มนัส สุวรรณ. (2532). *ระเบียบวิธีวิจัยทางภูมิศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มนัส แก้วบุชา; และคณะ. (2542). *การวางแผนโครงการสำหรับงานพิพิธภัณฑสถานเพื่อการจัดกิจกรรม ณ พิพิธภัณฑสถานบ้านยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. รายงาน. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2533). *การพัฒนาและการใช้แหล่งวิชาการในชุมชน หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้. (2552). *ประวัติและความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2552, จาก <http://www.ndmi.or.th/museums>
- _____. (2552). *ตราสัญลักษณ์*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2552, จาก <http://www.ndmi.or.th/museums>
- _____. (2552). *เวลาเปิด-ปิดทำการ*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2552, จาก <http://www.ndmi.or.th/museums>
- _____. (2552). *แผนที่มิวเซียมสยาม*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2552, จาก <http://www.ndmi.or.th/museums>
- ราเชน อินทวงศ์; และอภิชาติ สิงห์สุริยะกุล. (2535). *โครงการพิพิธภัณฑสถานผ้าโบราณล้านนา*. ภาคนิพนธ์ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ. ถ่ายเอกสาร.

- วิถิ พานิชพันธ์. (2540). *พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน*. เอกสารรายงานการ
สัมมนาเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิประไพ วิริยะพันธ์.
- วิษณุ เอมประณีตร. (2544). *เอกสารประกอบสัมมนาพิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่*. ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สวรรณค์ ตั้งตรงสิทธิกุล. (2540). *การเสนอโครงการออกแบบพิพิธภัณฑ์เมืองกรุงเทพฯ*. งานวิจัย.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สว่าง เลิศฤทธิ์. (2534, มกราคม). ตามไปดูพิพิธภัณฑ์ในเยอรมัน. *ศิลปวัฒนธรรม*. 12(3):
87-95.
- สรรเสริญ สันติวงศ์. (2543). *พิพิธภัณฑ์ในฐานะของศิลปะในการนำเสนอ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สะอาด ปายะนันท์. (2507). *การจัดพิพิธภัณฑ์*. พระนคร: สามมิตร.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2527, กุมภาพันธ์). ไปดูพิพิธภัณฑ์ที่ยุโรป. *ศิลปวัฒนธรรม*. 5(4): 52-61.
- อาทิตยา จันทะวงษ์. (2540). *บทบาทของหอศิลปะแห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยใน
ประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ พีรพรวิพุธ. (2543, สิงหาคม). ทำไมพิพิธภัณฑ์ไทยจึงคลานตัวมดเต็ม. *นิตยสาร ELLE
Thailand*. 101.
- อารีย์ อัครนภาพ. (2532). *การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Burkart, A.J.; & S. Medrik. (1981). *Tourism : Past, Present and Future*. 2nd ed. Oxford:
Butterworth- Hienemann Ltd.
- Hall, Margaret. (1987). *On Display*. London : Lund Humphries Publishers.
- Mathews, Geoff. (1991). *Museums and Art Galleries*. Great Britain: Courier International
LTD.
- Mike Robinson, Nigel Evan; & Paul Callaghan. (1996). *Culture as the Tourist Products*.
Great Britain: Athenaeum Press.
- Mill, Robert Christie. (1990). *Tourism The International Business*. New Jersey: Prentice Hall
Inc.
- Mill, Robert; & Morrison, M. Alastair. (1992). *The Tourism System: An Introductory Text*.
2nd ed. New jersey: Prince–Hall International Inc.

Pitman-Gelles, Bonnie. (1981). *Museums, Magic and Children*. Washington D.C.

Association of Science – Technology Center.

Robert's D. Andrew. (1985). *Planing the Documentation of Museum Collection*. The

Museum Eocumentation Association.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม
การศึกษาทัศนคติและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ
การเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น เพื่อต้องการทราบถึงศักยภาพของการท่องเที่ยวและการกีฬา ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงความเหมาะสมของประเภทกีฬาและรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดสงขลา เพื่อนำผล การศึกษาที่ได้มาทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับศักยภาพ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และเพื่อเสนอแนะรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดสงขลา โดย แบบสอบถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์ เพื่อการเรียนรู้

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ทั้งหมด 2 ด้าน คือ

- คุณค่าทางวิชาการ
- ด้านพฤติกรรม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอนตามความเป็นจริงเพื่อการวิจัยครั้งนี้จะได้มี ความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ โดยข้อมูลที่ได้รับจากการตอบ แบบสอบถามครั้งนี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่หรือการปฏิบัติงานในตำแหน่งของท่านแต่ ประการใด

การวิจัยนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีหากได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มี 4 ตอน กรุณาตอบทุกข้อ

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ

- () 1. ต่ำกว่า 20 ปี () 2. 21- 40 ปี
() 3. 41 – 60 ปี () 4. มากกว่า 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

- () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษา
() 3. สูงกว่ามัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี () 4. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

- () 1. นักเรียน / นักศึกษา () 2. พนักงานบริษัทเอกชน
() 3. ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ () 4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

6. ท่านมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้บ่อยครั้งเพียงใด?
- () 1. ครั้งแรก () 2. สัปดาห์ละครั้ง
 () 3. เดือนละครั้ง () 4. ปีละครั้ง
 () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. ระยะเวลาที่ท่านใช้ในการเยี่ยมชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ในแต่ละครั้ง?
- () 1. น้อยกว่า 30 นาที () 2. 30 นาที – 1 ชั่วโมง
 () 3. 1 – 2 ชั่วโมง () 4. มากกว่า 2 ชั่วโมง
8. วัตถุประสงค์ของท่านในการมาเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ในครั้งนี้คืออะไร?
- () 1. เพื่อการศึกษาหาความรู้เป็นหมู่คณะ
 () 2. เพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง
 () 3. เพื่อความพึงพอใจส่วนตัว
 () 4. เพื่อนำบุตรหลานมาในวันหยุดสุดสัปดาห์
 () 5. มีเพื่อนชวนมา
 () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
9. เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ที่ท่านได้ตั้งใจเข้าชมคือเรื่องใด? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. ประวัติศาสตร์ () 2. วัฒนธรรม
 () 3. พุทธศาสนา () 4. ทั่วไป
 () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
10. ตามความคิดเห็นของท่าน อะไรเป็นจุดเด่นมากที่สุดของ มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ ที่ดึงดูดใจให้ท่านมาที่นี่? ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
- () 1. รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร
 () 2. สถานที่ตั้งที่เดินทางมาได้สะดวก
 () 3. ระบบเทคโนโลยี
 () 4. กิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์
 () 5. การโฆษณาประชาสัมพันธ์
 () 6. วัตถุ นิทรรศการ หรือ เรื่องราวที่นำมาเสนอ
 () 7. บรรยากาศ
 () 8. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

11. ในการมาชมมิวเซียมสยาม ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ของพิพิธภัณฑ์บ้าง?

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. ชักถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่
- 2. ศึกษาข้อมูลจากป้ายที่จัดแสดงไว้
- 3. เล่นกิจกรรมที่จัดไว้ให้ เช่น กดปุ่ม หรือ เล่นระบบสัมผัสหน้าจอ
- 4. ร่วมกิจกรรมพิเศษอื่นๆ เช่น ดูหนังกลางแปลง ดนตรีในสวน
- 5. เข้าชมนิทรรศการชั่วคราว
- 6. เดินผ่านไปเรื่อยๆ
- 7. ถ่ายรูป
- 8. ซื้อของที่ระลึกจากร้านค้าของพิพิธภัณฑ์
- 9. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. ช่วงเวลาใดที่ท่านพอใจที่จะเข้าเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์มากที่สุด?

- 1. วันปกติ อังคาร – ศุกร์
- 2. วันหยุด เสาร์และอาทิตย์
- 3. วันหยุดนักขัตฤกษ์
- 4. ทุกวัน

13. ท่านเคยทราบข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ จากแหล่งใดบ้าง? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. จากใบปลิว แผ่นพับที่ทางหอศิลป์จัดทำขึ้น
- 2. จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ
- 3. จากโทรทัศน์หรือวิทยุ
- 4. จากเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์
- 5. มีผู้แนะนำ เช่น ผู้ปกครอง อาจารย์ เพื่อน ฯลฯ
- 6. อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อการเข้าชมมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

กิจกรรม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านวิชาการ					
1. เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างละเอียดและง่ายต่อการเรียนรู้					
2. มีคุณค่าด้านความรู้เกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ ผู้คนวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถีไทย					
3. มีคุณค่าในการปลูกฝังให้รู้สึกรักและภาคภูมิใจในชาติไทย					
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยที่ทุกคนควรมาเข้าชม					
5. รู้สึกชื่นชมกับผลงานของมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้					
6. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าชมมิวเซียมสยาม					
7. รู้สึกซาบซึ้งในความเป็นมาของเผ่าพันธุ์และความเป็นไทย					
8. ทำให้เข้าใจอดีตที่นำภาคภูมิใจมากยิ่งขึ้น					
9. หากมีเวลาจะกลับมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยามอีก					
10. จะชักชวนให้เพื่อนและคนรู้จักมาชมมิวเซียมสยาม					
11. จะคอยติดตามนิทรรศการหมุนเวียนที่จัดขึ้น					
12. ท่านจะนำประสบการณ์ที่ได้จากมิวเซียมสยามไปเผยแพร่					
ด้านการจัดการท่องเที่ยว					
1. การจัดแสดงมีความน่าสนใจและชวนติดตาม					
2. การจัดการเข้าชมเป็นระบบและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง					
3. ป้ายและสัญลักษณ์มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย					
4. การจัดองค์ประกอบการนำเสนอเหมาะสมและน่าสนใจ					

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ สุภาพร สุกสีเหลือง
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการพัฒนาสถาบันการทอเกี่ยว คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ
ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.รักษนก โคโต
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสถาบันการทอเกี่ยว คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	สุพจน์ โสฬ์คุณสมบัติ
วันเดือนปีเกิด	18 พฤษภาคม 2511
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	373 ซอยร่วมศิริมิตร ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	นักเขียนอิสระ นิตยสารหลายฉบับ ล่าม – Le Cordon Bleu Dusit, Culinary School ประชาสัมพันธ์ - สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนเซนต์จอร์จ
พ.ศ. 2534	ปริญญาตรี จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
พ.ศ. 2534	Certificate of French Language จาก Centre International des Langues, Montpellier, France
พ.ศ. 2536	Diploma of Hotel Management and Tourism จาก Centre International de Glion, Switzerland
พ.ศ. 2552	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวางแผนและการจัดการการ ท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ